

2017/03

zeneKar

WWW.AHO.HU
WWW.ZENE-KAR.HU

Vezércsere

3

BARTÓK ÚJ
SOROZAT –
lesz-e folytatás?

KÖLTŐPÉNZ –
mi lesz a
1,5 millárd sorsa

zene

KALENDÁRIUM

3

ZENEI KÖZÉLETÜNK

Vezércsere

Alaposan meglepte a magyar zenei közéletet a két különleges státuszú zenei intézmény, a Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar Énekkar és Kottatár, valamint a Magyar Rádió Zenei Együttesei élén történt személycsere. Cikkünkkel annak próbáltunk utána járni, hogy milyen megfontolások álltak az elhatározás hátterében, és milyen előremutató változások alakíthatják a magyar zenei élet két prominens csapatának fejlődését.

(Mehler Anna)

„Nekem ők voltak az »ikonok«...”

Kocsis Zoltán elhunytával zenei vezető nélkül maradt a Nemzeti Filharmonikus Zenekar. A kulturális kormányzat úgy határozott, az egykori fő-zeneigazgató posztját betöltetlenül hagyja. Hamar Zsolt 2017. április 1-jétől zeneigazgatóként dolgozik az együttes élén. Az alábbi beszélgetésben a negyvennyolc éves karmestert kérdeztük az együttessel való kapcsolatának történetéről, pályafutásának korábbi állomásairól, terveiről.

(Csengery Kristóf)

„Egységesebbé kellene tenni a zenekari bérezési struktúrát”

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének és a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének áprilisi közös elnökségi ülésén ágazati bérmegállapodásra tett javaslatot Dr. Gyimesi László. A főtítkár úgy véli, nagy lehetőséget jelent az együttesek között szétosztott állami többlettámogatás, hiszen ez az összeg alkalmas lehet arra, hogy a szövetség és a szakszervezet kidolgozzon egy egységes keret-bérendszert.

(Réfi Zsuzsanna)

12. évadát kezdi a Művészetek Palotája

A MŰPA sikerei a számokban is megmutatkoznak, a hűség-program elérte a bűvös tízezres számot, miközben a támogatók köre és a bérletek eladása is egyre emelkedik.

(Szekeres Nikolett)

Szimfonikus zenekari körkép

Sorozatunk folytatásában a „cívisváros” Debrecen idei évadjáról és a Pannon Filharmonikusok terveiről számolunk be.

(Szekeres Nikolett, Réfi Zsuzsanna)

MŰHELY

MAGYARRA HANGOLVA

„Nekem a jobbik felem magyar!”

Nathan Giem, a Rádiózenekar koncertmestere nemcsak magyar felesége révén, hanem a kollégák segítőkészsége miatt is otthonra lelt Magyarországon. Bár a nyelvvel még vannak nehézségei, a zenén keresztül tökéletesen meg tudja értetni magát.

(Mehler Anna)

HAZATÉRŐK

Menni vagy visszajönni

Külföldről visszatért muzikusok portréja, akik külföldi munkavállalás után itthon muzsikálnak – IV. rész.

(Réfi Zsuzsanna)

KÜLFÖLDRE SZAKADVA

„A kapuk elképesztő módon kinyíltak a világ felé”

Áchim Erzsébet orgonista színes pályája azt mutatja, hogy a zene valóban határokon ívelhet át, főleg, ha a zenei tehetség szervezői készségekkel is kiegészül. Izgalmas kitekintés egy Svájcban élő magyar művész mindennapjaira, akit néha itthon is hallhat a közönség...

(Szekeres Nikolett)

KULTÚRA A KÉPERNYŐN

„Az M5 híre szájról szájra terjed”

Nemcsak a budapesti híreket kívánják elvinni az ország más tájaira és a határon túlra, hanem az ottani kulturális értékeket is meg akarják osztani a közönséggel. Dér Ágnes, az M5 csatornaigazgatója szeretné a személyes kapcsolatokat is erősíteni, ezért stábjuk nyáron már több helyszínről élő adással jelentkezik.

(Réfi Zsuzsanna)

28

ZENETUDOMÁNY

Megjelenés előtt a Fibonacci számsor alapján rekonstruált Bartók Brácsaverseny zenekari hangszerelése.

Miután a szerzői jogok lejártak, 2016 májusában adtuk ki helyreállított struktúrával a Bartók Brácsaverseny brácsa-zongora verzióját, kiegészítő tanulmányunkkal, amely angolul is megjelent. A versenymű így egészen más megközelítést nyer, és tartalmazza azt a 33 ütemet is, amely Serly Tibor kiadványából kimaradt.

(Rakos Miklós)

30

EDUKÁCIÓ

Zenei edukáció, műveltség, kognitív képességek

Zenei edukáció és ének-zene oktatás kapcsolatáról kérdeztük Vigh Andrea hárfaművészt, a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektorát.

(Kaizinger Rita)

35

Körkép Nagy-Britanniából: brit zenekarok társadalmi szerepvállalása

A Magyar Zenekarok Szövetségének brit testvérszervezete, az ABO, vagyis a Brit Zenekarok Szövetsége nemrégiben tette közzé azt a 2015-ös értékelést, amely a Szövetség tagjainak társadalmi aktivitását mutatja.

(ABO)

39

RÉGIZENE

Korhűség vagy stílushűség?

Az európai zenei szaklapokban időről időre előkerül a régi-zene korhű előadásmódjának kérdése. Ennek aktualitását a zenekarok repertoárján szereplő barokk és klasszikus művek adják, illetve a közönség egyre szélesebb rétegéhez eljutó ismeretek nyomán feltámadó igények. Vashegyi György a magyarországi helyzetről, a saját tapasztalatairól és a régizene oktatásáról beszélt.

(Mehler Anna)

41

A régizene szakértői

A kezdetek kezdetén, közel 30 évvel ezelőtt keményen meg kellett dolgozniuk a közönségért és az elismerésért. A historikus előadói gyakorlat azonban napjainkra elterjedt, és a közönség zenehallgatási szokásain és ízlésén is alakított. Mindez hatással van a régizene világára is.

(Das Orchester, Sven Scherz-Schade)

44

KRITIKA

Kritika a MÁV Szimfonikus Zenekar, a Nemzeti Filharmonikusok és a Komische Oper Berlin Zenekara hangversenyeiről.

(Fittler Katalin)

46

PRÓBAJÁTÉKOK

45, 50, 50

HANGVERSENYNAPTÁR

52

A zenei terület díjazottjai nemzeti ünnepünk, március 15. alkalmából

Magyarország köztársasági elnöke

Kossuth Nagydíjat adományozott: KALLÓS ZOLTÁN Kossuth-díjas néprajztudós, népzene gyűjtő, a nemzet művésze, a Magyar Corvin-lánc kitüntetője, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, a Magyar Néprajzi Társaság tiszteletbeli tagja, a Kallós Zoltán Alapítvány alapítója részére példaértékű életútja során őseink hagyatékának, népi kultúránk legszebb kincseinek tovább örökítése mellett a szóróanyagok terén élő magyar gyermekek anyanyelvének és kultúrájának megőrzését is odaadóan szolgáló értékmentő munkája, valamint az erdélyi és az anyaországi táncmozgalom elindításában és fenntartásában vállalt szerepe elismeréseként.

Kossuth-díjat adományozott: FRENREISZ KÁROLY zeneszerző, előadóművész részére klasszikus zenei képzettségét a hazai rock-beat korszak több legendás, külföldön is sikeres zenekarának alapító tagjaként kamatoztató, a magyar könnyűzenei életet népszerű slágerek és film betétdalok sorával gazdagító pályája elismeréseként; **KAMP SALAMON**, a Lutheránia Ének- és Zenekar Liszt Ferenc-díjas karnagyja, a Magyar Bach Társaság alapítója és elnöke, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Karmester és Karvezető Tanszékének egyetemi tanára részére a klasszikus repertoár, főként a barokk zene és Johann Sebastian Bach életművének széles körű megismertetése mellett az egyházi kantáták és a kortárs művek megszólaltatására is nagy hangsúlyt fektető karnagy és művészeti vezetői munkája, valamint értékes zenepedagógusi tevékenysége elismeréseként; **SASS SYLVIA** Liszt Ferenc-díjas operaénekes, érdemes művész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, a Magyar Állami Operaház volt magánénekesek részére a világ legrangosabb operaszínpadain és koncertpódiumain egyaránt rendkívül sikeres, az operairodalom szinte minden fontos drámai szoprán szerepét felvonultató művészi pályája, valamint a fiatal tehetségek felfedezése és nevelése iránti elkötelezettsége elismeréseként;

Széchenyi-díjat adományozott: TALLIÁN TIBOR Erkel Ferenc-díjas zenetörténész, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontja Zenetudományi Intézete és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem professor emeritusa részére a magyar zenetudományt egyedülálló módon gazdagító, kiváló zenetörténész, kritikus és oktatói pályája, különösen Bartók Béla életműve, a XX. századi zene, illetve a magyar operatörténet kutatása terén kimagasló tudományos tevékenysége, valamint Erkel Ferenc operáinak kritikai közreadásában végzett meghatározó munkája elismeréseként; A Kossuth- és Széchenyi-díjak mellett több fontos elismerést osztottak ki. Az újraválasztott Áder János köztársasági elnök és Balog Zoltán, az Emberi Erőforrások Minisztériumának vezetője mellett Lázár János Miniszterelnökséget vezető miniszter, valamint Tarlós István, Budapest főpolgármestere jutalmazta a kiemelkedő teljesítményeket.

A magyar művészet értékeinek gyarapítása érdekében végzett magas szintű, igényes teljesítménye elismeréseként **Magyarország Kiváló Művésze díjban** részesült: **KOVÁCS LÁSZLÓ**, Liszt Ferenc-díjas karmester, Érdemes Művész, a Kodály Filharmonia Debrecen vezető karmestere, az Eötvös Loránd Tudományegyetem „Eötvös” Művészeti Együttesének művészeti igazgatója, a Miskolci Szimfonikus Zenekar volt művészeti vezetője.

A magyar nemzeti kultúra, művészi alkotómunka területén végzett kiemelkedő művészi értékteremtő munkája elismeréseként **Magyarország Érdemes Művésze díjat** vehetett át: **DR. BUBNÓ TAMÁS** Liszt Ferenc díjas-karnagy, énekművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszékének oktatója, a nyíregyházi Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola főiskolai docense, a Szent Efrém Férfikar alapítója és művészeti vezetője, **HAMAR ZSOLT**, Liszt Ferenc-díjas karmester, zeneszerző, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar zeneigazgatója, a pécsi Pannon Filharmonikusok volt karmestere, **KOCSÁR BALÁZS**, Liszt Ferenc-díjas karmester, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, a Magyar Állami Operaház főzeneigazgatója, a Pécsi Tudományegyetem tanszékvezető tanára, **ÜTŐ ENDRE**, Liszt Ferenc-díjas operaénekes, a Magyar Állami Operaház címzetes nyugalmazott főigazgatója.

Kiemelkedő zeneszerzői, zenei rendezői tevékenysége elismeréseként **Erkel Ferenc-díjban** részesült: **DUBROVAYNÉ MÉNES ARANKA**, az MTVA szerkesztő-műsorvezetője, **VIRÁGH ANDRÁS GÁBOR**, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanársegédje, a Szent István Bazilika orgonistája, zeneszerző.

Kiemelkedő zenei előadóművészeti tevékenysége elismeréseként **Liszt Ferenc-díjat** vehetett át: **FÜLEI BALÁZS**, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem adjunktusa, tanszékvezetője, zongoraművész, **PÁLÚR JÁNOS**, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem adjunktusa, orgonaművész, **SCHÖCK ATALA**, operaénekes, **SZABÓ SOMA**, a Nyíregyházi Cantemus Kórus művészeti vezetője, karnagy, **SZALÓKI ÁGI** énekesnő, előadóművész, dalszerző.

A kultúra érdekében – hosszabb időn át – művészeti vagy kulturális intézményben, illetve szervezetnél végzett kiemelkedő tevékenysége elismeréseként **Bánffy Miklós-díjban** részesült: **LUKÁCSHÁZI GYŐZŐ**, a Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgatója **PÁL LAJOS** zenész, zenetanár.

Magyar Érdemrend lovagkeresztje polgári tagozata kitüntetés kapott: **BALÁZS OSZKÁR** előadóművész, zeneszerző, zenetanár, hangszerkészítő, a Budapesti Ütőegyüttes alapítója és művészeti vezetője, **DRÁFI KÁLMÁN** Liszt Ferenc-díjas zongoraművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Billentyűs és Akkordikus Hangszerek Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, **FODOR ARTUR** kürtművész, a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának volt tagja, **JOBBÁGY VALÉR**, Liszt Ferenc-díjas karnagy, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára, a Szekszárdi Madrigálkórus, a Schola Cantorum Sopianensis és a Pécsi Székesegyház Palestrina Kórusának vezetője.

Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozata kitüntetés kapott: **HALÁSZ PÉTER** karmester, a Magyar Állami Operaház volt főzeneigazgatója, **KAPÁS GÉZA** hegedűművész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Vonós Tanszékének egyetemi docense, **DR. NEMES LÁSZLÓ RÓBERT**, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Zoltán Intézetének igazgatója, egyetemi tanár.

Címlapon: Herboldy Domonkos a Nemzeti Filharmonikusok, és Kovács Géza a Magyar Rádió Zenei Együttesek igazgatója
Fotó: Zenekar

Vezércsere

Alaposan meglepte a magyar zenei közéletet a két különleges státuszú zenei intézmény, a Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar Énekkar és Kottatár, valamint a Magyar Rádió Zenei Együtteseinek élén történt személycsere. Cikkünkkel annak próbáltunk utánajárni, hogy milyen megfontolások álltak az elhatározás hátterében, és milyen előremutató változások alakíthatják a magyar zenei élet két prominens csapatának fejlődését.

Herboly Domonkos mindössze két és fél hónapig vezette a Rádió zenei együtteseit, amikor a Nemzeti Filharmonikus Zenekarnál előállt helyzet miatt felkérték, hogy cseréljen helyet az onnan kilépő Kovács Gézával. Új munkahelyén töltött harmadik napján a saját- és a zenekar helyzetéről nyilatkozott.

■ Csak néhány hónap telt el, amióta be-mutatkozott, mint a Magyar Rádió Zenei Együtteseinek új igazgatója. Akkor terveiről, rövid- és hosszú távú céljairól beszélt, tele volt ötletekkel, ám hamarosan megszakadt az ígéretesnek induló kapcsolat. Miért döntött így?

– Az elmúlt időszakban valóban folyamatosan arra készültem, hogy mit és hogyan csináljak majd a Rádiózenekarral és a -kórossal. Látványos sikerekkel tarkított út lebegett a szemem előtt. Láttam, milyen sok munkára van ehhez szükség, de rengeteg ponton megtaláltam, hogyan lehetne segíteni az együttesek működését. Ez hihetetlenül motivált. Már kezdtem magam jobban kiismerni a szervezetben, amikor megkeresett Kovács Géza, a Nemzeti Filharmonikusok igazgatója. Beszélgetésünk során elmondta, hogy egy olyan helyzet állt elő Kocsis Zoltán halála után, aminek megoldására mások az ő elképzelései, mint a tulajdonos szándékai. A véleménykülönbség a betöltendő karmesteri állás körül alakult ki, és mivel feloldhatatlannak látszik, ő úgy gondolja, hogy az lenne helyes, ha mi ketten helyet cserélnénk. Elmondása szerint ő szívesen a nyakába venné a Rádió Zenei Együttesének problémáit, ha én a Nemzeti Filharmonikus Zenekart és a Nemzeti Ének-kart irányítanám tovább. Kovács Géza ilyen tárgyú megkeresése nem volt teljesen előzmények nélküli: évekkel koráb-

ban már felmerült a közös munka terve, tekintettel arra, hogy debreceni igazgató koromban nagyon jó munkakapcsolat alakult ki közöttünk. Több mint tíz éve ismerjük egymást, és folyamatos, jó szakmai kötelékben vagyunk. Géza úgy tervezte, hogy ha majd egyszer nyugdíjba megy, akkor pár évnyi közös szolgálat után nekem fogja átadni a munkakörét – ami persze nem csak az ő döntése kell, hogy legyen, de mégis: egy megtisztelő szándéknyilatkozat volt. Én akkor más elfoglaltságaim miatt nem éltem ezzel a lehetőséggel, de a jelen élethelyzetben ismét felmerült az igény. Ráadásul a tulajdonos, az Emberi Erőforrások Minisztere ebben partner volt. A döntésben nyilván szerepet játszik, hogy miniszter úr nem szeretne volna elveszíteni Kovács Gézát, aki a maga területén egy elismert szaktekintély. Megértette, hogy amennyiben összeegyeztethetetlenek az elképzelések, akkor a helyzet megoldásának egyik módja lehet, ha mi ketten helyet cserélünk. Így kerültem ide, és most teljesen újra kell programoznom magam: ki kell találnom, hogy itt hogyan lehetne jól folytatni a megkezdett munkát. Ez a helyzet számomra lényegesen nehezebb, mint a Rádiónál lévő, hiszen a Rádiózenekar helyzetén javítani – bár rengeteg munkát jelent – mégsem annyira komplikált dolog. Kézelfogható problémákra konkrét megoldásokat kell találni, rövid idő alatt látványos változásokat lehet előidézni. A Nemzeti Filharmonikusoknál ez nem ennyire egyértelmű, mert a fókuszban egy jól működő szervezet van. Alapvetően jól ki van találva, hogyan kell pozicionálnia magát a két együttesnek, és ezt kell tovább jól működtetni, illetve megkeresni azokat a pontokat, ahol még lehetne javítani, fejleszteni.

■ Hogyan fogadták a Rádió Együtteseinek, amikor hivatalba lépett?

– Nagyon jól, sok pozitív visszajelzés érkezett. Az alatt a rövid idő alatt, amíg irányíthattam őket, sikerült egy csomó jó dolgot előkészíteni. Nem pusztán anyagiakról van szó, bár kétségtelenül megoldult ez a terület is, hiszen új források kerültek látótávolságba. Már biztató ígéretek voltak a próbatermek kérdésének a megoldására is, méghozzá hosszú távon, tervezhetően és biztonságosan. Látszott az is, milyen szervezeti változtatásokra van szükség ahhoz, hogy hatékonyabban tudjon működni a zenekar és a kórus; ezeket elő is készítettem. Sajnos a változásoknak most félbe kellett szakadniuk, bár tulajdonképpen ez sem biztos. Amikor eljöttem, azt mondtam a muzsikuskoknak: nagyon jól jártak, hiszen egy olyan igazgatót kaptak, aki az országban a legnagyobb válságkezelési rutinnal, illetve a legjobb belföldi és külföldi szakmai kapcsolatrendszerrel rendelkezik. Neki ezen a területen nem sok újat lehet mondani. Biztos vagyok benne, hogy a Rádió Együtteseinek a következő években egy ilyen igazgató mellett sikeres működésre vannak ítélve. Ez az időszak nagyon izgalmas volt nekem, de az együtteseknek most garantáltan jó periódusa következik. Nagyon ígéretesnek látom a jövőjüket.

■ Milyen konkrét eredményeket sikerült elérnie ez alatt a rövid idő alatt?

– Ebben a szakmában sosem lehet azt mondani, hogy valami sínen van és működik. Ahogy egy zenésznek is újra kell építenie magát, minden egyes napon meg kell dolgoznia az eredményekért, úgy a mi szakmánkban is folyamatos válaszokat kell adni a kihívásokra. Naponta fel kell tenni az alapvető kérdéseket: vajon jól kommunikálunk a közönséggel? Jól állítottuk össze az évadot? Vajon legközelebb mire kellene még figyelni, amire most nem tudtunk? Mire van szüksége a közönségnek? Mire van szüksége a zenészeknek az eredményes működéshez? Milyen a kollégák lelkiállapota, hol tartanak a szakmai fejlődésükben? Nincs önműködő együttes. Ez egy élő szervezet, aminek a sok-sok sejtje állandó változásban van. Ami a legfontosabb: a Rádiónál elindult egy új gondolkodás. Szinte mindent felrázott a sok változás. Annyit biztosan sikerült elérni, hogy az emberek aktívabbá váltak, reményteljesebben végezték a feladataikat.

I Utolsó beszélgetésünk alkalmával azt mondta, nagyon lényeges, hogy önálló jogkörei lehessenek a változások megvalósításához. Mennyiben kapta meg a remélt önállóságot?

– Az önállósodás nagyon biztatóan elindult. Egyik oldalról: a Minisztérium valóban további pénzeszközöket rendelt a Rádió Zenei Együttesei mellé, illetve elindított egy nagyobb összegű támogatást; valamint külön soron akarja támogatni a Kft. költségvetését, ami nagy segítség lenne az önállósodás során. Mikor elhagytam a házat, egy nagyon fontos háromoldalú megállapodás aláírása előtt álltunk. Ez az EMMI, az MTVA, mint joggyakorló, illetve az együtteseket működtető Nonprofit Kft. között fog létrejönni. Lehet, hogy azóta az illetékesek már alá is írták a dokumentumot. A megállapodás számtalan fontos dolgot rögzít: részben szimbolikus, részben operatív lépéseket, döntéseket, amik pénzügyi tekintetben is, az önálló működés terén is eredményekre vezetnek. Erről most nem beszélnék részletesebben, hiszen Kovács Géza feladata lett a megállapodás megkötése, de az én többszöri egyeztetéseim a Minisztériumban illetve az MTVA-val nagyon ígéretesek voltak. Ezen felül az MTVA-val sikerült tisztázni a gazdálkodást irányító szinten is, hogyan lehetne önállóbb a Kft. úgy, hogy a tulajdonosnak is meglegyen a biztonsága a gazdálkodás felől, de a Kft. mozgástere is bővíthessen. A másik célkitűzés: a regisztrálás feltételeinek teljesítésén is megkezdjük a munkát.

I Az elmondottak alapján egy eredményes, ígéretes időszak képe rajzolódott ki, ami hatással lesz az együttesek jövőjére mind szakmai, mind anyagi, mind társadalmi szempontból. Ezek után nem volt nehéz felállni, és bejelenteni, hogy holnaptól egy másik együttessel fog dolgozni?

– Nehéz volt, de ne felejtjük el, hogy egy remekül működő zenekar és kórus irányítását ajánlották fel nekem. Ígéretet kaptam arra is, hogy a fejlesztéshez szükséges támogatásokat meg fogjuk kapni. Nem lenne helyes, ha az ember egy ilyen helyzetben azt mondaná: ez nem felel meg nekem. Egy ígéretes helyzetből egy másik helyzetbe kerültem, ami teljesen más gondolkodást kíván. Mindkét együttesnek megvan a maga stratégiai helye a magyar zenei palettán, ezért nem is szoros versenytársai egymásnak. Más

FOTÓ: MTI/BALOGH ZOLTÁN

stratégiai megállapodásokra van szükség mindkét helyen.

I Mennyire tudott erre felkészülni a rendelkezésére álló meglehetősen rövid idő alatt?

– Semennyire, most a tájékozódás időszakát élem. Ami közös a két dologban: minden előadó-művészeti szervezet küszködik azzal, hogy kitalálja, milyen legyen az adott intézmény tizenöt év múlva. Ez itt is ugyanúgy feszít engem: hogyan lehet megőrizni az értékeket, amik jelen vannak, és közben hogyan lehet a következő generációkat is megszólítani? Hogyan lehet ebben a kulturális háttérzajban megfelelő minőségű projekkel megjelenni? Hogyan lehet a túlterhelt és információbőségben fuldokló közönség-

hez eljuttatni azokat az üzeneteket, amiket a mi dolgunk hozzájuk eljuttatni?

I Tulajdonképpen miért kellett mindennek ilyen gyorsan lezajlania?

– A zeneigazgató ügye miatt. Mostanra hozott döntést a miniszter úr, és az ő döntését kellett végrehajtani. Nem tudom, hogy az együttesek fel tudtak-e erre készülni. Sokan – érthetően – magukban még most is azzal vannak elfoglalva, hogy Kocsis Zoltán, aki húsz évig irányította őket, már nincs köztünk. Ezt meg kell emésztetni, amihez idő kell. A gyász után jön az úr érzete, mi lesz most? Utána indulnak a tervek és a találgatások. Kocsissal egy olyan géniusz ment el, amilyen ritkán születik. A tudása, tehetsége megkérdőjelezhetetlen. Egy ilyen zseninek

erős személyisége van, ami óhatatlanul lenyomatot képez a zenekaron. Árnyékolhat is, hiszen erős kézzel vezette őket. Most, hogy eltűnt ez az árnyék, a zenekar nyilván szakmailag is változni fog, más lesz Kocsis nélkül. A koncerteken több fog ájtönni a saját hangjukból, egy kicsit át fognak alakulni. Izgalmas kérdés, hogy mi jön ki ebből?

I Hamar Zolt a tervek szerint mennyi időn keresztül lesz a zenekar vezetője?

– Mivel a tulajdonosnak erről igen határozott elképzelései vannak, egyeztetések szükségesek. Még nem dönt el a kérdés. Abból a szempontból mindegy is, hogy minden egyes koncertnek úgy kell nekifutni, mintha soha többé nem találkozna a karmesterrel a zenekar. A mai változó világban nehéz hosszabb távra tervezni... Minden szereplőt könnyű lecserélni, csak a zenekart nem. Ők az egyetlen stabil pont.

I Hogyan tud segíteni a muzsikusoknak abban, hogy ne érezzék bizonytalannak a helyzetüket?

– Arra nagyon ügyelek, hogy ugyanazt kommunikáljam a kórus és a zenekar felé, hogy érezzék: ugyanolyan fontosak. A rövid idő alatt bekövetkezett változások mindig bizonytalanságot szülnek, ami rossz érzés. Ez teljesen természetes, ez egy belénk kódolt ősi védekezés a felesleges kockázatvállalás ellen. Én azt kértem a zenészekről, hogy segítsenek feloldani ezt a szorongást. Ennek egyetlen módja van: ha információhoz jutunk, ők a működésről, én az ő helyzetükről, érzéseikről. Az információáramlás feltétele a folyamatos kommunikáció. Párbeszédet kell folytatni, visszajelzéseket kell kapnunk. Nekem például arról, hogy milyen feltételei vannak most annak, hogy a legjobbat tudják kihozni magukból.

* * *

A Rádió Zenei Együtteseinek élén március 15. óta **Kovács Géza** áll, aki az elmúlt 22 évben a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a Nemzeti Énekkar igazgatója volt. Kovács Géza a változást megelőző eseményekről, a döntéséről, valamint a terveiről nyilatkozott.

I Ön hosszú időn keresztül dolgozott a Nemzeti Filharmonikusokkal, most mégis – látszólag nagyon hirtelen – arra az elhatározásra jutott, hogy egy másik együttessel

folytatja a munkát. Milyen előzményei vannak ennek a döntésnek?

– Igazából a mostani gondok öt évvel ezelőtt kezdődtek, amikor Kocsis Zoltán aortaműtéten esett át. Először akkor kellett felelősen gondolkodnom arról, hogy mi lesz akkor, ha őt elveszítjük. Ezt a gondolatot mindig igyekeztem elhessegetni magamtól, de megkerülhetetlen volt, hiszen az orvosi statisztikák igen rosszak az ilyen esetekkel kapcsolatban. Tépeldéseimben arra a nem meglepő következtetésre jutottam, hogy Zoli pótolhatatlan. A hallatlanul nagy tudású orvosi gárdának és a jó órában végrehajtott műtétnek köszönhetően végül túlélte a beavatkozást. A 12 órás műtét után félve mutatta az ajtófélfán, hogy persze, jól van, de zongorázni nem tud. Az egyik keze részben megbénult. A szervezete csodálatosan gyógyult, amiben segítette a hihetetlen akarateréje is: egy év múlva, mikor mentem dolgozni, a szomszédos irodából zongoraszó hallatszott. Kocsis Rahmanyinovot gyakorolt. Ugyanakkor ettől kezdve mégis elő-előbújt a kérdés: mi lesz, ha Zoli már nem lesz? Igyekeztem továbbra sem gondolni erre, amíg meg nem jelent parókában és láthatóan meggyötörtén tavaly januárban – rákos volt, de ezt eltitkolta a környezete elől. A kemoterápia nyomait takargatta. Még mindig bíztam abban, hogy erős, szívós, és meg fog gyógyulni. Nem is tudtam az utódlásra gondolni, nem is akartam, elvégre 20 évet töltöttünk együtt. Ahogy egy családtag hiányát is nehéz elgondolni – igazából árulásnak éreztem volna, ha még életében elkezdek azon gondolkodni, hogy mi lesz nélküle. Ráadásul munkaterápiával gyógyította magát, sokat dolgozott: halála előtt három héttel még vezényelt. Mikor az utolsó koncerten látszott, hogy nagy bajok vannak, leültünk beszélgetni. Átnéztük az évadot, megbeszéltük, melyik koncertet adná át másnak, melyiket tartaná meg; no akkor már éreztem a végzet lehetőségét.

I Ő nyilván mindenkinél jobban tudta, hogy mennyire súlyos a betegsége. Ebben a helyzetben nem tett utalást arra, hogy kit tudna elképzelni a zenekar mellett?

– Nem. Ez számomra azért különös, mert ő egy nagyon akkurátus ember volt, rendet tartott maga körül. Messzire tervezett. Lehet, hogy ez önvédelem volt a részéről. Nem akart arra gondolni, hogy innen nincs visszaút, felépülés. Persze

van, aki meg tudja tenni, és időben végrendelkezik. Ezt a gesztust Zoli a mi tudomásunk szerint nem tette meg. Azt azért tudtuk, kiket szeret – például Kovács Jánost nagyon becsülte, egy-két fiatalabb karmestert is támogatott, de arról nekünk soha egyetlen szót sem szólt, hogy kinek adná át a zenekart, az énekkart, a Bartók Új Sorozatot.

A halálhírért szinte misztikus körülmények között kaptuk: épp Sanghajban koncertezett a zenekar, a Csodálatos mandarint játszották Kovács János vezényletével, amit Kocsis tanított be. Mikor Sanghajban a színpadon meghalt a mandarin, azokban a percekben halt meg Budapesten Kocsis Zoltán. Mindannyiunkat letaglózott a hír; nekem lelkileg segítségemre volt, hogy rengeteg gyakorlati dolog szakadt a nyakamba azonnal – természetes volt, hogy a család és a világ közötti közvetítő szerepét én töltöm be. Rögtön praktikus kérdések merültek fel, ezért még mindig nem tudtam arra gondolni, hogy vajon kivel folytassuk. Egyáltalán: ki jöhet számításba Kocsis Zoltán után? Még most is furcsa kimondani, mert bizonyos értelemben – senki. Megismételhetetlen nagyság volt a zenei világban. A temetéséig megint csak elhessegettem a jövőre vonatkozó gondolatokat, bár akkor már kellett beszélünk a zenekar, énekkar művészeivel és politikusokkal is, akik valamilyen módon az utódlás kérdésében szerepet játszottak, játszanak. Mivel nonprofit kft. formájában működnek a Filharmonikusok, jogszabály szerint az igazgató kizárólagos hatásköre bárkit kinevezni vagy felmenteni, ő gyakorolja a munkáltatói jogokat. Ám természetesen megbeszélést kezdeményeztem a tulajdonosi jogokat gyakorló minisztériummal is. A megbeszéléseink kapcsán magától értetődőnek tűnt, hogy egyedül Eötvös Péter jöhet számításba. Ezt a választást nem kell különösebben megindokolni, hiszen ő a szakmában öt kontinensen ismert és ünnevelt személyiség zeneszerzői és karmesteri vonatkozásban is. Ráadásul együttműködéseink során nagyon jó személyes tapasztalatokra tettünk szert vele kapcsolatban. Az első hetekben a kormányzat is egyetértett ezzel. Valamikor december táján vettem hírért annak, hogy vannak más elképzelések is, de azt sem a zenekar, sem az énekkar, sem a zenészvilág általam ismert potenciális képviselői nem gondolták, hogy Eötvös Péternek alternatívája legyen, ezért nem is hagy-

FOTÓ: KENÉZ LÁSZLÓ

tunk fel a tervezéssel. Számomra fontos emlék, hogy Eötvös Péter örömmel vállalta volna ezt a feladatot. Természetesen elsőre nem mondott igent, hiszen ő is egy akkurátus ember, és sok-sok évre tele volt a naptára felkérésekkel, de amikor végül igent mondott egy hosszú beszélgetés végén, akkor elkezdte kihúzgálni a világ legjobb zenekarait, leghíresebb operaházait a naptárából, és beírta a Nemzeti Filharmonikusokat. Álomszerű volt ez a tervezés.

I A tárgyalásokhoz szükség volt a fenntartó engedélyére?

– Jog szerint nem, de én természetesen előzetesen egyeztettem a felső vezetéssel. Olyannyira jóváhagyott terv volt ez, hogy egy magas rangú kormánytag azt kérte tőlem, hogy másnap az Eötvössel való tárgyalás után mindenképpen hívjam fel. Fontosnak tartom az előzetes egyeztetéseket, ezért sosem élek azzal a lehetőséggel, hogy egyik napról a másikra kinevezhetek valakit, aminek aztán kínos következményei lehetnek. Tudomásul kellett vennem, hogy a zenekar nem az én tulajdonom, engem a Magyar Állam képviselője bízott meg azzal tavaly szeptemberben öt további évre, hogy a Nemzeti Filharmonikusokat vezessem, nyilvánvaló, hogy a tulajdonos mindenkori kívánsága szerint. Vannak nagyon

szigorú dokumentumok, az Alapító Okirat, a Szervezeti és Működési Szabályzat, alapítói határozatok, amelyek elég egyértelmű irányt mutatnak a mindenkori igazgatónak, főigazgatónak, másrészt a következő pár lépést is látni kell. A felelősség több mint kétszáz emberre terjed ki. Ne felejtjük el, hogy egy olyan szellemi örökségről beszélünk, amit Fricsay Ferenc, Ferencsik János, Kobajashi Kenicsiro és Kocsis Zoltán neve fémjelez! A kórus Pásztói Miklós, Antal Mátyás és tavaly óta Somos Csaba révén hasonlóan magas színvonalat képvisel. Csaba kinevezése óta olyan lelkes és eredményes alkotómunka indult el, ami szerintem a világ színvonal felé vezet. A felelősség mindezekre vonatkozott, amikor végiggondoltam, hogyan lépünk tovább. Mikor más elképzelésekről is értesültünk, akkor sem adtuk fel. A többes szám alatt olyan személyiségek értendők, akik vagy intézményvezetőként állnak kapcsolatban a Filharmonikusokkal, vagy a magyar szellemi életben játszanak jelentős szerepet, a politikai elit támogatását is élvezve. Ám mégis más döntés született, aminek a részleteit nem ismerem. Én csak azt tudom erről, amit Balog Zoltán miniszter úr és Hoppál Péter államtitkár úr a személyes találkozásunk, illetve a Filharmonikusoknál tett látogatásuk alkalmával elmondtak, vagyis: végleges

döntés született arról, hogy Hamar Zsolt lesz a zeneigazgató. Hoppál Péter elmondta, hogy eleinte a kormányzat is Eötvös Péter személyében gondolkodott, de amilyen fényes volt az elmúlt húsz esztendő Kocsissal a soha nem látott mértékű kormányzati támogatás révén, újabb húsz ilyen esztendőt szeretnének az új karmesterrel. Eötvös Péter az életkora, illetve a BMC felé tett – a kortárs operára vonatkozó – ígéretei miatt nem tudna ennek az elvárásnak megfelelni. Ahogy államtitkár úr elmondta, felelős tényezőkkel konzultálva négy jelölből Hamar Zsoltra esett a választásuk. Jelentős személyiségek támogatták ebben, aláírásgyűjtés is indult a kinevezésének támogatására. Ebben a helyzetben nem tehettem mást: tudomásul vettem a döntést. Amikor közölték velem, hogy a döntés végleges, akkor vált világossá számomra, hogy nincs más választásom, mint kérni a felmentésemet.

I Van-e esetleg valamilyen személyes indoka is, ami miatt elképzelhetetlennek tartotta a munkát Hamar Zsolttal?

– Sosem volt közöttünk feszültség, sőt: valaha én ajánlottam őt Kocsis Zoltán figyelmébe, amikor Kocsis a zenekarunkhoz kerülve jelezte, neki még számátalan hazai és külföldi meghívása van, ezért kellene valaki, aki a napi munkát

elvégi. Zsoltra zeneakadémista korában figyeltem fel; láttam, hogy tehetséges. Akkoriban még Petrovics Emil is támogatta. Örültem, amikor a karmesterversenyen jó helyezést ért el. Azzal, hogy a zenekarhoz került, lendületet adtunk a pályájának.

■ Milyen kapcsolata volt Hamar Zsolt-nak a zenekarral akkoriban?

– Igazából nem tudom. Különös helyzet volt, mert Kocsis olyan vezető volt, aki a személyiséggel kitöltött minden teret. Még olyan kérdésekben is nyilatkozott, amik nem elsősorban zenei döntést igényeltek. Az is furcsa volt, hogy sok évfolyamtársa ült a zenekarban, ugyanakkor mérhetetlen maximalizmusa, amivel magára és minden muzsikusra tekintett, gyorsan világossá tette, hogy engesztelhetetlen. Sokszor nagyon nyersen beszélt a zenekarral. A tekintélye megfellebbezhetetlen volt. Bizonyos értelemben rátelepedett a zenekarra, egyidejűleg fel is emelte. Ebben a légkörben kellett helyet találni akkor Hamar Zsolt-nak. Neki emiatt nehéz dolga is volt, mert lehet, hogy kifinomultabban dirigált, mégis Zoli személyisége dominált, aki sokszor olyan kontextusba helyezte a zeneműveket, hogy utólag azt mondom: kár, hogy nem vettük videóra, tanítani lehetne belőle a Zeneakadémián. Zsolt később kinőtte magát: Pécsen nagy munkába kezdtek, és már látszott, hogy nem tud nálunk maradni. Onnantól a Filharmonikusokat csak alkalmanként vezényelte.

■ Mi volt a legfőbb oka annak, hogy meg sem próbált együtt dolgozni Hamar Zsolt-tal?

– Nehezen tudom elképzelni, hogy azt a munkát folytatjuk együtt, amit Zolival kezdtünk el. Nekem sokszor keserves volt a MÁV Szimfonikus Zenekar, később az akkori Állami Hangversenyzenekar megreformálása. Mindkét helyen rettenetes állapotokat találtam szervezeti és finansziális szempontból, és ha van valami becsületes szakmában, az talán onnan is eredeztethető, hogy ahonnan eljöttem, ott mindig rendet hagytam magam után. Úgy gondolom, hogy újabb húsz évre én már nem tudok berendezkedni. Zsolttal régóta nem dolgoztunk, nem tudom, milyen együttműködés lehetne közöttünk, Eötvös Péterrel viszont tudom, hogy harmonikusan és egyetértésben dolgozhatunk volna. Valószínűleg Hamar Zsolt-

nak sem lett volna könnyű egy olyan főigazgatóval dolgoznia, aki egyértelműen egy másik jelöltet támogatott.

■ Kocsis Zoltán halála után az állandóságot a Nemzeti Filharmonikusok számára az Ön személye jelentette. A biztonságos háttér elvesztésének az is része, hogy Ön ezt a munkát nem folytatja. Nem érzi úgy, hogy ezáltal a zenekar nehezebb helyzetbe került?

– Ez egy rettenetes dilemma volt számomra. Csak azt láttam: nem maradhatok a Filharmonikusoknál. Ugyanakkor több mint kétszáz ember kétségbeesetten nézett rám, és meg is fogalmazták: nem elég, hogy Kocsis Zoltánt elvesztettük, most még te is cserben hagysz bennünket? Nem tudjuk, kit küldenek ide, tönkretesznek bennünket... Álmatlan éjszákaim voltak emiatt. Mi megszenvedtük ezt a kapcsolatot, hiszen a kilencvenes évek vége felé elég nagy háborúság volt köztem és a zenekar között. Sok kellemetlenséget okoztam, amíg megteremttem a jól szervezett, fegyelmezett rendszer alapjait. Sőt: véghez is vittem, amit elterveztem. Aztán kiderült, hogy érdekeket sértettem – nem lehet felelőtlenül haknizni, elhurcolni a kottákat. Ezek keserves pillanatok voltak, de 2000 körül – amikor elég nagy égzengés volt a zenekar háza táján – világossá vált a muzsikuskok számára, hogy jót akarok nekik, és nem okoz örömet, ha valakit kellemetlen helyzetbe hozok. Az biztos: rendnek kell lenni, mert anélkül egy ekkora szervezet nem működik, de ha elsődleges feladatomat, a Filharmonikusok működtetését ellátom, azon túl igyekszem segítőkész, megértő vezető lenni. Ilyen jellegű probléma a kóruossal nem volt, az első perctől megtaláltuk a közös hangot. Ennek eredménye a ma is jellemző légkör, ami biztosan fog hiányozni. Amikor a miniszter úrral beszélgettünk, elmondtam, hogy nem megsértődtem, hanem olyan etikai és szakmai helyzetbe kerültem, amiben nem folytathatom. Ezzel a semmibe ugrottam.

■ Mennyire volt kellemetlen, amikor Eötvös Péternek el kellett mondania, hogy nem őt választották?

– Kimondhatatlanul. Jellemző rá, hogy még ebben a helyzetben is inkább engem féltett, ezért már előzőleg, mikor nem érkeztek a várt hírek, a visszalépés gondolatát fontolgatta. Nem csinált bot-

ránymint és nem írt nyílt leveleket. Hátralépett, és inkább újra a zeneszerzés, a koncertmeghívásai felé fordult. Én viszont el sem tudtam elképzelni, mi lesz velem, csak azt tudtam, hogy nem folytathatom. Amikor Balog Zoltán miniszter úr számára világossá vált, hogy milyen helyzetbe kerültem, nem fogadta el, hogy a semmibe lépjek. Akkor jutott eszembe a Filharmonikusokkal kapcsolatos egyetlen megnyugtató megoldás: ha az az ember venné át tőlem a stafétabotot, akit én már évekkel ezelőtt kiszemeltem, mint lehetséges utódomat. Ez pedig Herbold Domonkos. A terv szerint a jelenlegi gazdasági igazgató visszavonulását követően abban a funkcióban lett volna mellettem pár évig, hogy utána a szervezet ismeretében a helyemre léphessen. A szerepcsere gondolata nagyon megtetszett a miniszternek, támogatta az ötletet. Megkönynyebbültem jöttem el tőle, mert tudom, hogy Domonkosnál jó kezében lesznek a Filharmonikusok, és így én sem kerülök az utcára. Igaz, 22 év után ott kell kezdenem, ahol valaha az Állami Hangversenyzenekarnál: egy gyengén működő rendszert kell majd átalakítanom.

■ Amennyiben a Rádióknál ebben a munkakörben dolgozik, ugyanolyan problémái lesznek, mint amiről az imént mondta, hogy nem szívesen futna neki újból. Ilyen megközelítésben a Rádiót mint szakmai kihívást látja?

– Addig nem gondolkodtam erről, míg konkrétan fel nem merült ennek lehetősége. Mint a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének elnöke, szomorúan láttam, mi történik a zenei együttesekkel. Még a szövetségből is kiléptette őket a Rádió akkori elnöke, mert a Zenekar című újságban tárgyilagosan jelentek meg olyan tények, amik nem vetettek jó fényt a vezetésre – akkor sem a művészekkel: a körülményekkel volt gond. Az együttesekben nagyszerű kollégáink vannak, és minden olyan változást, ami őket hátrányosan érintette, szomorúan vetünk tudomásul, de tenni túl sokat nem tudtunk. Mikor kijöttem a minisztertől, akkor gondoltam bele, hogy nekem ez így nagyon jó lesz, de vajon Domonkos mit fog szólni az egészhez? Két hónapja nevezték ki, pont annak a folyamatnak az eredményeként, amit még Vásáry Tamás, Kocsis Zoltán, Kovács János indítottak el azzal a levéllel, amiben kérték a kormányt, hogy állítsák meg a romlást és

segítsenek a Rádió zenei együtteseit megmenteni. A kormány létrehozott egy munkabizottságot, tárgyalások folytatók, kilátásba helyeztek további támogatásokat, tehát valami jó elindult, és ennek egyik első eredménye volt, hogy Herboly Domonkoszt nevezték ki igazgatónak. Amikor őt meghívtam aznap délután egy beszélgetésre, nem akart hinni a fülének. Rádásul azt mondta: ez nem fair, mert én egy csodálatosan működő szervezetet kínálok neki, ő pedig egy sok szempontból javítandót tud adni cserébe, amivel rengeteg munka lenne. Másnap hívott a miniszter: az egyeztetések után mindenki jóváhagyta a döntést. Csak ekkor kezdtem el gondolkodni azon, hogy mire is mondtam igent. Az sok könnyebbséget jelent, hogy egy példás, egymást mindenben segítő helycserés vezetőváltás zajlik kettőnk között; Domonkos minden rendelkezésére álló anyagot átadott nekem, és én is ezt tettem a Filharmonikusok dokumentumaival. Órákat beszélgettünk, és napi kapcsolatban vagyunk, információkat cserélünk.

■ Ez feltétlenül az együttesek érdekeit szolgálja, de vajon hogyan érintette a hirtelen jött döntés a Rádiózenekart és a Rádiókórust?

– Ettől vagyok én nagy bajban! Amikor bemutatkoztam új minőségemben a zenekarnál, az énekkarnál, olyan szeretettel és várakozással fogadtak, ami hatalmas energiát ad, de egyben számomra óriási felelősség is. Tudom, mit vállaltam, de mondtam is nekik, hogy nincs csodapálcám, a türelmüket kell kérnem, mert idő kell az átálláshoz, a feladatok alapos felméréséhez, a jó megoldások felkutatásához. Annyit már most látok, hogy nem lesz olyan hosszú folyamat a rendezés, mint annak idején az Állami Hangversenyzenekarnál, az Állami Énekkarnál volt, mert a háttér ugyan bizonyos átalakításokra vár, de a szakmai színvonal a nehézségek ellenére töretlenül kitűnő. Nagyobb gond az épületek állapota, a finanszírozás kérdése, az önálló működés mikéntje, a marketing és nemzetközi kapcsolatok problémája. Domonkos rengeteg dolgot elő tudott készíteni, de még így is hatalmas munka vár rám és minden új munkatársamra.

■ Herboly Domonkos a beszélgetésünkben elmondta, hogy a működés önállósítása egy olyan vonal, aminek mentén nagyon sok

gondtól meg lehetne szabadulni. Ön szerint rendelkezésre fog állni a szükséges anyagi háttér, illetve megkapják majd ezt az önállóságot?

– A helyzet ígéretes. A pénzügyeket, a marketinget és a HR területét az MTVA kezeli, amúgy a Rádió Együttesei is ugyanolyan nonprofit kft. formájában működnek, mint a Nemzeti Filharmonikusok. Amiben talán nincs vita: jó lenne minél hamarabb megvalósítani a teljes önállóságot egy olyan nagyon erős szerződéssel, amelyben világosan megfogalmazódik, milyen szolgáltatásokat nyújtanak az együttesek az MTVA-nak. A mostani állapotban az együttesek kommunikációja az MTVA túlterhelt marketingjére hárul, rádásul az együttesek kényszeresen az MTVA-ban léteznek, ami kivonja őket a nyilvánosság bizonyos felületeiből. Önálló marketing esetén sok naprakész információt lehetne közvetíteni egy szélesebb kommunikációs térben. Ahhoz képest, milyen privilegizált helyzetben vannak, kevés csatornán mutathatják meg magukat. A Bartók adóval való természetes szövetséget, a TV csatornák közelségét jobban ki kell aknázni. Fontos lenne újra szabályozni a Z-felvételek készítését is. Azt a válságot, ami végigsöpört a világon az ezredforduló táján, a világ legtöbb rádiózenekara, -énekkara megsínylette valamennyire, de azóta már mind talpra álltak. Mi több: virágoznak, csodálatosan működnek. Én is szeretném, ha méltó körülmények között újra felvirágoznának a Magyar Rádió nagyszerű zenei együttesei. Most jó szelek fújnak, fel lehet építeni egy új rendszert.

■ Azt a háromoldali szerződést, amit Herboly Domonkos készített elő, már sikerült aláírniuk?

– Azért nem, mert az elmúlt hónapok változásai miatt módosítani kell még rajta, de ez folyamatosan történik. A dokumentum akkor válhat a jó változások kiindulópontjává, ha ezeket a javításokat végrehajtottuk, de remélhetőleg napokon belül rákerülnek az aláírások és akkor a kormány által biztosított külön összeggel együtt már elfogadható költségvetéssel folytathatjuk ezt az évet. Így jut pénz az együttesek művészeinek, tudunk hangszereket vásárolni és folytathatom a professzionális menedzsment kiépítését. Jelenleg például nincs a nemzetközi ügyeknek gazdája. Remélem, egy év múlva már a hazai és nemzetközi szellemi

közegeben ismét régi fényében tündöklő együttesekről beszélhetünk majd.

■ Ön több olyan nemzetközi szervezet tagja, ami az előadó-művészettel foglalkozik. Az új feladatok mellett milyen tervei vannak a szervezetekben való működéséről illetően?

– Ezt a számomra oly kedves önkéntes munkát aktív módon szeretném folytatni. Nekem személy szerint veszteség lett volna ezekből a szervezetekből kikerülni, de azt hiszem, nem túlzás, ha azt állítom, hogy Magyarország megítélésének sem tett volna jót, ha én mindezekből most egy csapásra kiestem volna. Az Európai Előadó-művészeti Munkáltatók Ligája, a PEARLE tagja is a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége révén lehettem még 1996-ban. 2000-ben választottak be a végrehajtó bizottságba, harmadik éve alelnök vagyok, a közelgő elnökválasztáson a jelek szerint még elnökjelölt is lehetek. A PEARLE-höz kapcsolódik egy másik munka is, amit a MusiQuE nevű szervezet végez. Ennek lényege, hogy a felsőfokú oktatási intézmények kapnak egy minősítést, ami által átjárhatóvá válik a rendszer. Persze a Liszt Ferenc Zeneakadémián szerzett diplomát minden európai zenekarnál elfogadják, de a tanítás esetében ez már nem annyira egyértelmű. A kiküldött szakértők elkészítik egy intézmény működésének a komplett leírását. A minősített intézmények az egymás által kiadott diplomákat, a habilitációt kölcsönösen elfogadják. Az intézmények nagy része szolistasokat képez, de a végzett zenészek jelentős százaléka végül zenekarban helyezkedik el, vagy elmegy tanítani. Egy szolistasnak nevelt muzsikussal, akinek nincs zenekari gyakorlata, elég kellemetlen helyzetbe kerül, amikor másnaptól tizenkét emberrel azonos szólamot kell játszania. Ilyen és hasonló szempontokat kell érvényesítenem, amikor ajánlásokat teszünk a minősítések során. Ha most faképnél hagytam volna a szakmát, az összes nemzetközi szervezetből is ki kellett volna vonulnom, ami nagyon szomorú lett volna. Így ez a fordulat mégis szerencsésnek mondható. Ami most számomra nagyon fontos, elégtétel a több hónapi gyötörődés után: ígéretes a helyzet. Nekem hihetetlen energiákat ad az a várakozás és szeretet, amivel fogadtak, jó érezni az MTVA vezetői és az EMMI, maga a miniszter támogatását. A többi szakmai munka.

(Mehler Anna)

„Nekem ők voltak az »ikonok«...”

Kocsis Zoltán elhunytával zenei vezető nélkül maradt a Nemzeti Filharmonikus Zenekar. A kulturális kormányzat úgy határozott, az egykori fő-zeneigazgató posztját betöltetlenül hagyja. Hamar Zsolt 2017. április 1-jétől zeneigazgatóként dolgozik az együttes élén. Az alábbi beszélgetésben a negyvennyolc éves karmestert kérdeztük az együttessel való kapcsolatának történetéről, pályafutásának korábbi állomásairól, terveiről.

Fotó: MTI BALOGH ZOLTÁN

! Pályád kezdetén, sok évvel ezelőtt hosszabb ideig dolgoztál már a Nemzeti Filharmonikusoknál, az együttes állandó karmestereként.

– Hét éven át, 1997-től 2004-ig voltam az Állami Hangversenyzenekar, majd a zenekar átalakulása után a Nemzeti Filharmonikus Zenekar karmestere. De ennél korábbi emlékeim is vannak az ÁHZ-val kapcsolatban. 1995-ben a Magyar Televízió 8. Karmesterversenye indította el a pályámat: a versenyen 2. helyezést értem el, és megnyertem a közönségdíjat is. A versenygyőzelem egyik velejárója volt, hogy az ÁHZ-től meghívást kaptam egy koncertre, s ezt a következő évadokban több újabb alkalom is követte: az 1996/97-es évadban legalább nyolcszor álltam az ÁHZ élén – ebben voltak olyan hangversenyek is, amelyeket eredetileg más karmesterrel hirdettek meg, ám lemondás miatt engem hívtak beugrani. Nagyon jól megismertem az együttest. De ha szabad még régebbi időkre visszautalnom, elmondhatom, hogy már a nyolcvanas években, amikor kisgyerekből kamasszá érve „beköltöztem” a Zeneakadémia nagytermének második emeletére, hogy sok kortársammal együtt én is a koncerteken töltsem az estéimet, név szerint ismertem mindenkit az ÁHZ-ből.

Mindenkiről tudtam, kicsoda. Múltkoriban valakinek azt mondtam: nekem gyerekkoromban nem a Deep Purple vagy a Led Zeppelin plakátja lógott az ágyam fölött, hanem az ÁHZ-é. Nekem ők voltak az „ikonok”. És persze óriási élmény és megtiszteltetés volt, amikor elkezdhettem dolgozni velük, ezt pedig valóban megkoronázta, hogy 1997-ben, amikor felkérték Kocsis Zoltánt, hogy legyen az ÁHZ főzeneigazgatója, engem hívott maga mellé. Sokat gondolkoztam azon, miért éppen rám esett a választása, de soha nem volt bátorságom megkérdezni.

! Volt-e korábban szorosabb kapcsolat köztetek?

– Nem. Mint sok más fiatal számára, számomra is ő volt az „Isten”, de csak távolról csodáltam őt. Amikor felvettek a Zeneakadémiára, és az első tanítási napon bementem az épületbe, ő volt az első ember, aki a lépcsőn szembe jött velem. Rettenetesen zavarba hozott ez a helyzet, nem tudtam, mit kell ilyenkor tennem. Meghajoljak? Köszönjek neki? De hát nem ismerem személyesen! Megpróbáltam elzöldülve beolvadni a lépcsőház falába. Persze Kocsis, amikor később kiválasztott, pontosan tudta, ki vagyok: rá egész életében jellemző volt, hogy rajta

tartotta az ujját a magyar zeneélet ütőerén – mindenkire figyelt, kiváltképp a fiatalokra. Tudta, ha a Zeneakadémián volt egy tehetséges oboás vagy kürtös – számon tartotta ezeket a dolgokat.

Elkezdtünk együtt dolgozni, számomra óriási, mindent meghatározó élmény volt ez a hét év. Ott lehettem mellette, az ő felfogásán átszűrve ismerhettem meg azt, amit úgy hívunk, hogy zene és előadó-művészet. Hét év után elbúcsúztam, mert úgy éreztem, hogy eljött az ideje építenem valamit, ami a sajátom, és a pécsi Pannon Filharmonikusok élén elkezdhettem dolgozni. Akkor, amikor úgy éreztem, hogy az elvégzett munkánk lassan hallhatóvá és mérhetővé válik, az első gondolatom az volt, hogy el kell őt oda hívnom, hogy halljon minket, és a munkánkról véleményt mondjon. Nem volt könnyű becserkészni, de végül eljött, tetszett neki az eredmény, sok jót és szépet mondott rólunk, és végül a pécsi zenekar első vendégkarmestere lett.

Ettől egyébként új lendületet kapott a kapcsolatunk: a hierarchikus kapcsolatból egyfajta kollegiális viszonyra vált. Persze senki se értse ezt félre. Ahogyan őt is barátjának nevezte Pilinszky, ő azonban mindig a tanítványának érezte magát, én is a tanítványa maradtam, és ő a

mesterem. Nemegyszer tisztelt meg azal, hogy a barátjaként mutatott be valakinek, de azért ez bizonyos értelemben mindig hierarchikus kapcsolat maradt. Az azonban tény, hogy az idővel kialakult kollegiális kapcsolat már lehetővé tette, hogy másképp is beszélhessünk a zenéről, mint korábban. Amikor Pécsre jött, mindig én készítettem elő a produkciót a zenekarral, ő egy teljesen kész együttest kapott, elkezdett dolgozni velük, én pedig végigültem a próbáit. Ezekből lehetett a legtöbbet tanulni. Egy-egy ilyen alkalom után legtöbbször órákon át együtt voltunk, ettünk-ittunk, beszélgettünk, és megvitattuk a történeteket.

■ *A közvetlenül mögöttünk álló néhány év során főként külföldi helyszíneken folytatódott a pályád.*

– Ellentétben a mondással, mely szerint senki sem lehet próféta a saját hazájában, engem a hazám mindig nagyon elkényeztetett. Egyrészt csodálatos tanárokkal és csodálatos pályakezdéssel áldott meg a sors, aztán jött hét év a Nemzeti Filharmonikusoknál, másrészt telhetetlen és elkényeztetett ifjú karmesterként mindig többet és többet akartam. De persze a természetes kíváncsiság is hajtott, amikor úgy éreztem, szeretném megmérteni magam külföldön is. Szégyenkezni talán nem kell: megnyertem két nemzetközi karmesterversenyt, Olaszországban fel tudtam építeni egy számottevőnek mondható karriert, Padovában hosszú éveken át első karmesterként dolgoztam. És aztán egyszer csak bekopogott az életembe egy nagy lehetőség: a Zürichi Opera állandó karmestereként szerződtek. Hat évet töltöttem ott, 2006-tól 2012-ig. Bátran állíthatom: az a színház akkor Európa egyik legjobb operaháza volt. Nagyszerű művészekkel dolgozhattam együtt, akár énekesekről, akár rendezőkről van szó. Volt olyan Mozart-opera, amelyet közvetlenül Harnoncourt-tól vehettem át, és amelyet bélhúrokon játszottunk. Aztán újra elkényeztetett az élet, mert amikor Zürichben intendánsváltás történt – ez Európában majdnem mindenütt teljes garnitúracserével jár; az intendánsoknak joguk van azokkal dolgozni, akikkel akarnak –, életemben először és eddig utoljára megpályáztam egy pozíciót. Ez volt a Wiesbadeni Állami Színház, ahol kilencvenkét pályázóból engem választottak. Az ott töltött évek a pályám nagyon izgalmas, rendkívül hasznos és szép kor-

szakát jelentik, ugyanakkor az idő letelével számomra egyértelmű volt, hogy nem akarom ott meghosszabbítani a szerződésemet. Ennek több oka is volt, részben szakmaiak, de emberiek is. Az a telhetetlenségem, amely korábban arra ösztökélt, hogy meg akarjam hódítani a világot, egyik napról a másikra visszajára fordult, és egy reggel arra ébredtem, hogy azt mondom magamnak: szép, szép, hogy itt lehetek, de miért nem dolgozom inkább otthon? Elkezdett hiányozni a hazám, és ajándékként élem meg, hogy most ismét itthon dolgozhatom.

■ *Apropó wiesbadeni pályázat: a Nemzeti Filharmonikus Zenekar esetében most mindez hogyan történt?*

– Ebben az esetben nem volt pályázat: felkérést kaptam. Ha meghirdettek volna egy pályázatot, nem is pályáztam volna meg, számomra Zoli halála olyan megdöbbentő élmény volt. Nyáron találkoztunk utoljára, akkor már nem volt jól, és tudtam, hogy nagy a baj, de azt reméltem, hogy mivel olyan hihetetlenül erős, talán ezt is leküzdí. Semmiképp sem pályáztam volna tehát, mert számomra ez az együttes órála szól. Éppen tegnap említettem valakinek: teljesen telhetetlen, hogy beköltözzem az ő szobájába.

■ *Szeretném, ha szólnál néhány szót a munkamódszerekről. Hogyan dolgozol a zenészekkel?*

– A próbamódszeremről szólva előljáróban el kell mondanom, hogy az utóbbi tíz esztendőben egy, a magyarországitól nagyon erőteljesen eltérő zenekari kultúrában éltem az életemet. Svájc nagyon jó példa erre, de talán még érzékletesebb Németország. Nem akarom azt mondani, hogy amit ott tapasztaltam, az ideális, az azonban biztos, hogy megváltoztatja az embert. Régebben némelyek „hisztis” karmesternek tartottak, és olykor talán volt is alapja ennek a vélekedésnek. Meg kellett tanulnom azonban, hogy a hiszti egy profi zenész és egy profi zenekar számára arról szól, hogy a karmester telhetetlen. Hisztizni tehát nem érdemes, már csak azért sem, mert azzal sohasem ér el eredményt az ember, vagy ha mégis, akkor azok csak látszateredmények. Nekem tehát ilyen szempontból elég sokat kellett csiszolnom magamon, hogy kialakuljon a mostani próbastílusom – bár nem tudom, van-e egyáltalán ilyen, ezt inkább a kívülről állók ítélik meg.

■ *Nevezzük inkább munkamódszernek.*

– A munkamódszerem teljesen egyértelmű: maximális felkészülés után – amelynek során abszolút pontosan meg kell tanulnom a partitúrát, és nagyon tudatosan el kell döntenem, mire akarom használni a próbán rendelkezésre álló időt – a szándékaimat a lehető legerőteljebben, legegyszerűbben, ha úgy tetszik, a lehető legszárazabban kell közölnöm, hogy az a fajta koordinátarendszer, amelyet fel akarok vázolni, tökéletesen világos legyen mind a hetven-nyolcvan muzsikusszáma, aki ott ül előttem. Ami ez után következik, az persze már jóval kevésbé kiszámítható, hiszen mindnyájan tudjuk, hogy egy kedvvel eljátszott frázis mennyivel szebben szól, mennyivel több, mintha csak jól játsszák el. Amíg ezt az ember eléri, az egy rendkívül nehéz és sok tekintetben titokzatos folyamat, a „hogyan”-ra nincsenek általánosítható válaszok. Gyanítom egyébként, hogy mindez életkor kérdése. Nem véletlenül szokták azt mondani, hogy a karmester ötven éves kor körül „kezdődik”, addig inkább tanul az ember, gyűjti az információkat, képzi magát. Úgyhogy ilyen szempontból talán még nem késtem el...

■ *Eredményeképpen annak a munkának, amelyet Kocsis Zoltán a hajdani Állami Hangversenyzenekar, majd az ebből kialakult Nemzeti Filharmonikus Zenekar élén elvégzett (s amelyben az itteni hét éved során magad is részt vettél), az NFZ ma igen magas színvonalú együttes. Mit gondolsz, hogyan kell dolgozni ahhoz, hogy ez a színvonal megmaradjon? Mindezt már csak azért is kérdezem – és a munkamódszerekről is ezért kérdeztelek az imént –, mert mindenfajta kegyeletstértés nélkül kimondhatjuk: Kocsis Zoltán a kemény és erőteljes próbamódszerekről volt híres; arról, hogy nem feltétlenül bánt mindig kesztyűs kézzel a zenekarral.*

– Ismeretes az a mondás, hogy van olyan mély kút, amelybe nem szabad bele nézni, mert csak beleszédül az ember. Persze, hogy gondolkodom ezen a kérdésem, de egyébként az a véleményem, hogy nem kell és nem is szabad ilyesmin gondolkodni... Ehelyett inkább tenni kell a dolgunkat. Az eredmények majd úgyis megmérettetnek, és majd megszületik az ítélet. Nem érdemes az embernek ezeket a terheket magára vennie. Természetesen jól, pontosan, ihletetten kell játszanunk. A pontosság a mi szakmánkban mérhető, az

ihletettség kevésbé. Nagyon jól tudom, mennyire ihletett előadó volt Kocsis Zoltán – hiteles és ihletett –, az ihletettség nálam bizonyára mást jelent. Ilyen szempontból az én interpretációim biztosan mások lesznek, mint az övéi. De ha most itt ülne ennél az asztalnál, és hallaná, amit mondok, jót nevetne, és azt mondaná, hogy ne is akarj utánozni – sem engem, sem mást, mert annak nincs semmi értelme.

■ *Egészen gyakorlatiasan gondolkodva a próbamódszerről: most másképp kell majd dolgoznod, mint Németországban, vagy lesznek olyan kint szerzett tapasztalataid, amelyeket adaptálhatsz az itthoni körülmények között?*

– Ezeknek a tapasztalatoknak egy részét valóban nyilván adaptálni kell, de nem akarok mindent átvenni, ami az ottani munkát jellemzi: az ott nagyon sok szempontból egy hideg, személytelen, érzelemmentes közeg. Csak egyetlen példa: bizonyos instrukciókat Németországban nem lehet használni. Nem mondhatom egy dallamra azt, hogy játsszák úgy, mintha sírnának. Ezt nem is értik. Nem szoktunk sírni. Ha igen, akkor otthon, egyedül. De hogy hogyan kell egy hegedűn sírni? Nem kell, egy hegedűn énekelni kell. Ha itthon azt mondom, játsszátok úgy, mintha sírnátok, azt azonnal értik.

■ *Arrafelé tehát egy karmester az instrukcióiban nem lehet igazán személyes?*

– Személyes lehet, de a személyesség ott mást jelent. Úgy lehetek személyes, hogy két olyan objektív instrukciót teszek egymás mellé, amit esetleg más nem tesz. Ezáltal és ilyen módon lehetek személyes. Mifelénk azonban ez kicsit mást jelent. Én ezt nem hibának tartom, sokkal inkább erénynek. Sok szempontból más, ahogyan mi zenélünk. Amikor Beethoven 9. szimfóniáját először vezényeltem, utána beteg lettem, két hétig ágyban fekvtem. Később sokat próbálkoztam a darabbal, és voltak számomra megfejthetetlen titkok, megválaszolhatatlan kérdések. Ötven percig kínlódnunk, ötven percen át arról beszélünk, hogy nem találjuk azt a dallamot. És amikor végre megtaláljuk, akkor viszont nem értjük, hogy a legvégén mit keres ott az a vulgáris induló: umm-ca-caa, umm-ca-caa. Németországban kellett dolgoznom ahhoz, hogy ezt megértsem: ők, ha örülnek, indulóritmusban masíroznak. Ez ma már sötét történelmi emlékeket is felidéz, pedig

egyszerűen múltról, hagyományról, egy másik kultúráról és egy másfajta vérmérsékletről van szó.

■ *Valóban nem kell rosszra gondolnunk: a 18. században Mozart és Schubert is tele van indulókkal.*

– Persze. Arra akartam rávilágítani, hogy mi, magyarok, milyen másképp szoktunk a zenében boldogok lenni...

■ *Mi a magyar zeneéletben a Nemzeti Filharmonikusok speciális szerepe? Ha egy rendező a Nemzeti Színház élére kerül, elmondja, hogy szerinte mi annak a különleges színháznak a feladata. Ez is egy különleges – mert nemzeti – zenekar...*

– Ebben egy kicsit kritikusnak kell lennem. Úgy gondolom, a Nemzeti Filharmonikusok – bár elképesztően jó együttes, amely fantasztikusan izgalmas és nagyon fontos koncerteket adott az elmúlt húsz évben, nagyon jelentős műveket adott elő, és nem akárhogyan adta elő ezeket – nem töltötte be teljes mértékben azt a centrális szerepet, amelyet szerintem be kellene töltenie. Ilyen szempontból mindenképpen ki akarok nyitni ajtókat, és egyfelől be akarok engedni hatásokat, másfelől azt szeretném, ha egy kicsit mi is kitekintenénk. Azt gondolom, a magyar zeneélet számára nagyon fontos volna, ha mi – természetesen nem verbálisan, hanem a zenélésünkkel – irányokat szabnánk, témákat vetnénk föl, elmondanánk a véleményünket 20. századi zenéről, romantikáról, kora klasszikusokról, Haydn-ról (akit legalább annyira tekintek magyarnak, mint európainak és osztráknak). A társadalom különböző szegmenseihez sokkal célzottabban, sokkal nagyobb hatékonysággal kell szólnunk. És nem utolsósorban a hallgatóság bázisát is emelnünk kell – nagyságrendekkel.

■ *Bartók Új Sorozat: hol tartottak a felvételek Kocsis Zoltán halálakor, és mi lesz a projekt sorsa?*

– Azt gondolom, hogy a Bartók Új Sorozat a maga torzó mivoltában is komplett egész, amelyet nem kell folytatni.

■ *Nem lesz folytatása?*

– Félreértés ne essék: ezt nem én döntöm el. Egyrészt a sorozatra az állam adja a pénzt, a sorsáról pedig egy kuratórium dönt. Másrészt én természetesen szeretnék Bartók-művekből a Nemzeti Filharmonikus Zenekarral felvételeket készí-

ni, de nem ennek a sorozatnak a keretei között, mert ennek a sorozatnak részben az is adja az értékét, hogy Kocsis Zoltán személyéhez, művészi elképzeléseihez kapcsolódik – és hallatlanul homogén. Ezt az egységet én semmiképpen sem akarnám feloldani vagy felhígítani. Ez így jó, ahogy van. Tudjuk, hogy a korábbi Bartók Összkiadás koncepciója alapvetően más volt: abban többen vettek részt, számos különböző karmester. Ez a sorozat nem így indult, nem ez volt a profilja, ezért az értékét, sőt alighanem terméként az eladhatóságát is negatívan befolyásolná, ha bárki folytatná Kocsis Zoltán munkáját. De hát emlékezzünk vissza: ez a projekt annak idején egy pályázat volt, amelyet Kocsis Zoltán elnyert. Nem úgy van az, hogy ezt folytatni a Nemzeti Filharmonikus Zenekar mindenkor karmesterének „joga”... Ha tehát engem valaki erről megkérdez, azt fogom javasolni, hogy a Bartók Új Sorozatnak ebben a formában ne legyen folytatása.

Arról viszont szívesen beszélek – immár a zenekarral kapcsolatos terveim témakörében –, hogy a Bartók-repertoár számomra nagyon fontos. Engem külföldön amúgy is Bartók-karmesterként tartanak számon, részben persze azért is, mert magyar karmester vagyok. Azonban több okból is – részben érzelmi, kegyeleti, részben szakmai okokból – úgy döntöttem, hogy a zenekarral most egy év szünetet tartunk, és egy esztendőn át nem játszunk Bartókot. Tartunk egy „gyászévet”.

■ *Richard Strauss-operák: ez a sorozat teljesé vált? Vagy folytatnád más művekkel?*

– Feltétlenül folytatnám. Egyrészt felbecsülhetetlen kincs, hogy Kocsis Zoltán elkezdett foglalkozni azokkal a Strauss-operákkal, amelyeket korábban itthon nem mutattak be, másrészt azonban neki – nagy bánatára – nem adatott meg, hogy operákat operaházakban vezényeljen. Sajnos vagy hála istennek, azt kell mondanom, hogy az opera nem egyszerűen hangjegyekből áll, az operajátszás nem csupán kottafejek életre keltése. A mai operajátszás struktúrájában – és ennek komoly előzményei vannak – egy operaelőadás előkészítése olyasfajta összmunka, amelyben a karmester mellett legalább annyira benne van a rendező, az énekesek a maguk személyiségével, és még sok mindenki más. Ha elolvasom a Traviata partitúráját, a generálpauzák hosszát egy zenei szempontrendszer alapján határozom meg

Fotó: MTI BALOGH ZOLTÁN

– egy előadásban azonban ez nem így történik. Operaházban tehát egészen más feladat operát vezényelni. Biztosan szeretném folytatni a Strauss-operákat, de ezek előadásához szeretném hozzáadni a magam közel húszéves operaházi tapasztalatát is. Emellett kitágítanám a kört, és nemcsak olyan műveket játszanánk, amelyeket a hallgató nem ismer, de olyanokat is, amelyeket igen, gyakran egyfajta nemes versengésben a Magyar Állami Operaházzal. A jövő évadban például arra készülök, hogy bemutassam az *Ariadné Naxosbánt*.

■ Más operaszerzők felé is nyitnál?

– Okvetlenül! Ez egy fantasztikus lehetőség! Szívesen beszélnék erről hosszabban, de abból egy külön interjú kerekedne... Szerintem az operajátszás manapság elképesztő kihívásokkal néz szembe, és bizonyos értelemben nem adott választ ezekre a kihívásokra. Ha azt mondom, hogy három D-s mozi, ha azt mondom, hogy musical, máris érthetővé válik, hogy a technikai perfekciónak, sokoldalúságnak milyen megnyilvánulási formái jelentek meg a zenés színházi szakmában az elmúlt évek során. Ez a perfekció lélegzetelállító, és felnőtt egy generáció, amely ehhez szokott hozzá. Az operajátszás nem teheti meg, hogy nem vesz erről tudomást,

és nem teheti meg, hogy nem vonja le mindebből a speciálisan rá vonatkozó tanulságokat. Egyfelől nagyon fontos a modern operajátszás elvontsága és kifinomult jelzőrendszere, amelyben azt mondhatom: „képzeld azt, hogy ez egy ház”, de nagyon fontos lenne az a fajta magas technikai színvonalon megvalósuló realizmus is, amelyben a ház valóban ház. A modern operajátszásban nagyon fontos lehet a vetített kép is, a ledfalból épített díszlet. Ezeket ma főként a könnyű műfaj használja. De ha meg akarjuk nyerni az operajátszás számára a jövő generációját, el kell gondolkodnunk azon is, hogy az operaszínpad mit tud felhasználni azokból a modern technikai vívmányokból és abból a sokoldalú, összművészeti virtuozitásból, amelynek lehetőségeivel ma elsősorban a szórakoztató produkciók élnek.

■ *Mint minden karmesternek, köztudomásúan Kocsis Zoltánnak is voltak kedves zeneszerzői. Richard Strausst már említettük, de ilyen volt Debussy és Rachmaninov is. Kik a Te szívédnek kedves zeneszerzők és művek? Vannak-e olyan – esetleg elhanyagolt – kompozíciók, amelyeket mindenképpen szeretnél bemutatni a Nemzeti Filharmonikus Zenekar élén? Haydnt már említetted az imént.*

– Haydnt mindenképpen. Sőt Haydnból nem kiindulni kell: ő egy olyan pont, ahová el kell jutni. Haydn felé Beethoven-tól kell elindulni. Nekem személy szerint szívügyem Schubert, de még inkább Schumann. Brahms is nagyon fontos számomra: olyan szerző, akivel kapcsolatosan, úgy érzem, egyéni közlendőim lennének. Imádom az oroszokat: Csajkovszkijt, Glinkát, Muszorgszkijt. És Bruckner! Őt ki ne felejtsem! Magától értődően Bartók – és az utóbbi időben egyre erőteljesebben Kodály.

■ *Jó, hogy őt emlited. A magyar hangversenyélet következetesen és folyamatosan foglalkozik Bartókkal. Liszt is rendszeresen terítéken van: a Tavaszi Fesztiválnak deklaráltan súlyponti szerzője. Mintha mellettük Kodály kissé háttérbe szorulna, pedig nagyszerű művei vannak, amelyek szinte sohasem szólnak meg. Például a Nyári este...*

– Olyan művet említettél, amely a következő évad első koncertjének nyitószáma lesz. Csodálatos darab! De említhetnénk a *Két éneket*, amely abszolút remekmű, a *Páva-variációkat*, el kellene játszani a *Szimfóniát*, a *Concertót*, sőt a *Czinka Panna balladáját* is. Kodály kicsit bent ragadt Bartók árnyékában: ki kell hoznunk onnan. Lesz egy olyan bérletünk, amelynek keretében csak magyar műveket játszunk majd, fontos és jó kompozíciókat. Itt egyébként hadd említsem még meg Dohnányit, aki tudása és tehetsége alapján az egyik legnagyobb magyar zeneszerző volt, Richard Strauss-i méretű tehetség, és nagy balszerencséje, hogy egy picit későn született. Egyedülálló az a fajta kompozíciós virtuozitás, amellyel az anyaghoz nyúl, ahogyan hangszerel, ahogyan a formával bánt. Lenyűgöző az a harmóniai kavalkád, amely jellemzi, és amely ugyanakkor mindig strukturált... Őt is sokkal többet kell játszanunk. Ha nem csak magyarokról beszélünk, akkor feltétlenül megemlíteném Mahlert, aki nagyon fontos szerző, és akit az elmúlt években nem sokat játszott a Nemzeti Filharmonikus Zenekar. Szerintem nem játszott a zenekar elég Stravinskyt. És talán furcsa ezt mondani, hiszen Kocsis Zoltánt a kortárs zene felkent papjaként ismertük, de a Nemzeti Filharmonikus Zenekar nem játszott elég kortárs zenét. Feltétlenül megemlíteném Jeney Halotti szertartását, amely az elmúlt harminc év egyik legfontosabb műve, tervezem is, hogy újra eljátsszuk. Zoli között és köz-

tem az is különbség, hogy ő nagy biztonsággal merte kimondani, hogy az elmúlt fél évszázad zeneszerzői közül kiket tartott igazán fontosnak, és őket játszotta. Bennem ez a biztonság kevésbé van meg, annak ellenére, hogy magam is zeneszerzést tanultam, és diplomáztam is belőle. Én ezen a téren alázatosabb, szolgálattelvőbb szerepet szeretnék vállalni: játszunk lehetőleg minél több kortárs zenét, és majd a hallgatóság és az utókor döntse el, hogy ebből mi volt az igazán fontos.

■ Lesz-e arra módja a Nemzeti Filharmonikusoknak, hogy műveket rendeljen?

– Mindenképpen. Ezen a területen bátrabb lennék, és egyes szerzőktől célzottabban is rendelnék. Venném a bátorságot, hogy eldöntsem, a szóban forgó szerzőtől milyen műfajú művet szeretnék kérni. És persze nemcsak zenekari darabokat, versenyműveket: kórusokat is szeretnék rendelni, hiszen az NFZ esetében egy kiváló kórusról is beszélünk. Lesznek olyan felkéréseim, amikor az lesz a kérés, hogy „írj hét-nyolcperces, populáris darabot”. És mi majd meg is próbáljuk valóban populárisra tenni! Kortárs legyen, értékes, ne olcsó – de populáris. Szerintem most már enyhülőben van a két nagy tábor közötti szembenállás. Korábban egyfelől voltak azok a zeneszerzők, akik nem hallották az idők szavát, és csak dúr és moll akkordokat írtak le, másfelől azok, akik soha, még véletlenül sem írtak volna le egy dúr vagy moll akkordot. Mostanra a két tábor álláspontja mintha közeledett volna egymáshoz. Én azt hiszem, ennek egy titka van: le lehet írni dúr akkordokat, csak ne úgy írjuk le, ahogyan korábban.

■ Szerintem nagyon fontos volt, hogy a Nemzeti Filharmonikus Zenekar elkezdte a Próbatermi hangversenyeket. Vannak-e új hangversenyformákkal kapcsolatos elképzeléseid, tervek, amelyek új közönség rétegek meghódítását szolgálják?

– Vannak, sőt nem is akármilyenek – de ezekről most még nem szabad beszélnem, csak ha majd meghirdetjük a következő évadunkat. Annyit azonban előljáróban mindenképpen elmondhatok, hogy a Nemzeti Filharmonikus Zenekar a korábbi években áttért egy olyan struktúrára, amelyben nem volt bérletrendszer. Úgy érzem, az a módszer nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, ezért mi most visszatérünk a bérletrendszerhez.

■ Mit gondolsz, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, ha erre törekszik, meg tudja tölteni ugyanazzal a műsorral három egymást követő estén a Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermet?

– Ez mindenképpen az egyik célunk. Ezt meg kell valósítanunk. Azt ígértem, hogy két éven belül megduplázzuk a hallgatóságunk létszámát, és újabb két év után megháromszorozzuk.

■ Amikor felkértek, lezajlott-e egy olyan megbeszélés, amelynek során elhangzott, hogy mit várnak Tőled, és Te mire vállalkozol?

– Ilyen, célzottan és konkrétan erre a kérdésre összpontosító egyeztetés nem volt, de csak azért nem, mert Hoppál Péter államtitkár úrral nagyon sok éve ismerjük egymást – még Pécsről és a Szombathelyi Bartók Fesztiválról, ahol a karmesterkurzust vezettem –, és övele már nagyon sokszor megvitattuk a magyar zeneérettel kapcsolatos elképzeléseimet, amelyeket jól ismer. Most csak egyet említek ezek közül. Van egy téma, amely számomra hosszú évek óta nagyon fontos: ez a zenekari zenészképzés. Ebből habilitáltam, és nyáron egy hosszú tanulmányt is írtam erről. Ezen a területen is szeretnék a zenekar kebelén belül változásokat elérni.

■ Örölnél annak, ha a Nemzeti Filharmonikus Zenekar kötelekében fiatal muzsikusok is kipróbálhatnák magukat?

– Feltétlenül – de ez ismét egy olyan téma, amelyről a következő évad meghirdetése után szabad bővebben nyilatkoznom. Annyi bizonyos, hogy ezzel a kérdéskörrel a kezdetektől foglalkozom. Mihály András mellett annak idején már a Zeneakadémia szimfonikus zenekarával is dolgoztam, és a zenekari utánpótlásképzés kérdése azóta folyamatosan, a pályám összes állomásán terítékre került és elgondolkodtatott. Ezen a téren van is egy nagy példaképem, Michael Tilson Thomas *New World Symphony* projektje. És persze ne feledjük: az összes jelentős zenekar mellett működik úgynevezett „zenekari akadémia” – ilyesmit a Nemzeti Filharmonikus Zenekar mellett is létre kell majd hoznunk.

■ Mit gondolsz a zenekar működési feltételeiről?

– Még nagyon az elején vagyunk az együttműködés folyamatának. A feltételek adóttak és sok tekintetben nagyon

jók, természetesen mindig mindent lehet még jobbá tenni, erről zajlik is közös gondolkodás, de korai volna még konkrétumokról beszélni.

■ Beszéltünk már a Bartók Új Sorozatról. Befejezésül beszéljünk pár szót általánosságban a hanglemezkészítésről.

– Azt gondolom, a hanglemez hagyományos hanghordozóként a múlté. Még jelen van, de ez már a végjáték ennek az adathordozónak az életében. Az viszont, hogy a pillanat művészetét megörökítsük, olyan igény, amely belőlünk, előadóművészekből soha nem fog kihalni. Örölnénk, ha a tevékenységünk fontos pillanataira a hallgató öt-tíz év múlva is emlékezne, illetve felidézhetné ezeket. De hogy ez egy CD vagy valamilyen más eszköz segítségével történjék meg, az már más kérdés. Illetve az is kérdés, hogy hogyan lehet a mi munkánkat még több emberhez eljuttatni – gondolok itt a digitális koncertteremre vagy a különböző közvetítési lehetőségekre (amelyek egyébként örömmel a Müpában adóttak). Mondok egy példát. Amikor a Zürichi Operában dolgoztam, az egyik évben Svájcban és Ausztriában rendezték a Labdarúgó Európa-bajnokságot. Zürichben az Opera mellett van egy nagy tér, a Bellevue. Ott létesítettek egy hatalmas kivetítőt, egy virtuális stadiont, amelyen tömegek nézték a mérkőzést. Mivel nyár volt, nem sokkal később volt esedékes az évad utolsó operaelőadása. Az intendáns úgy döntött, hogy ha már itt ez a hatalmas kivetítő, és ha már ezen az estén éppen nincs használatban, hát vetítsük ki élő adásban a színház melletti térre az aznapi előadást, egy *Carment* – amelyet történetesen éppen én vezényeltem. Ott ült húszezer ember, és megnézte... Másiképp fogalmazva: nekünk igenis dolgunk a klasszikus zenét, a komolyzenei koncertet „trendivé” tenni. Lehet ez CD, vagy akár pendrive, vagy bármi más, a lényeg a megörökítés, és az, hogy a terméket korszerű és vonzó módon juttassuk el a közönséghez. Egyébként, ha már a felvételekről beszélünk, számomra a Sergiu Celibidache által kedvelt módszer a rokonszenves: nem vonulni stúdióba, steril körülmények közé, hanem élő hangversenyekről készíteni felvételt. Íme, megint egy újabb kihívás: olyan jól kell játszani, hogy felvételeket jelentethessünk meg a koncertjeinkről!

Csengery Kristóf

„Egységesebbé kellene tenni a zenekari bérezési struktúrát”

Dr. Gyimesi László úgy véli, szükség lenne ágazati megállapodásra, közös platformra

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének és a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének áprilisi közös elnökségi ülésén ágazati bértmegállapodásra tett javaslatot Dr. Gyimesi László. A főtitkár úgy véli, nagy lehetőséget jelent az együttesek között szétszított állami többlettámogatás, hiszen ez az összeg alkalmas lehet arra, hogy a szövetség és a szakszervezet kidolgozzon egy egységes keret-bérrendszert. Bár a tanácskozáson nem mutatkozott egyetértés ebben a kérdésben, a szakszervezeti vezető bízik abban, hogy a megállapodás valamilyen megoldással létrejön. Véleménye szerint az ágazati megállapodással az együttesek a döntéshozóknak is megmutathatnák, képesek egy saját, harmonikus rendszert megteremteni.

■ Miért döntött úgy, hogy ágazati bértmegállapodást javasol?

– Furcsa állapot figyelhető meg a szimfonikus zenekaroknál. Nagyjából az együttesek felében a zenészek közalkalmazottak, a többiek pedig munkaviszonyban látják el ugyanazt a feladatot. Az utóbbi években a közalkalmazottaknál generális problémát jelentett, hogy hosszú ideje nem mozdult az illetménytábla, és így nem emelkedett a bérük. Ezen változtatott a január 1-jétől megjelenő kulturális pótlék, amellyel átlagosan 15%-kal nőtt a fizetésük. (Hozzá kell, hogy tegyem, nagyon örömteli az előrelépés, de ez még messze elmarad a pedagógusok béremelési mértékétől...) Viszont a gazdasági társaságok által működtetett együtteseknél ez a béremelés nem történt meg. Ugyan nagyon jó, hogy végre több lett a muzsikások pénze, mégis mindez belső feszültséget generált, hiszen ugyanazért a munkáért, ugyanolyan végzettség mellett az egyik együttesben 15%-kal több lehet a garantált fizetés. Az volt a kiindulási pontom, hogy ezt valahogyan rendbe kellene hozni, tudva azt is, hogy a munkaviszonyban foglalkoztatott zenészek bérei sem egységesek. A közalkalmazotti béremeléssel párhuzamosan kapták meg a zenekarok és énekkarok az

összesen másfél milliárd forintos többlettámogatást.

Nyílt tehát egy új forrás, amellyel már kezdeni lehetne valamit. Egyébként a támogatás bejelentésekor, és a nyilatkozatokban a politikusok hangsúlyozták, hogy a támogatás fő célja a bérek javítása és a hangszerbeszerzés. Az is elhangzott, hogy a többlettámogatás beépül a jövő évi támogatásba. Az, hogy ebből a forrásból akár azonos garantált alaplábér is születhetne, a saját felvetésem volt, mert úgy vélem, érdemes megnéznünk, hogyan lehetne egységesebbé, áttekinthetőbbé tenni a zenekari bérezési struktúrát. Ez húzódik meg a javaslatom mögött, s azt sem titkolom, hogy arra törekedtem, alakítsunk ki a zenészeknél is egy egységes szemléletű alaplábérrendszert. Nem tartom helyesnek és méltányosnak, hogy az azonos feladatellátás mellett az döntse el a garantált bérek mértékét, hogy a munkáltató költségvetési intézmény vagy gazdasági társaság. Úgy véltem, mindehhez elfogadható kiindulási alapot jelentene a közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatott művészeknek járó illetmény és kulturális pótlék együttes mértéke.

■ Hogyan fogadták az elképzelését?

– A javaslat kudarcát mutatja egyelőre

az, hogy amikor leültünk az elnökséggel az elképzelésről tárgyalni, a tagok egy része – elsősorban a gazdasági társaságok igazgatói – úgy gondolkodott, a Kjt. illetménytáblájához való igazodás számukra nem megfelelő megoldás. Nem tartották jónak, hogy a Kjt-t követve, az iskolai végzettség, valamint a foglalkoztatási idő számítson a bérszámításnál. Szerintük az, hogy valaki hány esztendeje foglalkozik valamivel, önmagában még nem jelent semmit... Ehelyett azonban nem javasoltak más szempontot. Az derült ki, hogy zenekaronként saját maguk akarják ezt a kérdést megoldani, ilyen vagy olyan technikával. Van, ahol a helyi szakszervezettel egyetértésben, van, ahol önállóan, van ahol jobban, és van, ahol talán még jobban... Úgy véltem, ebben a helyzetben nincs esély arra, hogy bármilyen megállapodást kössünk.

■ A javaslatot ezek szerint a MSZSZ elnöksége visszautasította, így nem vitték tovább a közgyűlésre...

– Talán ez így túlzás, hiszen ez a megbeszélés elsősorban puhatolózás volt, nem azonnali lépés, hiszen szakszervezeti oldalról még nem is volt semmilyen vitája. A javaslatot anélkül kezdeményeztem, hogy erről bármely testületünkkel egyeztettem volna. A javaslat mindezek ismeretében a mi vezető testületünk elé is került. A terv az volt, hogy később, amikor majd ismét kétnapos találkozót szervezünk Zamárdiban a zenekari igazgatók és a szakszervezeti tisztségviselők számára, akkor a jelenlévők elé visszük a tervet, megvitatunk minden érvet, s akár már dönteni is lehet az elképzelésről...

■ A többlettámogatással foglalkozó körkérdésből kiderült, több együttes amiatt aggódik, hogy ez a pluszpénz csak erre az esztendőre szól, ezért nem építik be az alaplábérbe.

– Nagyon konkrét ígéretek vannak arra vonatkozóan, hogy ezt a pénzt az együttesek megkapják jövőre is, és ismer-

reteim szerint a készülő költségvetési törvénybe is beépül. Persze, megértem az együttesek aggodalmát, hiszen a tapasztalat az, hogy megtörténhet bármi, semmire sincs garancia... Azt sem tudják még, hogy mindegyikre hogyan reagálnak a fenntartók, hiszen előfordult már, hogy az állami támogatás arányában csökkent az önkormányzattól kapott büdzsé... A javaslatommal én több dolgot is szerettem volna egyszerre elérni. A legfontosabb, hogy legyen mindenütt garantált, minimális bér. Nem feltétlenül szükséges, hogy ennek a Kjt. legyen az alapja, helyette más rendszert is ki lehet találni. De az elnökségi ülésen, és azóta sem hangzott el semmilyen javaslat erre vonatkozóan. Így azt gondolom, talán rajtam kívül senki nem is akar semmilyen rendszert. Demagógiának tartom, hogy azt mondják, ne fizessük meg, hogy valaki hány éve foglalkozik a hivatásával, miközben odaadta az életét a zenekarnak... Egyébként azt is gondolom, hogy egy együttes szolgálata sok éven keresztül valamilyen elismerést kell, hogy jelentsen a bérezésben is. Természetesen azzal is tisztában vagyok, hogy nincs igazságos bérrendszer, viszont azért még kiszámítható lehet. De ezek a rendszerek azért nagy átlagban jól teljesítik az eredeti szándékot. Az államtól kapott többlettámogatás most lehetőséget nyújtana arra, hogy egyáltalán beszéljünk egy egységes rendszerről, és ennek megteremtésük az

alapjait. Viszont az elnökségin úgy látam, mindenki a saját útját akarja járni...

■ Ez mit jelent?

– Az igazgatók a saját elképzeléseiknek biztosítanak elsőbbséget, azok megvalósítását tartják a legfontosabbnak, és nem kívánnak egy ilyen rendszerszerű dologgal foglalkozni. Ami azért baj, mert nem veszik figyelembe, hogy különleges esélyt kapott a zenekari élet. Az ágazati bérmegállapodással most a külvilágnak is megmutathatnánk, hogy mi magunk képesek vagyunk kidolgozni a saját bérrendszerünket. Ennek nagyon jelentős üzenete van, hiszen akkor a döntéshozók azt látják, jó helyre került a közpénz, a terület szereplői – még akkor is, ha egymás vetélytársai gyakran – képesek a megállapodásra, az együttes gondolkodásra. Az állami támogatásból rendezték a béreket, és egy harmonikus – hangsúlyozom – garantált minimumra épülő rendszert hoztak létre. Ez alapja lehetne, immár egy létező, működő és egységes rendszerre hivatkozva, a további igényeknek is. Nem feltétlenül kell az általam javasolt szempontok szerint ezt megoldani, de ha a megállapodás nem születik meg, az előnnyel nem jár. Marad ugyanis egy olyan struktúra, amelyben majdnem minden esetleges... Ráadásul a mostani többlettámogatási körbe olyanok is bekeverültek, akik egyébként nem ennek a rendszernek a részei. Olyanok, akik más

játékszabályok szerint játszanak, s ezt nehezen emésztik meg azok, akik viszont betartják az elfogadott előírásokat. Ez pedig nagyon komoly feszültségforrást jelent. Ebben a helyzetben pedig az egységes szándék kimutatása mindig összekovácsolja és erősíti is a résztvevőket.

■ Az ágazati megállapodási javaslata egyébként még két másik elemet is tartalmaz...

– Így igaz, hiszen ugyancsak általánosná tenné – természetesen egy igen széles mozgástérrel – a „Spielgeldet”. Emellett tartalmaz a minőségi teljesítmény honorálására szolgáló pótlékról is megállapodást, ott azonban végképp nem törekednék semmilyen egységesítésre, a zenekarok maguk dönthetnének ennek részleteiről.

■ Mi lesz akkor az Ön javaslatának a további sorsa?

– Némileg csalódott vagyok, hogy a tervezet nem talált egyetértésre az elnökség körében. Talán lesz valamilyen folytatása. A saját testületünkben, a szakszervezetben belül is átbeszéljük ezt az elképzelést a kollégákkal. Tényleg tartok egyébként attól, hogy amikor ezen a területen egységes álláspontokat kell majd felmutatni, akkor nem lesz mit, és elmulasztunk valamit, ami hasznos lenne...

* * *

MIRE KÖLTIK A ZENEKAROK AZ ÁLLAMI TÖBBLETTÁMOGATÁST?

Összesen másfél milliárd forintot osztott szét az EMMI az együttesek között, a zenekarok és énekkarok több tízmillióval gazdagodtak. A kormány azt javasolta a társulatoknak, hogy ezt a többlettámogatást elsősorban bérfejlesztésre és hangszervásárlásra fordítsák. Kérdésben érdeklődtünk az együttesektől arról, mi lett ezeknek az összegeknek a sorsa, hogyan osztották fel a pénzt. Bár többségükben valóban bérfejlesztésre és instrumentumok beszerzésére költöttek, van, ahol kurzusra, hangversenyrendezésre, marketingre is jut belőle. Akad együttes, ahol ennek köszönhetően az ún. „Spielgeld” nő.

A többlettámogatásból a legnagyobb összeget, 134 milliót a Nemzeti Filharmonikusok kapták, a lista másik végén a speciális helyzetű Duna Szimfonikus Zenekart és a Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekarát találni 40-40 millióval. A nemzeti zenekarok, kórusok támogatása nagyságrendileg 90 millióval nőtt, a

kiemelt kategóriába tartozók 80 millióval gazdagodtak.

Mire fordítják ezt az összeget, milyen elvek alapján osztják szét – mindegyik kérdésben válaszoltak a társulatok. A legtöbb együttesnél a pluszpénzből a bérek nőnek, bár több igazgató válaszából az derült ki, nem biztosak abban, hogy ez az

összeg jövőre is rendelkezésre áll, így nem építik be az alapbérbe.

Megkeresésünkre Szilárd Csaba, a **Nemzeti Filharmonikusok** gazdasági igazgatója arról tájékoztatta lapunkat, hogy a teljes összeget a művészek bérének megemelésére költik.

Horváth Zsolt is hasonlóan vélekedett: „A **Pannon Filharmonikusok** teljes egészében bérre fordítja a támogatást. Egy részéből bérfelzárkóztatás történik, a fennmaradó részből pedig bevezetjük az úgynevezett szolgáltatásteljesítési díjat (Spielgeld).”

A **MÁV Szimfonikus Zenekarnál** szintén bérekre és járulékokra költik a többletforrást – s ahogy Lendvai György

hozzáfűzte – igazságos elosztásra törekednek. *„Ebből fedezzük a megemelt minimálbért, valamint helyreállítjuk a bértorlódás miatt beállt aránytalanságokat. (Hét kategóriából 4-et érintett a minimálbér-emelés).”*

A Szent István Király Szimfonikus Zenekarnál a többletforrást teljes egészében bérre fogják felhasználni, mivel megemelkedett a minimálbér, ezért jelentősen nőtt a zenekar bérköltsége.”

A Kodály Filharmonia Debrecen részéről Somogyi-Tóth Dániel a következőkben foglalta össze terveiket:

„A legfontosabb hangszerbeszerzéseket és a munkakörülmények javítását (klimatizálás, új zenekari székek stb.) tavaly végrehajtottuk, ezért biztos, hogy alapvetően bérre fordítjuk a kiegészítő támogatást. Valamennyi forrást azonban elkülönítettük további hangszerbeszerzésre, hangversenyrendezésre és marketingre is.”

A Miskolci Szimfonikus Zenekar ügyvezetőjétől, Szászné Pónuzs Krisztinától megtudtuk:

„Az állami támogatás körülbelül egyharmad részét fordítjuk béremelésre. Tekintettel arra, hogy jelenleg egy évre szól a támogatási szerződés, így igyekszünk maximálisan kihasználni. A bérek mellett a szakmai feladatellátásunkhoz szükséges eszközpark bővítésére és pótlására szánjuk, amelyből új hangszereket, hangterelőket és egyéb technikai eszközöket tervezünk beszerezni. Erre hosszú idő után először lesz anyagi lehetőségünk.”

A Szegedi Szimfonikus Zenekarnál Lukácsházi Győző szintén úgy tájékoztatta lapunkat, hogy bérre költik a 90 millió forintnyi támogatást, de ők is csak erre az évre számolnak vele.

A Budafoki Dohnányi Zenekarnál Hollerung Gábor is hasonló megoldást vázolt fel. Az összeget bérfejlesztésre fordítják, hiszen náluk a legnagyobb gondot az jelenti, hogy az állami támogatásuk összege nem elegendő a bérköltségükre, még ezzel az emelt összeggel sem... Hozzátette, ahhoz, hogy a zenekar fenntartsa magát, emberfeletti teljesítményt kell nyújtaniuk, általában már heti három koncerten lépnek pódiumra. Ennyi munkáért tisztességesebb bért kellene adnia a muzsikusoknak. Azt is elmondta, némi öröm a többlettámogatás miatti öröm-

ben az, hogy a 15%-os bérfejlesztést a közszolgálati szférában megkapták a zenekarok, a többiek azonban nem... Az olló, ami a BDZ valós teljesítménye és anyagi támogatása, illetve más együttesek és az ő szubvenciójuk között nyílt, ezzel a plusz pénzzel sem zárul kisebbre. A karmester ennek kapcsán megemlítette még azt is, hogy ugyanakkora összeget kapott egy negyven embert vagy még annyit sem foglalkoztató együttes, mint ők, ahol közel százan dolgoznak...

A Duna Szimfonikus Zenekar művészeti vezetője, Szklenár Ferenc szerint az együttesénél 2002-ben volt utoljára olyan bérrendezés, amely mindenkit érintett. Idén 21 kollégának – leginkább a fiataloknak – lehetett korrigálni a fizetését, hogy elérjék a 161 ezer forintos garantált szakképzettségi minimálbért. A „középkorosztály” megmaradt az egykori közalkalmazotti bérénél, alig néhány ezer forinttal a 160 ezres fizetések felett.

Az EMMI által adott 40 millió Ft-os keretet a munkáltató, a Duna Palota nem tudta alaphér-emelésre fordítani, mert nem kaptak egyértelmű jelzést arra, hogy a továbbiakban is rendelkezésre áll majd ez a forrás. Így művészeti pótlékként kerül folyósításra az összeg. A keret nagyobb részét szociális szempontok alapján szinte egyenlően osztják el, egy kisebb részt a szólamok egyenlőtlen teherviselésének díjazására fordítják. A jelenlegi pótlékokat is tartalmazó bruttó bére alapján minden tag áprilistól decemberig fix emelést kapott, a következő differenciálással: zenekari tagok 20%, szólamvezetők 23%, koncertmester, valamint 2 fő kiegészítő feladatot is ellátó zenész kolléga 25%.

A negyven millió forintból megmaradó körülbelül 17 milliót a zenekari tagok a teljesített próbák, és koncertek alapján fogják megkapni.

Erre egy pontrendszer dolgoztak ki, amelyet napi jelenléti íveken rögzítenek, igyekezve minden szituációra megfelelő szabályokat kidolgozni. Véleménye szerint megéri a pontrendszerrel járó nagyobb adminisztráció, mert így azokhoz jut a pénz, akikre a legnagyobb terhelés hárul.

Amennyiben 2018-ban is rendelkezésre áll forrás a művészeti pótléokra, akkor több új elemet is be lehet majd építeni, amelyek nemcsak a végzett munka mennyiségét hivatottak honorálni, hanem tovább erősíthetik a minőségi munkát, és

a zenekari muzsikusoktól elvárható maximális szakmai fegyelmet.

Mivel a régi, 2002-es bértáblában a tagok kor és végzettség alapján lettek besorolva, ez jelenleg sok feszültséget okoz... Ugyanazt a munkát 15 éve több 10 000 forintos eltéréssel végzik kollégák szólamokon belül, és az életkor előre haladtával ezt a helyzetet jogosan nehezményezik azok, akik megrekedtek egy 170 ezer forintos bruttó fizetésnél.

A Zenekar kérdésére a **Szolnoki Szimfonikus Zenekarnál** a következő választ adták: *„Az első részt bérkiegészítésre költjük, mivel az önkormányzati támogatás nem fedezi a béreket és a megemelkedett garantált bérminimumok összegét. Bár az önkormányzat biztosítja számunkra a növekményt, de ezzel együtt is több mint 20 millió Ft hiány mutatkozik az önkormányzati támogatás és a megemelkedett bérek között. A támogatás második részét egy kiemelt művészeti programra fordítjuk: június 6-18. között rendezzük meg első alkalommal a Nemzetközi Karmester és Karnagy Mesterkurzust. A zenekar vezetése befektetésként tekint erre a programra, s a jövőben mindenképpen szeretnénk – az évadok állandó művészeti programjaként – hagyományt teremteni ezzel a kezdeményezéssel. A támogatás fennmaradó részét pedig az október 2-án rendezendő kortárs zenei est finanszírozására fordítjuk, mely alkalomra zeneműveket íratunk és vendégelőadókat hívunk.”*

A Savaria Szimfonikus Zenekarnál is többféle módon használják fel a pénzt. Kiss Barna a következőkről tájékoztatta lapunkat: *„Az állami többlettámogatást két területen próbáljuk meg hasznosan elkölteni. A fenntartóval folytatott egyeztetések eredményeként az eredeti költségvetésben biztosított, dologi kiadási rovatból átkerülhet egy meghatározó nagyságrendű összeg a személyi kiadások sorára. Így igaz, hogy csak ideiglenes, a támogatás által lefedett időszakra, de lehetőségünk nyílik az alaphérek emelésére – munkáltatói hozzárendelésként próbáljuk meg kiigazítani a közalkalmazotti bértábla jelenlegi egyenlenségét. Ezért világosan látszik, hogy a többlettámogatás összegéből kell majd fedeznünk a dologi kiadásaink nagy részét – tovább fejlesztjük a hangszerparkot. Ez az összeg nyújt lehetőséget az ösztöl kissé átalakuló bérletstruktúra magas színvonalú megvalósításához, de minden bizonnyal*

felhasználunk belőle a Bartók Fesztivál és az Iseumi Játékok kiadásainál is.

Természetesen az összeg egy részét, hozzávetőlegesen a 25%-át, bérjellegű juttatásra fordítjuk: kialakítunk egy „Spielgeld” rendszert, ami egyértelműen a „mennyiség” mutatók alapján kerül kiszámításra.

A Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekaránál Tóth László ezt válaszolta:

„A BFTZ-nek számos olyan lemaradása, adóssága van, amit az elmúlt hónapokban elkezdtünk ledolgozni. Egy részről az online megjelenésünket, honlapunkat, arcu-
lati elemeinket szükséges véglegesíteni. A legnagyobb múltú együttesként pedig óriási feladatunk a kultúrtörténeti hagyaték feldolgozása, digitalizálása, ami szintén elkezdődött. Minden kortörténeti dokumentumot digitalizálunk, és minél szélesebb körben nyilvánosságra fogunk hozni. Ezek természetesen nem jelentős kiadások.

Mi is leginkább a saját szervezésű koncertek tiszteletdíjának emelésére fogjuk felhasználni a támogatást. Jövő évadban kamarazenei sorozatot rendezünk több helyszínen, és várhatóan 3-4 saját szervezésű zenekari koncertre is készülünk az Operaházon kívül.

A harmadik, de talán legfontosabb felhasználási mód az ifjúsági beavató sorozatunk lesz. Mint a korábbi interjúban is említettem, egyedi sorozatot tervezünk a gimnáziumi korosztály számára. A program kitalálására már összeült egy szakmai csapat, és már a részletek kidolgozásánál tartunk. Természetesen ezeken a programokon is a tagjaink fognak játszani, alkalmanként 12 fővel számolunk.

A legtöbb zenekarnak ez a támogatás inkább kiegészítés, amiből jobb körülményeket tudnak teremteni muzsikusaiknak. A mi esetünkben ez a támogatás egy újra-
adásra nyújt segítséget, és nagyon remélem, hogy egy év múlva mindenki számára látható eredményt tudunk felmutatni.”

Megkeresésünkre az Óbudai Danubia Zenekartól lapzártáig nem érkezett válasz, a Győri Filharmonikus Zenekar nem kívánt lapunknak válaszolni arra a kérdésre, hogy mire költik a többlettámogatást.

Arra a kérdésünkre is eltérőek voltak a vélemények, hogy a többlettámogatás révén mennyire sikerül megállítani a zeneszek pedagóguspályára történő elvándorlását. A debreceniek szerint „ezt csak

hónapok elteltével tudjuk megválaszolni. Nagyon reméljük, hogy a tanári életpályamodell ismert hatásai érezhetően csökkenni fognak, különösen, hogy az információk szerint a jövőben további növekedés várható a minisztériumi szerepvállalásban.”

A Duna Szimfonikusok vezetője így vélekedett: „Mivel nagyon alacsony szintről kezdtük a bérek korrekcióját, nálunk ez a 40 millió forint nem elegendő arra, hogy versenyre kelljünk a hazai pedagógus bérekkel...”

Arra végképp nem, hogy a külföldön leginkább elismert modellre álljunk, ahol minden zenekari posztjának, minden széknek megvan a megállapított bére, és erre lehet üresedés esetén próbát játszani, akár belső tagnak is, aki a ranglétrán előre szeretne jutni.

Kiss Barna, a Savaria Szimfonikusok igazgatója szerint sem lehet a kérdésre egyértelmű választ adni. „Nagyon remélem, hogy a szakma szeretete és a lényegesen megváltozó finansziális feltételek hatására lesznek visszatérők, és olyan fiatal muzsikusok, akik talán megérzik a lehetőséget, és szívesen vállalnak munkát egy vidéki együttesnél.

Az alapbéreket a közalkalmazotti tábla százalékos mutatói szerint alakítjuk ki, idén a diplomás minimálbért vesszük alapul az F1 kategóriában. Ha az előrejelzéseknek megfelelően megmarad az elkövetkező években is a többlettámogatás, akkor talán tartani tudjuk ezt az elvet. Az alapbérekhez járuló szakmai pluszjutatásokat, pótlékokat idén biztosan az eddigi összegek kétszeresére tudjuk emelni, ez is egy komoly fegyvertény.”

A Miskolci Szimfonikusok vezetőjének tájékoztatása szerint a zeneszek között nagy számban vannak jelenleg is olyanok, akik pedagógusként is tevékenykednek. „Egészen más típusú motiváció egy művész számára a tanítás, mint a nagyzenekari munka. Azt gondolom, hogy ha valaki jobban érzi magát a pedagógus pozícióban, akkor az el fog menni így is, úgy is. Úgy érzem, hogy a zenekarban alapvetően jó a közhangulat, s bízom benne, hogy szakmailag is jól érzik magukat a muzsikusaink. A várostól és az államtól kapott béremelés által pedig érezhetik a megbecsülést!”

R. Zs.

Mechler Anna: In memoriam Cziffra György

Ősz van...fáradt légy zümmög...kifakultak a fények,

Lázas gyermek fekszik a priccsen a pesti barakkban.

Homloka izzad, az arcán lázrózsák tüze lángol, Mellkasa hullámoz, ahogy ébren küzd levegőért.

Anyja teát főz. Aggódón hallgatja, zihál-e, Vagy tüdejében a görcs szünetet kér, fogja a légzést...

Nővérét a nyomorban egy dolog élteti: vett egy

Hangszert! Zongora áll a sarokban, ott gyakorolgat,

D-dúr skálát játszik, a légy beledong a szünetbe...

Közben a gyermek karja mozog, kicsi ujjai járnak,

Mintha az ő keze futna a billentyűk pepitáján, S fájdalomában felszisszen, ha a cisz feketéjét Nővérenek az ujjá kihagyja, helyette a cé szól...

Nyílik az ajtó. Apját hozta az est a barakkba, Nézi a légszomjtól fuldokló néma fiúcskát. Meggyógyul? Vagy a láz elemésztí a gyermeki testet?

Bár tudná, mire szánta a sors, mi a célja szegénnyel...

Ő lesz majd, aki cirkuszban lép fel, csodagyermek,

Zongorajátékán álmélkodnak a lelátón?

Ő lesz majd, aki Recsk zord kőbányáiban izzad, Lágy futamokra való keze mázsás tömböket omlaszt?

Épp csak nyolc éves lesz, s már Akadémia várja?

Ő lesz majd, aki szerte a földön hírnevet épít?

Vagy besorozzák – elsőzik, őt zargatja a törvény,

Kényszymunkán, rabszolgának szánja az élet?

Ő lesz majd, aki ötvenhatban úgy muzsikál, hogy

Koncertjével a lelkét adja a forradalomnak?

Bármi lehet még – akkor, hogyha megéri a reggelt.

Lázálmában zongorabillentyűk kavarognak, Anyja a forró arcát D-dúrban borogatja...

Nyirkos az angalföldi barakk, kifakultak a fények.

Lapunk munkatársa, Dr. Mechler Anna ezzel a versével a XX. Aquincumi költőversenyen Arany koszorú díjat nyert.

12. évadát kezdi a Művészetek Palotája

Bizalom és lojalitás

Apró és kedves botlással indult a MÜPA sajtótájékoztatója, amikor is Káel Csaba az 1917-18-as évad bevezetőjeként aposztrofálta az eseményt; ez az entrez a hiba érzete helyett sokkal inkább időtlenséget kölcsönzött a pillanatnak. A MÜPA idén tehát, a 2017-18-as évvel 12. évadát kezdi meg, és bátran elmondhatjuk, hogy az elmúlt évtizedben fontos kulturális márkává vált.

„Tavaly úgy kezdtem a sajtótájékoztatót, hogy szeretek itt lenni”, „és ez nem csak egy marketing formula”, „nemcsak egy hashtag”, hanem e mondat mögött „bizalom és lojalitás van, mind a szakma, mind a művészek, mind a közönség és az önök”, vagyis a sajtó részéről – kezdte ismertetőjét a vezérigazgató. A MÜPA sikerei a számokban is megmutatkoznak, a hűségprogram elérte a bűvös tízezres számot, miközben a támogatók köre és a bérletek eladása is egyre emelkedik.

Az installáció, amely Káel mögött volt látható, egy kockákkal játszható kirakósra emlékeztetett, amin a „mágikus nevek” külföldi világsztárok nevei voltak, vagyis egyfajta ízelítő az elkövetkezendő év meghívott művészeiből. Egy biztos, hazai, illetve külföldi sztárokból idén sem lesz hiány!

Juan Diego Florez Mozart áriákkal érkezik, Eötvös Péter Senza sangue című korántsem könnyű témájú operája pedig a Kékszakállú herceg várával egy estén kerül színpadra. Izgalmas szólista párosításokkal is készül az új évadban a MÜPA, Jonas Kaufman Diana Damrauval hallható majd, Leonidasz Kavakoszt pedig a Lipcsei Gewandhaus Zenekara, Pinchas Zukerman a Camerata Salzburg, Lars Vogt a Royal Northern Sinfonia és Piotr Anderszewskit a Skót Kamarazenekar kíséri.

Aki nem akar sokat utazni jövőre, annak elég lesz beülni a MÜPÁ-ba, tette hozzá Káel Csaba, hiszen Bécsből Sanghajig az egész világot beutazhatjuk velük ebben az évben. A Bécsi Filharmonikusok minden évben választanak egy helyszínt Európában, ahonnan a European Broadcasting Union közvetíti ottlétüket, és az idei választásuk Budapestre esett. Zubin Mehtával lép majd fel a zenekar osztrák és magyar műveket bemutatva, és a három napos vendégeskedés alatt felvétel készül a próbáról, a koncertől és természetesen Budapestről is.

Fellép még Kent Nagano a Hamburgi Filharmonia Zenekarával, Riccardo Chailly a Filarmonica della Scalával, és ebben az évben Muhai Tang a Sanghaji Filharmonikus Zenekarral Grieg, Beethoven, Tan Dun és Guan Xia kompozícióival érkezik Budapestre.

A régizene sem maradhat ki a MÜPA műsorából, Rolando Villazon (Baráth Emőke párjaként) és Joyce DiDonato az Il Pomo d'Oro Zenekarral és a Freiburg Barokk Zenekarral lép fel, emellett továbbra is folytatódik az együttműködés a Versailles-i Barokk Zenei Központ, az Orfeo Zenekar és a Purcell Kórus között, idén Rameau A gáláns indák című operája csendül majd fel Vashegyi György dirigálásával.

A MÜPÁ-nak a kulturális élet integrálásában is komoly szerepe van, így továbbra is folytatódik a Budapesti Tavasz Fesztivál és a Café Budapest Kortárs Művészeti Fesztivál, amelyből mára mindkettő az európai kulturális élet fontos segerszemléjévé vált.

A European Concert Hall-lal is tovább megy a Rising Stars együttműködés, és ismét szemtanúi lehetünk egy hétvégén át a fiatal tehetségek seregszemléjének.

A Budapesti Fesztiválzenekarral szoros együttműködésben a MÜPA idén is megrendezi a Hidak sorozatot, amelynek vendége 2017-ben Spanyolország lesz. A 2018-as maratoni koncertsorozatot pedig Bernstein neve fémjelzi majd.

A 2017-18-as évadban sem maradnak el a könnyűzenei és világzenei programok, ismét előtérbe kerül a jazz-zene olyan sztárokkal, mint Chris Potter, Dianne Reeves, Branford Marsalis és Szakcsi Lakatos Béla (aki egyben az évad művészeként is szerepel), és most sem maradhat el a Jazztavasz, a Jazz Showcase és a New Orleans Swingfesztivál. Folytatódnak a Recirquel Újcirkusz Társulat látványos előadásai, illetve a Hey, June! könnyűzenei fesztivál.

A MÜPA négy éve kezdett el komolyabban az irodalom felé is nyitni, így a Literárium és a Literárium extra keretében olyan előadók lesznek jelen, mint Nyáry Krisztián, Kornis Mihály vagy Závada Péter. Emellett egy másik verses-est sorozatra is felhívta a figyelmet Káel Csaba, amely nem a kortársak, hanem a nagy elődök költészetét mutatja be, nem titkoltan azzal a céllal, hogy a fiatalok számára is elérhetővé és érthetővé, szerethetővé tegye például Pilinszky, Petőfi, Radnóti vagy Csokonai életművét, mindezt a Katona József Színház, a Nemzeti Színház, az Örkény Színház és a Színművészeti Egyetem közreműködésével.

A MÜPA-ban továbbra is kiemelt fontossággal bír a fiatalok megszólítása, és a tizenkét év alatt azt is el lehet mondani, hogy kialakult egy MÜPA generáció. Ehhez természetesen a *Matiné koncertek*re is szükség van, amely *Szenvedélyek* alcímmel átkerült a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterembe. Itt olyan hiteles zenészek avatják be a gyerekeket a zene nyelvébe, mint Fülei Balázs, Kelemen Barnabás, Szabó Dénes és a Talamba Űtőegyüttes. A *Műhelykoncerteken* a gyerekek ismét bepillantást nyerhetnek egy-egy műbe, és bár kisebb viták előzték meg a darabok kiválasztását aszerint, hogy mi való gyerekeknek és mi nem, végül szerencsén inkább a zeneiség nyomott a latban. Így kerül az idei évadban műsorra a Hány János és a Dido és Aeneas mellett Bartók Concertója is.

Június 7. és 17. között ismét folytatódna a „Duna-parti Bayreuth” néven is emlegetett Wagner-napok, amelynek kapcsán a sajtótájékoztatón a közönség egy filmet is megtekinthetett. A felvételek szomorú aktualitása, hogy Johan Botha is látható még a képeken, aki a MÜPA-ban lépett fel utoljára.

A 2018-as Wagner-napokon a Trisztán és Izoldát és a Tannhäuser Fischer

Ádám, a Bolygó hollandit pedig a Holland Nemzeti Opera karmestere, Marc Albrecht dirigálja.

Az idei újítások egyike, hogy a bérletek elegáns kártyaformátumban jelennek meg, ami leginkább egy bankkártyára emlékeztet; ehhez a gondolathoz a MÜPA vezérigazgatója rögtön hozzá is fűzte, hogy nyugodtan fel lehet fogni ezt egy hitelnek, ahol a kártya kulturális élményre váltható be.

Izgalmas adat, hogy a MÜPA, amely közel ezer programot rendez egy évben, a reklámkampányok sorában is előkelő, vagyis a hetedik helyen végzett Hangjatek kampányával, az év megbízóit összegyűjtő top 10-es listán pedig a hatodik helyet érte el.

Nem maradnak el a vizuális újítások az idén sem, 360 fokos filmtechnikával most már egyre több felvétel megtekinthető

majd, illetve egy, a MÜPA-t bemutató film is készül, ráadásul a virtuális bolyongás közben olyan fontos pillanatokat élhet át újra a speciális szemüveget felvevő néző, ahogy Kocsis Zoltán dirigálja a Kékszakállú herceg vára előadást.

Káel Csaba hozzátette, hogy Kocsis Zoltán nagyon hiányzik mindannyiunktól, de igyekeznek hagyatékát méltón képviselni. *Szekeres Nikolett*

Szimfonikus zenekari körkép

Sorozatunk folytatásában a „cívisváros” Debrecen idei évadjáról és a Pannon Filharmonikusok terveiről számolunk be.

Kodály Zoltán iránti tiszteletadás jegyében telik az évad a Kodály Filharmóniánál tudhattuk meg Somogyi-Tóth Dánieltől, a Kodály Filharmónia igazgatójától, művészeti vezetőjétől.

„Az őszi-téli időszakban többek között Vásáry Tamás, Kollár Imre, Kovács János karmesterek, Julien Furrier, Perényi Miklós, Onczay Csaba, Balczó Péter, Rácz István szólisták voltak vendégeink. Sok egyéb mű között játszottuk Beethoven Egmont-nyitányát, Sztravinszkij Tűzmadár szvit-jét, Szent Sebestyén vértanúságát Debussy-től, Gershwin kismaratont rendeztünk, előadtuk a Varsói koncertet Addinsell-től és egyedi feldolgozásban vitük színpadra Britten The Young Per-

son's Guide to the Orchestra” című művét” – mesélte lapunknak Somogyi.

A Kodály Kórus Debrecen előadásai közül mindenképpen kiemelendő még a „Capilla del Indios” című koncert, amelyen igazi kuriózumként, latin-amerikai barokk műveket hallhatott a közönség, a Kodály Filharmonikusok két karmestere pedig egy-egy zongoraversennyel mérte össze pianista tudását.

„Különösen fontos számunkra” – tette hozzá az igazgató –, „hogy egy olyan évadban vagyunk, melyben névadónk, Kodály Zoltán emléke országos viszonylatban is kiemelt szerepet fog kapni. Együtteseink több mint ötven koncerten, hallgatók tízezreinek adják elő a zeneszerzőóriás legfontosabb műveit.”

Március 7-én a zeneszerző halálának 50. évfordulója alkalmából a Háry János

című daljáték félig szcenírozott változatát játszották, amelyet a Filharmónia Magyarország Kft. felkérésére március végétől egy 15 koncertes ifjúsági turné keretében belül mutatnak be olyan vidéki iskolákban, ahol nagyon ritkán, vagy egyáltalán nem láthatnak élőben szimfonikus zenekart a gyerekek. „Minden egyes fellépés különösen meghatározó, hiszen a vidéki Magyarországra visszük vissza Kodály zenéjét” – hívta fel a figyelmet a kulturális missziós tevékenységre is Somogyi.

Örömben sem volt hiány: „Eseménycsúcs tavaszunk kezdeteként vezető karmesterünket, Kovács Lászlót Magyarország Kiváló Művésze díjjal tüntették ki. Ebben az időszakban Baráti Kristóf, Ember Dániel, Boros Misi, Farkas Gábor, Várjon Dénes voltak/lesznek hangszeres szólistáink, valamint a nagyheti koncerten Philipos Tsalahouris zeneszerző személyesen is közreműködött Krisztus hét szava a keresztfán című szerzeményében.”

Debrecen Város Napja alkalmából ismét felcsendül Vajda János: Cantus Firmus című műve a Kölcsey Központban, melyet a zeneszerző a cívisváros felkérésére komponált.

„Az évad végéhez közeledve egy kicsit sem érezzük úgy, hogy lassan pihenhetünk, hiszen éppen a dupla záró koncert lesz a legnagyobb szabású rendezvényünk. A Kodály Filharmónia produkciójaként a világhírű King's Singers énekegyüttest látják vendégül együtteseink június elején, amelynek keretében a világhírű angol együttes koncertjén két Kodály művet is hallhat majd a várható-

A Kodály Filharmonikusok

an rendkívüli létszámú közönség” – folytatta a beszámolót a zenekar igazgatója.

A nyár beköszöntével a Kodály Filharmonia igyekszik eleget tenni a megtisztelő és egyre sűrűsödő felkéréseknek országszerte. Kecskeméten, a Kodály Művészeti Fesztiválon játsszák Kodály Concerto és Szimfónia című műveit, Tiszadobon, az Andrássy-kastély kertjében és Debrecenben a Nagyerdei Szabadtéri Színpadon szimfonikus gálákat állítanak színpadra.

Ősztől a zenekar régi álma válhat valóra: „a szakminisztérium támogatásával rangos külföldi helyszíneken is folytathatjuk azt a missziót, amelyre a Kodály név viselése kötelez bennünket” – fejezte be az idei izgalmas évad ismertetését egy jövőbe mutató tervvel Somogyi-Tóth Dániel.

(Szekeres Nikolett)

Energiaáramlás a Pannon Filharmonikusokkal a Műpában

A tengerentúlról hazatért dirigens, Bogányi Tibor a budapesti sajtótájékoztatót az Őz, a csodák csodája című musical részleteivel nyitotta meg, s zongorajátéka remekül illett a meghirdetett, csodásnak nevezett 2017/18-as évadhoz. A megfogalmazás találó, hiszen a Műpában, a Pannon Filharmonikusok szezonjában olyan művészek lépnek majd pódiumra, mint Benjamin Schmid, Bogányi Gergely, Baráti Kristóf, Várdai István vagy Gilbert Varga, s a felhangzó művek is igazán különlegesek. Az öt hangversenyből álló sorozat címe: Energiaáramlás.

Horváth Zsolt igazgató úgy fogalmazott, hogy az eddig eltelt szezonok alatt a Műpa már a második otthonává vált a Pannon Filharmonikusoknak, a mostani sorozatuk olyan szólistákat vonultat fel, akikkel kölcsönösen inspirálják egymást. Hangsúlyozta azt is, hogy az együttes fellépéseit jellemző, magabiztos technikai tudásnak köszönhetően nem kell csupán a perfekcióra fókuszálniuk, így minden koncerten valóban létrejön az a közlés, az az energiaáramlás az előadók és a közönség között, ami különleges élménnyé teszi ezeket az esteket. Ezért is törekednek arra, hogy olyan művészeket kérjenek fel az együttmuzsikálásra, akikre ez az energiaáramlás, ez a flow-élmény jellemző, akiknek nagyon inspiratív a színpadi jelenlétük, és lehetőséget teremtenek arra, hogy a publikum is átélje,

megtapasztalja a koncertteremben felszabaduló energiát. Hiszen akkor biztos, hogy ezeknek a hangversenyeknek az emlékét a hallgatók megőrzik, hazaviszik.

Bogányi Tibor vezető karmester pedig azt emelte ki, hogy az energy flow elnevezés – a saját tevékenységét tekintve is – telitalálat. Ha ugyanis ez megszületik a hangversenyen, akkor a nézők olyan energiával találkozhatnak, amit a normális életben nem tapasztalnak meg. A dirigens szerint a koncerteken a láthatatlan válik lényegessé.

Horváth Zsolt azt is hozzátette, hogy ezzel a sorozattal összegezni szeretnék a zenei élményeiket, hiszen bennük is felmerült az igény, hogy újra játszanak azokkal, akikkel a koncerteken túlmutató élményben volt korábban részük.

Arról is beszélt, hogy amikor annak idején elindították a pécsi együttes átalakítását, nem is tudták, mi lesz, hová jutnak majd évek múltával, de mindig fontosnak tartották megtalálni a szakmai megújulás mikéntjét. Azt is látni kell, hogy folyton tovább lehet lépni, s hogy a kíváncsiság újra és újra továbbviszi ezt az együttest.

A hangversenyek izgalmas címekeket viselnek. Csajkovszkij, Kabalevskij, Dvořák művei Benjamin Schmid és Bogányi Tibor előadásában a Szlovák kaleidoszkóp elnevezést kapta – ezzel indul a sorozat szeptember 29-én, Az élet és a halál táncai pedig Bartók, Liszt, Richard Strauss és Claude Debussy műveit rejti, Bogányi Gergellyel, Cristian Mandeallemel másfél hónappal később. Kontinenseken keresztül kalauzol februárban Baráti Kristóf és Gilbert Varga estje, amelyen John Adams, Samuel Barber és Szergej Prokofjev darabjai hangzanak fel. Egy hónappal később Elgar, Walton, Rimszkij-Korszakov műveit Várdai István és Bogányi Tibor szólaltatja meg azon az esten, ami az Ereje teljében nevet viseli. A Négy G, azaz Grieg, G-dúr és g-moll a bérlet záróestjének a címe, amelyen Dejan Lazic-csal és Vass Andrásal Grieg mellett Ravel kompozícióit adják elő a Pannon Filharmonikusok május 4-én.

Érdekesség az is, hogy a fellépő öt művész közül három – Benjamin Schmid, Baráti Kristóf és Várdai István – Stradivari-hangszereken muzsikál.

A budapesti bérletüket – ami az utóbbi években egyre népszerűbbé vált, a vásárlók száma az elmúlt évadban meghalad-

A Pannon Filharmonikusok

ta az 1100 főt – március elsejétől árulják, a pécsi sorozataikra pedig a hónap végétől vehetik meg a belépőiket az érdeklődők.

A Pannon Filharmonikusokkal egyébként nem csak a hangversenysorozatokon találkozhatnak az érdeklődők, hiszen az együttes muzsikál majd azon a félig szcenírozott operaelőadáson is a Műpában, amelyen Bellini művét Némedi Csaba állítja színpadra. A puritánok olyan előadókkal hangzik fel, mint Jessica Pratt, Bretz Gábor és Szántó Andrea, karmestere pedig Riccardo Frizza lesz. A május 21-i produkció a reformáció éve előtt tiszteleg.

Akad még egy különleges feladatuk is a következő szezonban, igaz, az már valódi otthonukban, Pécsen. A Filharmonia ismét útjára indítja a dirigensek segerszemléjét, a Solti György Nemzetközi Karmesterversenyt. A megmérettetés decemberi, a Kodály Központban rendezett döntőjén, valamint a sorozatot záró gálaesten – amit az M5 csatorna is közvetít – a Pannon Filharmonikusok muzsikálnak.

(Réfi Zsuzsanna)

„Nekem a jobbik felem magyar!”

Nathan Giem, a Rádiózenekar koncertmestere nemcsak magyar felesége révén, hanem a kollégák segítőkészsége miatt is otthonra lelt Magyarországon. Bár a nyelvvel még vannak nehézségei, a zenén keresztül tökéletesen meg tudja értetni magát.

! Mikor és hol kezdett hegedülni?

– Amikor először találkoztam a zenével, három éves voltam. Kaliforniában történt, Los Angeles környékén laktunk egy faluban. Édesanyám jól tudott zongorázni, és azt szeretne volna, hogy én is tanuljam meg ezt a hangszert. Ő nem professzionális zenész: orvos lett, belgyógyász. Egyszer elvitt a falu legjobb orgonistájához, aki zongorát is tanított. Én erre egyáltalán nem emlékszem, de később sokszor mesélték: szörnyen viselkedtem, ledobtam a kottákat, rugdaltam a bútorokat, és azt kiabáltam: nem! Édesanyám nagyon szégyellte magát, és bocsánatot kért az orgonista úrtól a viselkedésem miatt. Hazafelé megkérdezte: rendben, Nathan, nem akarsz zongorázni, de akkor mit szeretnél csinálni? Én akkor még a hegedű nevét se tudtam, csak úgy tettem, mintha hegedülnék: ezt akarom! Következő évben kaptam egy hegedűt. Egy kedves hölgy tanított, és számomra ez az első találkozás a zenével fantasztikus volt. Hat évesen már Mozart hegedűversenyt játszottam. A tanárnő azt tanácsolta, menjek egy másik tanárhoz. Így kerültem Elisabeth Ivanoff Holbornhoz. Kilenc éves koromban ő is túladott rajtam, ismét új tanárhoz kerültem. Ez Mehli Mehta volt, Zubin Mehta édesapja. Ekkor már idős volt, több, mint nyolcvan éves, de még mindig csodálatosan hegedült! Nála tanultam 14 éves koromig, utána beiratkoztam az indianai egyetemre. Még nagyon fiatal voltam, egy 12 éves diák után a második legfiatalabb az egész iskolában. Franco Gullitól tanultam, aki egy híres olasz virtuóz – a jó hírért bizonyítja, hogy mikor megtalálták Paganini ötödik hegedűversenyét, Gulli mutatta be! Gulli nagyon szépen játszott, és egy kifinomult úriember volt. Mindig öltönyben, mellényben jött tanítani, és nem hiányozhatott róla a nyakkendő. A múlt században ő volt az egyik leghíresebb hegedűművész. Mikor meghalt, az unokaöccse, Federico Agostini lett a tanárom. Ő sokat

segített a vonókezelésemben, és a hangképzésemben.

! Hogyan vezetett az útja a magyarokhoz, Magyarországhoz?

– Mikor még Gullihoz jártam, tizenéves fiú voltam – elég visszahúzódozó, hiszen körülöttem mindenki érettebb volt, idősebb, tapasztaltabb. Néha egyedül éreztem magam köztük, ráadásul mind nagyszerűen játszottak... 1999-től volt még valaki a tanórákon, aki a többieknél csendesebb volt. Ha beszéltem vele, mindig udvariasan viselkedett, nem mellesleg nagyon szép volt – egy idő után barátok lettünk. Ő Sörös Beatrix, a feleségem. Néhányszor együtt vacsoráztunk. Jól megértettük egymást, sokat beszélgettünk. Egy idő után minden este találkoztunk, és a szüleim ekkor már látták, hogy ennek mi lesz a vége – 2005-ben összeházasodtunk. Azóta is azzal szoktam viccelni: fél-magyar vagyok, mert a jobbik felem, a feleségem magyar! Ő különben Fulbright ösztöndíjjal volt az Egyesült Államokban. Kicsit később én is kaptam egy Fulbright ösztöndíjat Hollandiába, ahol zenekari irányítást tanultam. Viszátérve Magyarországhoz: először 2001-ben jártam itt. Bea hozott magával, és nekem az ország nagyon megtetszett! Felmentünk a Várba, olyan ételleket ettünk, amiket én akkor még nem ismertem, megnéztük a Nemzeti Galériát, múzeumokba jártunk, egyszóval egy olyan kulturális hullámba kerültem, ami nagyon megérintett, maradandó élményeket okozott. Csak azért nem mondom, hogy kultúrsokkot kaptam, mert ez az egész annyira örömteli volt és pozitív, hogy nem illik rá ez a kifejezés. Aztán órákat vettem Szász Judittól, Bea tanárától, majd Kovács Dénessel is kapcsolatba kerültem. Utána visszamentem az USA-ba, ott találkoztam Kelemen Barnabással. Egy nyári kurzuson tanított, ahol én asszisztens voltam. Sokat beszélgettünk, sokat mesélt Perényi Eszterről. Perényi Eszter növendékei igen jól játszottak,

ezért úgy döntöttem, felhívom őt, hogy magam is tanulhassak tőle. Ez rengeteget segített, az ő különleges hangképzése egy olyan területe volt a hegedűjátéknak, ami az én tanulmányaimból hiányzott. Szerencsés vagyok, hogy találkozhattam vele.

Beával eleinte Indianában éltünk, ahol egyetemre jártunk, de 2005-ben épp csak megkaptuk a diplománkat, gyorsan összeházasodtunk, és a következő héten már repültünk is – Hollandiába. A Concertgebouw koncertmesterétől tanultam a koncertmesterséget, valamint barokk zenét a Conservatorium van Amsterdam-ban. Nagyon érdekes volt! Néztam a Concertgebouw próbáit, és leírtam mindent, ami történt. Nyaranta Magyarországra jártunk. Bea családja azonnal befogadott engem, úgy éreztem, hogy hazajövök hozzájuk. Ezt megkönnyíti, hogy Bea szülei zenészek: édesanyja az Operában hegedült, az édesapja pedig, aki fagottos, régen a Zeneakadémián volt, most a Müpában dolgozik.

! Ekkor még nem gondoltak arra, hogy Magyarországon fognak letelepedni?

– Nem, sőt: 2006-ban visszamentem az Államokba, mert úgy éreztem, még szükségem van a tanárom segítségére. Ez egy furcsa érzés volt, valami olyasmi, hogy még nem vagyok teljesen kész. Persze az is motivált, hogy a művészdipломát még nem szereztem meg, ezért választottam Indianát. A tanárom észrevette a játékomon, hogy közben felnőttem – örültünk, hogy megmaradt közöttünk a kapcsolat. Még a diploma megszerzése előtt megnyertem a Tokiói Filharmonikus Zenekar koncertmesteri tisztségét. Így aztán 2009-től 2011-ig a japán nagyvárosban dolgoztam. 2011-ben volt ott egy nagy földrengés, akkor úgy éreztem, megint váltanom kell. Visszamentem az USA-ba, hogy lediplomázzam, és új stúdiumba fogtam: karmesterséget kezdtem tanulni. A karmester szakon volt egy jó tanárom: Donald

Schleicher, az Illinois Állami Egyetem professzora. Fantasztikus pedagógus, igazi vezéregyéniség – aki még Bernstein-től tanult.

I Három éves korától hegedül, a pályája úgy indult, mint egy csodagyerek-karrier; miért kezdett vezénylést tanulni?

– Éreztem, hogy valami még hiányzik. Sajnos láttam már olyan karmestert, aki össze–vissza hadonászik, és a kezemben a partitúrával időnként úgy éreztem, én ezt jobban is tudnám csinálni. Mikor először vezényeltem, meg is lepődtem, hogy az intéseimre nem mindig az szól, amit elképzeltem. Bizony, alaposan meg kell tanulni a technikát!

Váratlanul kaptam egy olyan állást, ahol használhattam ezeket az ismereteket: egy ifjúsági zenekarnál, Kentucky-ban. Ebből az iskolából sok későbbi zenesz került ki; magas színvonalú a zeneoktatás. Jó gyakorlat volt, de éreztem, hogy még nem tudok eleget. Videóra vettem magam, ahogy dirigálok, és amikor visszanéztem, az volt az érzésem, hogy nem vagyok ura a helyzetnek. Mikor az egyetemen elkezdtem tudatosan dolgozni a vezényléssel, minden megváltozott. Az ütések koncentráltak lettek, jobban értettem a zenét. Hangszerelést tanultam Reynold Tharptól, aki zeneszerzést is tanított. Előtte azt hittem: tudok partitúrát olvasni, de most tisztán látom: tőle tanultam meg igazán. Vezényelni azóta is szeretek. Azzal pedig nem árulok el titkot, ha elmondom: egymásra hat a hegedülés és a vezénylés.

I Mikor szerezte meg a karmesteri diplomát?

– 2016 májusában. Ekkoriban már családost voltam, közben született egy lányunk is, Eszter. A feleségem nagyon szeretett volna visszaköltözni Magyarországra, már csak azért is, hogy a kisgyermekes időszakban közel legyenek a szülei. Ő kapta a hírt, hogy próbajáték lesz a Rádiózenekarban. Bea valaha játszott a Rádió ifjúsági zenekarában, szólamvezető volt Oláh Vilmos koncertmester mellett. Mivel jó emlékeket őrzött róla, mint kollégáról, támogatta az ötletet, hogy pályázzak. Beküldtem az anyagomat, és vártam a próbajátékot. Emlékszem, két héttel a megmérettetés előtt esetem át egy torokműtéten, és mialatt hegedültem, végig a torokfájással küszködtem! Ennek ellenére jól sikerült a bemutatkozásom,

Fotó: K. Múra

engem választottak – jöttem is, így az utazás előtti hetekben került sor a karmesteri diploma megszerzésére.

I Az Egyesült Államok, Hollandia, Japán, Magyarország – ezek szerint már többször előfordult, hogy egyik kontinensről a másikra kellett költöznie. Hogyan hurcolkodtak Magyarországra?

– Hajóval jöttünk! A hajóút csodálatos volt: a Queen Mary 2 fedélzetén hajóztunk be 23 bőrönddel – amit repülőn nem hozhattunk volna magunkkal... Hamburgból egy teherautón zötykölődtünk tovább. Fárasztó volt, de megérte!

Mikor megérkeztem, röviddel utána volt egy koncertünk: a Seherezádéban mutatkozhattam be. Ez nagyon emlékezetes számomra. A Művészetek Palotájában volt a koncert, és Madaras Gergely vezényelte. Utána találkoztam a kollégákkal, és jó volt visszahallani: nagyon jól játszott a Rádiózenekar! Nekem ez személyes élményem is volt, egy csomó szépséges szülő van a darabban és egyik jobb volt, mint a másik. A Rádiózenekar egy egészen különleges atmoszférájú együttes: még sehol nem találkoztam ilyen családias, támogató légkörrel! Sok jó zenekar van, de a Rádiózenekar számomra

mindegyiknél otthonosabb és barátságosabb.

■ Mennyire érezhető az együttesben az, hogy a működésük feltételei az utóbbi időben nem voltak megnyugtatóan biztosítva?

– Ez a bizonytalanság a zenekarban sajnos most tapintható. Persze jól akarunk játszani, a lehető legmagasabb szinten. De ehhez a megfelelő háttér is kell. Nem csak miattunk fontos: Magyarország külföldi megítélésének egyik legfontosabb pontja a zene. Aki többet tud az országról annál, mint paprika, gulyás, pálinka, az rögtön a zenéről beszél. A magyar hegedűtanárok az orosz iskolán nőttek fel, és világhírűek. Én szerencsés vagyok, hogy kapcsolatba kerülhettem velük! Magyarországot a külföldiek a szakmában a legjobban képzett zenészek hazájával azonosítják. A magyar iskola hagyományai régi időkre nyúlnak vissza; a mai napig töretlen ez a vonulat.

■ Azt hiszem, nem csak bennem fogalmazódik meg a kérdés: ilyen múlttal nem akart szólólista lenni?

– 19 éves koromban adódott volna lehetőség szólózni. Ám valamiért a szólólista életmód sosem vonzott. Van egy családom, nem szeretnék folyton távol lenni tőlük. Különben is: nagyon szeretem a zenekart! Amikor még versenyeztem is, gyakran mérlegettem, hogy mikor tudom a legtöbbet kihozni magamból, de hamar észrevettem, hogy a szólózásnál jobban esik beülni egy zenekarba! Kíváltképp a koncertmesterség vonzott, mert ez a funkció ideális keveréke annak, amit a zenében szeretek: van szóló is, van zenekari játék, kamarazenélés, és irányítani is kell! Igazán minden oldalát megmutathatja az ember. A partitúrát is ismernie kell. Ebben találtam meg magamat. Rádadásul többnyire Budapesten lehetek, ahol a családom él. Szólistaként mindig úton kellene lennem.

■ Milyen darabokat játszik legszívesebben?

– Minden korszakot szeretek. A barokkhoz Hollandiában kerültem közel; sokat segített, befolyásolta a stílusomat – nem kizárólag a régi darabok előadását, a romantikáét is! Ha a zeneszerző gesztusokkal dolgozik, a modern zenét is szeretem. Egyik kedvencem a kortársak közül August Read Thomas. Lélegző, élő zenét ír, ami tele van gesztusokkal; mai nyelve-

zet, saját stílus, tele utalásokkal a régebbi korokra.

■ Milyen a viszonya az improvizációval?

– Az improvizáció: egy érzés, egy megközelítési mód. Ennek az érzésnek nem csak a barokkban, de a romantikában is helye van – a felütések előadásában, a frazeálásban. Én az improvizáció lelkületével játszom romantikát is, mert az újraalkotás koncepciója vezet, ami ezekben a zenékben is egészen természetesen működik; ettől élő a zene, ettől lélegzik. Más szóval az improvizáció azt jelenti: nem szabad leragadni, mindig újra kell gondolni egy frázist, egy momentumot. A romantikus művek előadásának az az egyik veszélye, hogy túl súlyos lesz a darab. Ha azzal a lélekkel sikerül játszani, mintha az ember improvizálna, akkor megmarad a helyes irány.

■ Mennyire hasonlít, illetve miben különbözik a zeneoktatás Magyarországon és az Egyesült Államokban?

– Erre nehéz válaszolnom, mert mikor itt tanultam, sosem voltam hivatalos növendéke a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen. Kívülről csodálatos intézmény, de én nem voltam tagja, így aztán más szemmel nézem. Amit Magyarországon tanítanak, az egy általános európai stílus. Ami nagyon fontos: a tanár egyben mentor is, a növendék mögött álló támogató tekintély. Mivel az Államokban általában európai származású tanáraink voltak, így az európai iskolát jól ismerem, megszoktam. A különbség nem volt akkora. Azonban egyértelműen örömmel tapasztaltam, hogy nagyszerű mentoraim lettek, és sok háttér-információ jutott el hozzám. Például a jobb kar technikájáról. Amerikában sok zenésznek van jó vonótechnikája, valószínűleg véletlenül. Erre ott nem fordítanak különösebb figyelmet. Vannak ugyan törekvések – hogyan álljon a jobb kéz a vonó bizonyos helyzetei esetén –, de valahogy nem használják a kart. Magyarországon általában jobban működik a jobb kar, ez még az a hagyomány, amit Hubay, Zathureczky, vagy Kovács Dénes képvisel. Itt tudatosíthattam a működést, itt találtam meg, amit hiányoltam. Valószínűleg azért, mert jobban él a tradíció. Egyszer játszottam Perényi Eszternek Bartók Szólószonátáját. Úgy éreztem, akkor lesz muzikális az előadás, ha széles ritenutókat teszek bele. Perényi Eszter azonnal

megkérdezte, miért játszom ritenutót. Így írta Bartók? Mert ha nem, akkor nem szabad úgy játszani! Megpróbáltam ritenutók nélkül is, és hirtelen elvesztettem a lábam alól a talajt: hol vagyok akkor én ebből az előadásból? Ahogy gyakoroltam, egyszer csak megvilágosodott előttem: Bartóknak volt igaza, mikor nem írta ki a ritenutókat. Ez a zene a harmóniaváltásokból, a természetes szünetekből alakul ki, nem kell bele levegőket pumpálni. A rubato persze egészen más. Meg kell találni a helyét.

S hogy az oktatás egy másik vonulatáról is szó essen: a lányunk nagyon szereti a zenét. Kodály öröksége itt elképesztően jó és értékes, ezt mindenképpen szükséges lenne megtartani az iskolákban! Hála ennek az alapozásnak sok zenész vagy zeneértő származik a magyar iskolákból. Fantasztikus a tradíció, szeretném, ha a gyermekünk az óvoda után ebbe belekerülhetne, magába szívhatná ezt a lelkületet.

■ A családját már említette; vajon a barátai is a magyarok közül kerülnek ki?

– Igen, nagyon sok magyar barátom van! A zenekarban mindenkivel jóban vagyok. Annyira kedvesek! Még azt is elnézik nekem, ha birkózom a nyelvvel, és nem váltanak azonnal angolra; akkor se, ha jól tudnak. Mikor Japánban dolgoztam, nagyon jól éreztem magam, de az ottani emberek alaptermészete sokkal zárkózottabb; lassabban oldódnak fel, nagyobb távolságot tartanak. Itt a kollégák az első pillanatban kezét ráztak velem és elfogadtak. Ehhez egy kicsit hozzájárul, hogy 2002-től 2005-ig lehetőségem volt az egyetemen egy ösztöndíj segítségével magyar nyelvet, magyar történelmet, magyar kultúrát és magyar zenetörténetet tanulni. Így aztán ha találkozom valamivel a kiegyezés korából vagy eljut hozzám egy hír, aminek 1956-os vonatkozása van, jobban értem, mert vannak háttérismereteim. Ami a legfontosabb: magyarul is tudok kommunikálni. Szerencsére a próbán a koncertmester úgysem beszél sokat, elég, ha mutatja, amire gondol. Ami ezen túl fontos, azt a koncerteken szeretném elmondani a hegedűmmel – örülnék, ha minél többen eljőnnének a Rádiózenekar következő hangversenyeire! Ha személyesen velem szeretnék találkozni, vagy az előadásunkról véleményt mondani, a koncertek után erre is van lehetőség.

Mechler Anna

Menni vagy visszajönni

Külföldről visszatért muzsikások portréja, akik külföldi munkavállalás után itthon muzsikálnak – IV. rész

Sorozatunk befejező részében egy kürt- és egy csellóművész mesél a külföldön töltött esztendőik során szerzett tapasztalatairól, valamint arról, hogy ők miben látják másnak az itthoni zenekari működést. Mi az, ami hiányzik a kinti esztendőik után, s mi az, amit a magyar együtteseknél jobban élveznek. Bár mindketten sikeres időszakot töltöttek külföldön, a szívük szavára hallgatva tértek haza.

„Nem akartunk országok között ingázni”

Varga Evelin kedvesét, Asztalos Tamást követte külföldre, a fiatal harsonaművész ugyanis Weimarban kezdte a tanulmányait, s Evelin is az Erasmus-program részeként utazott ebbe a városba. Majd próbajátékokon sikerült Nürnbergben egy akadémiai állást megszereznie. Az ott töltött időszak alatt is folyamatosan járt különböző meghallgatásokra.

„A külföldi időszak, a próbajátékok sora óriási tervezést, szervezést igényelt, és így sokmindenre megtanított, ahogy arra is, hogy mindennel egyedül kellett boldogulnom, s rájöttem, talpraesettebb vagyok, mint gondoltam. A kinti éveknél köszönhetem a nyelvtudást, s azt is nagyon élveztem, hogy nem kell az itthoni megszokott sémákat követni, és ott tényleg az alapján ítélik meg az embert, hogy hogyan játszik. Kürtös vagyok, s azt tapasztaltam, külföldön teljes természetességgel fogadják a női fúvósokat is, a weimari osztályomban minden második hallgató lány volt. Korábban nyolc évet tanultam Budapesten, de valahogy nem találtam a helyem a városban. Ezért is vállalkoztam szívesen arra, hogy külföldön folytassam.

Sokat köszönhetek a Münchner Philharmoniker szolókürtösének, Jörg Brücknernek, a tanáromnak. Az Erasmus nem jelent nagy összeget, így segített ajánlásokkal, hánikkal. Olyan lehetőséghez juttatott, hogy a drezdai szimfonikusokkal Mexikóban, modern zenei fesztiválon szerepelhettem, vagy egy kínai turnén, egy berlini zenekarral játszhattam. Jól éreztem magam Németországban, élveztem a nürnbergi és a regensburgi színházban töltött időt is. Először gyakornok voltam, majd helyettesítő állást kaptam. Hamar befogadott az együttes, azt

Varga Evelin

tapasztaltam, hogyha az ember vendégként viselkedik, ha kedves, előzékeny, akkor meg lehet őket nyitni. Akadémiai órákat is vehettem más muzsikusoktól, ahányszor csak akartam.

A kinti magyarok is rengeteget segítettek. Nürnbergben Bosnyák Rolandra és Molnár Gergelyre számíthattam, Regensburgban pedig egy fiatal karmesterrel, Török Leventével, valamint az együttes koncertmesterével, Galgóczi Sándorral is rendszeresen dolgoztam. Bármikor kértem, gyakorolhattam, próbálhattam velük.

Az viszont érdekes volt, hogy azt tapasztaltam például Regensburgban, hogy kissé kényelmesek a muzsikuskok. Akárhányszor bementem gyakorolni a színházba, nagyon ritkán találtam ott valakit. Biztos az állásuk, elegendő a fizetésük, így nem különösen ambíciózusak. Itthon azt látom, hogy valami jobban viszi előre az embereket...

Bár nézegettem a kinti állásokat is, Tamással mindenképpen szerettünk volna egy helyre kerülni. Weimar után ő Svájcban folytatta, és egy idő után már nem akartunk az országok között ingázni. Így amikor ő a Pannon Filharmonikusoknál sikerrel szere-

pelt a próbajátékokon, akkor én is elkezdtem figyelni az itthoni lehetőségeket. A pécsi zenekarban játszik a bátyám, Varga Ferenc is szolamvezetőként ő hívta fel a figyelmemet a kürtös próbajátékokra. Vele gyerekkorunktól sokat játszottunk s mindig arról álmodoztunk, hogy egy zenekarban muzsikálunk majd. Márciustól már én is az együttes tagja lehetek. Bár már sokfelé játszhattam, ilyen csodálatos épülettel sehol sem találkoztam. A zenekar is kedvesen fogadott, kiemelkedőek a zenészek, örülök, hogy itthon lehetek. Tamással nyáron lesz az esküvőnk. Sok tervem van, szeretnék a zenélés mellett festeni is. Érdekel a logopédia, hiszen a fúvós technikai megszólaltatás hasonlít abhoz, ahogy képezzük a szavakat, a nyelvmozgások ugyanazok. Szeretnék erre is időt fordítani, ezt külföldön nem tudtam volna megtenni. A legfontosabb, hogy a folyamatos tanulóssal állandóan fejlődjön az ember.

Jó, hogy itthon muzsikálhatok. Azért indultam el külföldre hogy tapasztalatot, s némi pénzt gyűjtsék, és ez megtörtént. Elég volt ez a négy esztendő. A hazajövetelemmel jól döntöttem, mert körülvesz a családom, egymást támogatjuk. Úgy érzem, a szimfonikus zenekarban megtaláltam a helyem.”

„Hazahúzott a szívem”

Tucatnyi külföldön töltött esztendő után két éve muzsikál itthon Onczay Zoltán. A csellóművész abban az együttesben lett szolamvezető, ahol korábban harminc éven keresztül játszott édesanyja – a MÁV Szimfonikus Zenekarban. Emellett bécsi kamaraegyüttesével is rendszeresen szerepel, és szolistaként is gyakorta pódiumra lép.

„Tizenkét évig éltem Németországban – idézi vissza a korábbi időszakot – s termé-

Onczay Zoltán

szetesen nálam is a külföldi tanulmányokkal kezdődött a kinti karrier.”

Már gyerekként is állandóan szólt náluk a zene, hiszen édesanyja zenekari muzsikus volt, édesapja pedig szólísta, a Zeneakadémia egyetemi tanára. Természetes volt hát, hogy ő is a muzsikát választja hivatásul. Szülei sosem erőszakolták a zenei pálya irányába, ez saját döntése volt. A Zeneakadémián Mező László osztályában kezdte tanulmányait, majd jöttek a zenei versenyek, és az ott elért sikerek. Ezeknek is köszönhetően öt éven keresztül tagja volt a Claudio Abbado által vezetett Gustav Mahler Ifjúsági Zenekarnak, az Európa legjobb fiatal muzsikusaiból alakult társulatnak, ahol két évig szólamvezető volt. Az együttesben, a szólampróbákon ismerkedett meg későbbi tanárával, Wolfgang Boettcherrel, aki Karajan idejében a Berliini Filharmonikusok csellósólamának vezetője volt. Boettcher meghívta egy évre Erasmus-ösztöndíjjal Berlinbe, az Universitát der Künste egyetemre.

Majd két évre rá a budapesti Zeneakadémián is diplomát szerzett, utána azonban utazott vissza a német fővárosba.

„Amikor az ember elkerül az otthonából, akkor új nyelvet, új kultúrát, új elvárásokat ismer meg, s persze egy másik zenei életet. Amikor útra keltem, nálam a tanulási

vgy volt a döntő. Nagyon érdekelt a berlini képzés, az ott elsjttht tuds, ezért is jelentkeztem oda a posztgraduális tanulmányokra. Sikeres három év után szólísta diplomát szereztem Berlinben. Nagyon sokat köszönhetek a tanáromnak, aki segített az eljtkokra való felkészülésben, s abban is, hogy több ösztöndíjat, köztük a Hindemithet is elnyerhettem.

Miután megismertem az ottani elvárásokat, ezt a tudst igyekeztem hasznsítani, és azt sem zártam ki, hogy esetleg Magyarországon folytassam a pályámat. Abban az időben azonban nagyon kevés lehetőség volt itthon.

Bízt a tudsomban és a kitartsomban, tudtam, hogy az adott pillanatban a számomra legjobb lehetőség fog adódni. Így is történt, 2008-ban a Mannheim-i Kamarazenekarhoz kerültem. Az együttes biztos bázist jelentett számomra, és szakmailag is igazán kiváló iskola volt. A zenekar komoly tradíciókkal rendelkezett a klasszikus és a preklasszikus zene terén, főként Haydn s Mozart kompozíciói szerepeltek a repertoáron. Stílusismeretben is sokat fejlődtem az együttesnél töltött évek alatt, s rengeteget tanultam az eladsmdrrl, a frazelsrl. Itt egy egészen más zenei világot is megismerhettem. A társulat hamar befogadott, megszerettek, a prbavem után megválasztottak a szólamvezetői posztra is.

Németországban nagyon fontos dolgokat sajttítottam el a zenekari rendszerről, az ottani zenekari kultúráról. Izgalmas volt azt is látnom, hogy a német nyelvterületen sokkal nemzetkzibbek a zenekarok. Precíziással, fegyelmezettséggel, a próbákra való lelkiismeretes felkészüléssel és a német zenekarok struktúrájával, rengeteg mindent lehet elérni. Ez azért néha még hiányzik itthon... E téren sajnos azt tapasztalom, hogy némileg elmaradásban vagyunk.

Izgalmas volt azt is látnom, hogy a német nyelvterületen sokkal nemzetkzibbek a zenekarok. Ez nem jelenti azt, hogy ezek jobb társulatok lennének, de valahogy másképpen működnek, gyakran kikérik a társulat véleményét a zenekar életét meghatározó kérdésekben is, pl. msfortervezs, vendég szólísta, karmester meghívása.

Németországban magasabb a zenekari tagok fizetése is, de ez nem jelenti azt, hogy a problémák kisebbek lennének. gy gondolom, hogy Magyarországon mindannyian várjuk, hogy a hazai zenekari művészek bre a mostani tendenciát tartva hamarosan megközelítse az európai zenekarok fizetését.

Tudom, hogy sokan elmentek itthonról játszani, de közben ma már egyre többen trnek haza. Ha születne egy új zenekar, igen gyorsan meg lehetne tölteni a külföldről hazatérő zenseinkkel...

A mannheimi együttessel remek és nagyon sikeres négy esztendőt töltöttem el. Hazatérésem okai közt a változás keresése és a gyakori honvágy is szerepet játszott. A szívem miatt jöttem, de sok minden volt, ami hazahzott... Elkezdtem keresgélni az itthoni lehetőségeket között, s gy kerültem a MÁV-hoz. Ezt a zenekart már gyerekkorm óta ismertem és nagy örömmel tölt el, hogy az együttes milyen risít fejlődött és milyen fontos szerepet tölt be Budapest zenei életében. Emellett gyakran koncertezem a Concerto Budapest-tel és az budai Danubia Zenekarral is. Korábban évente csak kétszer ltogatam haza, gy most meglepődve tapasztaltam, milyen pezsgv vált a magyar zenei let. Elképesztő a kínálat, nagy és színes a paletta, Budapestnek sem kell szégyenkeznie Berlin mellett.”

Br Onczay Zoltán nagyon jól érzi magát itthon, élvezi a zenekari muzsikálást, a szólzst, a kamarazenlst, azért azt sem zárja ki, hogy a jövőben majd ismét egy külföldi együttesben folytatja.

„Nem vagyok lels típus, s azt gondolom, a mozgásban van a lehetőség, a fejlődés.”

R. Zs.

„A kapuk elképesztő módon kinyíltak a világ felé”

Áchim Erzsébet orgonista színes pályája azt mutatja, hogy a zene valóban határokon ívelhet át, főleg, ha a zenei tehetség szervezői készségekkkel is kiegészül. Izgalmas kitekintés egy Svájcban élő magyar művész mindennapjaira, akit néha itthon is hallhat a közönség...

I Hogyan indult el a zenei pályád?

– Ötéves koromban már a Gyulai Zeneiskola növendéke voltam. Első rádiószeplésem pedig ugyanabban az évben volt, az *Új élet Gyulán, Erkel szülővárosában* című műsorban, a Zeneiskola legfiatalabb növendékeként.

Tíz év zongoratanulás után folytattam tanulmányaimat Budapesten a Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskolában orgona szakon. Ezt követően a Zeneakadémia két szakára vettek fel egyszerre, orgona és karvezetésre.

Zeneakadémista éveim alatt lehetőség nyílt köztársasági ösztöndíj elnyerésére. Ez kimagasló tanulmányi eredménnyel és közösségért végzett munkával volt elérhető. Másodévesen megpályáztam és megkaptam ezt az ösztöndíjat, amelyet, az azt követő tanévre is meghosszabbítottak, ez ritkaságszámba ment.

Szintén még a főiskolás éveim alatt, 1978-ban került megrendezésre az első Budapesti Nemzetközi Liszt Orgonaverseny, amin a zsűri különdíját kaptam magyar művek kiemelkedő tolmácsolásáért.

2006-ban Hollós Máté és Sugár Miklós orgonadarabjai kapcsán kaptam meg az Artisjus díjat kortárs művek kimagasló előadásáért.

Svájci kapcsolataim pedig a 1990-es évekre nyúlnak vissza. Nyolc évig voltam a Budapesti Vonósok, széles körben ismert világjáró kamarazenekar csembalistája. Velük rengeteget turnéztam, és egy ilyen alkalommal ismertem meg az akkori svájci-magyar nagykövetet, dr. Ódor Lászlót, aki diplomáciai eseményekhez kapcsolódó szólókoncertekre hívott. Ezzel párhuzamosan egy Szent Galleni dómban adott orgonakoncerttel kezdődött svájci koncertjeim sorozata. Ettől kezdve sűrűn kaptam meghívásokat úgy orgonakoncertekre, mint kórushangversenyekre orgonistaként. Otthon több kórusral dolgoztam

rendszeresen együtt, és hamar kiderült, hogy egy kóruskísérésben is otthonos orgonista nagy segítség.

I Svájc azóta lakhelyeddé is vált, hogyan veszel részt az ottani zenei életben?

– Nyolc éve az Emmenbrucke/Luzerni Bruder Klaus templom orgonistája vagyok. A tevékenység hétvégi és ünnepi misékből, rendezvényeken való közreműködésből, kórusmunkából áll. Sokat dolgozom a templom körülbelül harminc fős kórusával, orgonán és zongorán kísérem őket, a betanításban is részt veszek.

Érdekes, hogy az itteni szertartások lehetővé teszik a templomban a zongora használatát is. Amikor jó néhány misét színesítettem zongoradarabokkal, a templom vezetése úgy döntött, hogy érdemes egy hangversenyzongorát vásárolni. Így ma a misék és koncertek egy részén egy kiváló Yamaha zongorán játszom.

Egyéves templomi szolgálat után koncertsorozat szervezését kezdeményeztem. Ma a művészeti vezetésem alatt egyre nagyobb nevet szerez a TonArt koncertsorozat, melynek programját én állítom össze, segítőttem pedig gondoskodnak a propagandáról, szponzorokat keresnek.

A koncertekre természetesen magyar művészeket is meghívunk. Néhány hónapja egy a Budapesti Vonósok tagjaiból álló vonóskvartett játszott nálam, majd a kitűnő magyar orgonaművésznek, Virágh András Gábornak tapsolt a svájci közönség.

A kóruskapcsolat kialakítása már az első svájci éveimben elkezdődött. A Guggisberg-Schwarzenburgi protestáns kórust sikerült először a Musica Nostra kórusral és Mindszenty Zsuzsanna karnaggyal összehozni, az ismeretséget svájci és budapesti koncert követte. A Gyulai Erkel vegyeskar és a Guggisbergi kórus között olyan közeli barátság alakult ki, hogy 3 alkalommal valószínűleg meg kórus csere közöttük.

I Mit gondolsz a zenei edukációról, tanítottál-e valaha? Milyennek látod a mai zeneoktatást?

A zeneoktatás színvonala sajnos az utóbbi évtizedekben sokat romlott. Az iskolákban az énekóra heti egyre csökkentése nagy érvágás volt. Az egyórás tárgyakat nem veszik igazán komolyan a tanulók, sem az énektanárokat a kollégák.

A tankönyvpiac és a pedagógiai módszerek szabadabbá válása sem a színvonalat erősítette. Csak az igazán kiváló és elhivatott énektanárok képesek jó módszert és tananyagot választva, említésre méltó színvonalat fenntartani osztályaikkal. A kórusvezetés sajnos nem elég «menő» sok tanuló számára, nem is kötelező, nem is igazán vonzó. A kórus szintén csak ott működik jól, ahol egy karizmatikus egyéniségű karvezető áll az élen.

A tanárképzésben egyre inkább a módszertani, pedagógiai tantárgyak súlykolása felé terelődik a hangsúly az igazi zenei képzés rovására.

I Milyen projektek várnak rád a közeljövőben?

– Április 30-án, vasárnap délután otthon szerepelek a Petőfi Irodalmi Múzeumban, a «Séták a Károlyi Palotában» program keretében kétrészes zongorakoncertem lesz.

Svájcban május 6-án egy orgona maratonon lesz a következő fellépésem, ahol egy orgonista kollégámmal, akivel többször szerepelünk együtt Liestalban, egy kuriózumra készülünk: négykezes orgonadarabokat adunk elő. Ennek a műsornak többféle variánsával már négyszer fel léptünk, és a közönség mindig nagy örömmel fogadta az «attrakciót».

Augusztus 27-én este a Mátyás templomban pedig szólóesten hallhat a közönség.

(Szekeres Nikoletta)

„Az M5 híre szájról szájra terjed”

Dér Ágnes arányokról, ifjúságnevelésről, tervekről

Nemcsak a budapesti híreket kívánják elvinni az ország más tájaira és a határon túlra, hanem az ottani kulturális értékeket is meg akarják osztani a közönséggel. Dér Ágnes, az M5 csatornaigazgatója szeretné a személyes kapcsolatokat is erősíteni, ezért stábjuk nyáron már több helyszínről élő adással jelentkezik. Annak szintén örülne, ha a szimfonikus zenekarokkal szorosabb kontaktus születne, ezért arra biztatja az együtteseket, bátran jelentkezzenek náluk programjaikkal, különleges koncertjeikkel, hiszen műsorfolyamukban kiemelt szerep jut a komolyzenének. Úgy látja, a kulturális adók között az M5 unikális feladatot lát ez, hiszen a csatornán az oktatás és az ismeretterjesztés mellett a kultúra is megjelenik. Az új adó vezetőjével az eddigi időszakról, valamint a tervekről és a célokról beszélgettünk.

I *Hogyan látja a csatorna elindulása óta eltelt időszakot? Mennyire sikerül a teljes kulturális palettát megmutatniuk?*

– Fél éve működünk, nagyon rövid idő alatt kellett előkészíteni, elindítani az M5-öt. Ismeretterjesztés, oktatás és kultúra a három pillér, amire támaszkodik a csatorna. Magyar dokumentum- és természetfilmekkel, korosztály-specifikus edukációs műsorokkal, népszerű tudományos előadásokkal, koncert-, opera-, balett- és színházi felvételekkel, minden nap verssel és a napi kulturális hírek összefoglalójával. Rendezői filmsorozatokkal, fesztiválsikerekkel. Képzőművészeti és zenei magazinokkal. A sokszínűség megkérdőjelezhetetlen. Több mint harminc magyar nyelvű színházzal vettük fel a kapcsolatot határon innen és túl, amelyeknek egy-egy előadását rögzítjük még idén. Ez komoly vállalkozás és küldetés, s ezért is lényeges, hogy az M5 az alapcsor-

magba tartozó, ingyenes csatorna, amelyért külön nem kell fizetnie a televízió-nézőknek. Februárban már jártunk a Kodály Központban, rögzítettük a Pannon Filharmonikusok koncertjét, most tárgyalunk a Miskolci és az Armel Operafesztivállal, s a Szegedi Szabadtéri Játékokkal ugyancsak megállapodtunk. Szeretnénk megszólítani a komolyzenei társulatokat is, hogy a következő évtől már az ő programjaikkal ugyancsak tudjunk tervezni.

I *Áttekintve a kínálatot, most is találni régi és új operafilmeket, zenei ismeretterjesztő adásokat a csatornán. Milyen arányokkal tervezték meg a műsorfolyamot?*

– Nemcsak a komolyzenén belül osztottuk fel az időt, hanem az egész M5-ös struktúrára vonatkozóan. Az szeretnénk, hogyha egyensúlyban lennének a vidéki, a határon túli és a fővárosi programok. Per-

sze ez nem könnyű feladat, hiszen egy vidéki felvételnek, közvetítésnek mások az anyagi vonzatai, mint mondjuk egy budapesti előadás rögzítésének. Sajnos a koncertfelvételek a legköltségesebb műfajba tartoznak, hiszen ahhoz, hogy egy hangverseny a képernyőn keresztül is hasson, több kamerára, zenéhez értő, kottaolvasó rendezőre, komoly hangtechnikai felszerelésre, keverőpultra van szükség. Ekkor még a jogdíjakról, a kották áráról nem is beszéltem... Szerencsére segítségünkre van az MTVA tudósítói hálózata, és a sok-sok partnerintézmény. Így a helyi erőforrásokat is jól tudjuk használni.

I *Ma már számos intézmény készít komoly technikai igényű koncertfelvételt, gondoljunk csak például a Műpa stúdiójára...*

– A MŰPA mondhatom, stratégiai partnere az M5 csatornának, akárcsak az Operaház, vagy a Zeneakadémia. Sze-

retnének, ha a szimfonikus zenekarokkal szintén szorosabb kapcsolatot alakíthatnánk ki. Ezúton is kérem az együttesek vezetőit, szóljanak, jelezzék, ha kiemelkedő programra készülnek. Ha minden hangversenyt nem is tudunk rögzíteni, igyekszünk az eseményeikről hírt adni, hiszen az M5-ön naponta jelentkezik a Kulturális híradó, szombat-vasárnap pedig két-két órában a Hétvégi belépő című műsorunk. Utóbbiban sok-sok vendég, élő helyszíni bejelentkezés van.

Az elmúlt hetek egyeztetéseinek eredménye, hogy a Nemzetközi Karmester-verseny médiapartnere az M5 lett, s nyolc estén keresztül főműsoridőben közvetítjük majd ezt az évvégi seregszemlét.

■ Egy korábbi interjújában beszélt arról, hogy lényeges a fiatalok megszólítása. Mit tudnak tenni azért, hogy a komolyzenei programok is eljussanak az ifjabb korosztályhoz?

– A koncertek előtt, hasonlóan a többi műsorhoz, Előszó címmel vetítünk egy felvezető kisfilmet, amely arra szolgál, hogy bennfentessé tegye a nézőket, hogy olyan apró részletekre hívja fel a figyelmet, amelyek fölött talán átsiklanának. Olyan ez, mint egy virtuális szemüveg, amivel élesebben, részletgazdagabban látható, ami következik. Bízom abban, hogy apránként csepegtetve ezeket az ismereteket, újabb nézőket, s fiatalokat is a komolyzene felé terelhetünk. Ugyancsak lényeges, hogy a 8-12 éveseknek szóló „Ismerd meg” című műsorunk minden adásában bemutatunk hangszereket, zenei stílusokat, előadókat. Reméljük, hogy ezek a „beavató” élmények jelentősen hatnak rájuk.

■ Milyen más edukációs programokat kínálnak a gyerekeknek?

– Nyáron vetítjük majd például a Pastorale-sorozatot, amelyet a Vigadóban rögzítettek, s akad még több ilyen, kisebbeknek szóló programunk. Az előbbi felsorolásban nem említettem, de a Magyar Művészeti Akadémiával szintén szoros a kapcsolatunk.

■ Ön is részt vesz egyébként az adások elkészítésében?

– Sajnos nem olyan sokszor, mint szeretném. Bár elsősorban műsorkészítő vagyok, arra a feladatra most kevesebb időm jut. Viszont minden adás előkészítésében részt veszek, látom a terveket, az

elképzeléseket. Szerencsére remek a szerkesztői csapatunk, tagjai korábban mind-mind kulturális műsorokat készítettek. A kapcsolati tőkéjük is a párját ritkítja, így tényleg áttekinthető az egész kulturális paletta. Remekül válogatnak, s figyelnek arra is, hogy mi történik a világban. A csatorna bemutató napján tizennégy órás élő adással indítottuk az M5 műsorfolyamát. 24 vidéki helyszínről jelentkeztünk be, csaknem száz vendég fordult meg a stúdióban, minden műsorunkból ízelítőtadtunk. Ez a sokszínűség jellemzi azóta is az M5 minden napját, s talán azt is jelzi, hogy felkészült, elkötelezett, hozzáértő emberekkel dolgozunk.

■ Beszélt korábban arról is, fontosnak tartja, hogy a fiatal tehetségeknek bemutatkozási lehetőséget biztosítsanak...

– A Hétvégi belépő minden adásában két-három zenei produkció van, ezeknek a szereplői túlnyomó részben tehetséges fiatal művészek. Éppen azért, hogy ismerje meg őket a szélesebb publikum, és ne csupán a koncertlátogatók számára legyen ismerős a nevük.

■ A felvételek mellett hány új, saját műsorról jelentkezik?

– Számot nem is mondanék, hiszen ez folyamatosan nő. Egy tematikus csatornánál a műsorrács állandó, éppen azért, hogy a nézők hozzá tudjanak szokni, hogy mikor mit találnak az adón. Sokat változott a közönség, hiszen régebben az emberek leültek a képernyő elé, ma már viszont általában rögzítik az őket érdeklő programokat, és sokszor csak kapcsolgatnak a csatornák között. Nekünk pedig az a célunk, hogy abban a néhány másodpercben, míg az M5-re kapcsolnak, meg tudjuk ragadni a figyelmüket. A rövid kis sorozataink éppen erre építenek. Néhány percesek csupán, de sokszor ismétlődnek. Szintén fontos része a zenei kínálatunknak Batta András sorozata, a Hangvilla. Nagy büszkeségünk az M5 arculatához tartozó zene is, amelynek szerzője Bogányi Gergely, Kossuth-díjas és Liszt Ferenc-díjas zongoraművész

■ Mi a helyzet a nézőkkel? Sikerként növelni az eltelt hónapok alatt az érdeklődők számát?

– Az a tapasztalatom, hogy az M5 híre szájról szájra terjed, megállíthatatlanul. Alapvetés volt, hogy ami a legfontosabb az a tudományos, kulturális ÉRTÉK.

Így, csupa nagybetűvel. Ezt a nézők is észreveszik. Közönségszolgálatunkra sok dicsérő levél érkezik. Ebben arról írnak, hogy mennyire örülnek annak, hogy végre van miből választani, s rengeteg ismétlést kérnek. Ez azt jelzi, jó úton járunk. Akárcsak az, hogy a művészek is örömmel jönnek hozzánk szerepelni, akár még vidékről is.

■ Említette, hogy a koncertközvetítés drága műfaj. Mennyire elégedett a büdzsével?

– A kulturális tartalmaknak azon túl, hogy értékesek, szépnek, minőséginek is kell lenniük. Az átlagosnál nagyobb fény- és hangtechnikára, hozzáértő műszaki szakemberekre van szükség, hogy az élmény a képernyőn keresztül is hasson. Ez sokba kerül. Épp ezért kell gondosan válogatni, és a kiemelkedőt, a maradandót közvetíteni, rögzíteni.

■ Hat hónapja működnek. Mi a következő féléves terv?

– A csatorna ismertségét szeretnénk növelni, a személyes kapcsolatot erősíteni. A nyári kulturális fesztiválokra ott lesznek az M5 munkatársai. Tervezzük, hogy egy-egy adásunk kilép a stúdióból és különböző helyszínekről jelentkezik. Ilyenkor pedig nem csupán a helyi, akkor zajló programsorozatról beszélgetünk, hanem a település vonzáskörzetéből igyekszünk bemutatni minél több kulturális szereplőt. Készítettünk egy hosszú listát, nehéz választani, olyan gazdag a kínálat. Legközelebb a múzeumok majálisán találkozhatnak a nézők az M5 műsorvezetőivel. Azt szintén lényegesnek tartom, hogy a közösségi oldalakon is megjelenjen a csatorna. Komoly energiát fordítunk erre. Örömmel várunk minden kezdeményezést, megkeresést. Mindenre – ha nem is azonnal – de igyekszünk reagálni. Elképesztő mennyiségű remek koncert van, ezt propagálni kell.

■ Ha megnézzük a többi, európai kulturális adót, melyikhez hasonlít az M5?

– A saját utunkat járjuk, hiszen olyan mixet kínálunk a nézőknek, ami máshol nem létezik. Akad ugyanis külön oktató, ismeretterjesztő vagy kulturális csatorna, olyat azonban eddig nem lehetett találni, ahol ez a három tematika együtt jelenne meg. Az M5 három lábát az oktatás, az ismeretterjesztés, valamint a kultúra jelenti, s ezek ráadásul egymásra épülnek és egymást is erősítik. R. Zs.

Megjelenés előtt a Fibonacci számsor alapján rekonstruált Bartók Brácsaverseny zenekari hangszerelése

Miután a szerzői jogok lejártak, 2016 májusában adtuk ki helyreállított struktúrával a Bartók Brácsaverseny brácsa-zongora verzióját, kiegészítő tanulmányunkkal, amely angolul is megjelent. A versenymű így egészen más megközelítést nyer, és tartalmazza azt a 33 ütemet is, amely Serly Tibor kiadványából kimaradt.

Amíg kiadványunkat a zenetudomány nem fogadja el egységesen a versenymű hiteles változatának, addig a szerzői jogvédelem szempontjából átdolgozásnak kell tekinteni. A kotta nyilvános előadás céljára felhasználható a világ minden országában, de az eltérő jogvédelmi idő miatt felhasználása Franciaországban csak 2024. május 2-től, az Amerikai Egyesült Államokban csak 2041. január 1-től lehetséges. Kecskés D. Balázs zeneszerzőnek köszönhetően elkészült az átdolgozás zenekari hangszerelése is, és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával hamarosan megjelenik.

Sajnos, a korábbi verziók esetében egységes egészről nem beszélhetünk, mivel a rossz struktúra teljesen szétzilálja a versenymű dramaturgiai felépítését. Bár az teljesen egyértelmű, hogy a lassú tétel előkészítését Bartók már az 1. tétel végén felhangzó, visszatérő főtéma-variációval (1. ritornell) megkezdi, Serly kiadványában az 1. tétel után a 14 ütemes 2. ritornell következik, és így szerepel a többi közreadásban is. A súlyos dramaturgiai tévedés oka az összerendezetlenül hátra hagyott kézirat. Bartók ugyanis az 1. tétel befejezését – benne az 1. ritornellt –, valamint a lassú tétel után következő 2. ritornellt, a kéziratnak ugyanarra az oldalára jegyezte le! De sérül a versenymű struktúrája a hiányos Allegretto esetében is, mivel a világszerte játszott Serly-kiadásból hiányzik 33 ütem!

Éppen a szerző jó hírének védelme, és a versenymű autentikus megszólaltatása érdekében lenne feladata a tudományos kutatásnak tisztázni, hogy a vitatható készültési fázisban hátra hagyott kézirat

nyomán megjelent, jelenleg forgalomban lévő Brácsaverseny-kiadványok kellőképpen vették-e figyelembe Bartók szándékát, és a terjedelm, valamint a struktúra szempontjából megfelelnek-e az „egyes-egész” kritériumának? Serly Tibor közreadásával kapcsolatban – amit William Primrose mutatott be 1949. december 2-án, a Minneapolis Symphony Orchestra-val, Doráti Antal vezényletével –, már eddig is számos kétely fogalmazódott meg (elég itt emlékeztetni Kovács Sándornak, a Studia Musicologica 1981/23 számában, „Reexamining the Bartók/Serly Viola Concerto” címmel megjelent írására).

Amikor Bartókot a kórházba vonulását megelőző napon, 1945. szeptember 21-én Serly Tibor meglátogatta, az asztalon fekvő Brácsaverseny-kéziratra mutatva megkérdezte tőle: „Készen van?” – „Igen is meg nem is” – hangzott Bartók válasza. Ez lényegében azt jelentette, hogy Bartóknak kompozíciós szempontból, particella formában ugyan sikerült végigírnia a 610 ütemes versenyművet, de az egyes részek nem letisztázva, nem a megfelelő sorrendben kerültek lejegyzésre, és a hangszerelés sem készült el. A válasz azt sejteti, hogy Bartók ekkor már eljutott abba a kompozíciós fázisba, amikor maga előtt látta a teljes művet, és tudta, hogy a lejegyzett zenei anyag hogyan formálódik egységes egészé. De a kézirat összerendezése már az utókorra maradt, és ami a versenymű struktúráját illeti, ennek a kihívásnak sem Serly, sem a későbbi közreadások nem tudtak megfelelni (lásd Erdélyi Csaba rekonstrukcióját: Prometheus Editions Limited, Wellington, New Zealand, 2002, valamint Bartók Péter 2003-ban megjelent közreadását).

Serly Tibor ugyan már 1963-ban átadta a Brácsaverseny particellájának másolatát a budapesti Bartók Archivumnak, a kézirat beható, alapos tanulmányozására csak Bartók Péter színvonalas faksimile kiadványának megjelenése után (1995) nyílt lehetőség. Ilyen előzmények után

próbáltuk helyreállítani a versenymű struktúráját. Miután brácsa-zongora verzióink 2016-ban megjelent, Kecskés D. Balázs zeneszerzővel áttanulmányoztuk a korábbi Brácsaverseny-kiadványokat, és hangszerelési szempontból Erdélyi Csaba munkáját találtuk a legjobbnak. Úgy éreztük, azzal tesszük a legjobb szolgálatot a Brácsaversenynek, ha Serly kiadványa mellett elsősorban Erdélyi Csaba hangszerelési megoldásait vesszük figyelembe. Erdélyi több újítást is alkalmazott, viszont sok esetben nem tért el, vagy alig tért el Serly hangszerelésétől. Természetesen – az eltérő megközelítésből adódóan, és figyelembe véve a helyreállított struktúrával közre adott mű dramaturgiai felépítését –, kiadványunkban számos új hangszerelési megoldás is helyet kapott.

A struktúra helyreállítása

A Brácsaverseny elején Prológus hangzik el, akárcsak az antik görög drámák idején. A sámaszdob egyre energikusabb dobütései közepette hősi variáció bontakozik ki, hogy az ösök szellemével lépjen kapcsolatba. A 13 ütemes Prológus komor hangulatban zárul, és nehéz idők közeledtét jelzi. Bartók, a hazai eseményekre utalva, 1945 májusában ezt írta Péter fiának: „Úgy látom, csöbörből vödörbe estünk.” És nem sokkal később nekikezdett a Brácsaversenynek.

Maga a kézirat is arról árulkodik, hogy a kompozíciós munka kezdetén, a témák felvázolásakor Bartók még négy tételes versenyműben gondolkodott, amelynek a Scherzo lett volna a 2. tétele. Ezt bizonyítja a kézirat 2. oldalára, közvetlenül az 1. tétel témája alá lejegyzett, Esz-hangon kezdődő, nyolc ütemes scherzo-téma, amelynek variációs részét Bartók már kvinttel lejjebb transzponálva (!) folytatta. A táncos hangvételű Scherzo így Asz-hangról indítva került át a Finálé gyors részében megszólaló táncsorozat közepére.

A rekonstruált versenymű 610 ütemből áll. A 225 ütem terjedelmű 1. tétel után 57 ütemes lassú tétel következik. Itt azonban felmerül a kérdés, hogy a tétel végén lévő 57. ütem hogyan kapcsolódjon a tétel 14 ütemes kadenciájához, a 2. ritornellhez? Mivel a struktúra helyreállítása szempontjából ez sarkalatos kérdés, először ezzel foglalkozunk.

Bartók már az 1. tétel 183. és 186. ütemében rámutat, hogy a Brácsaversenyben „emelkedő” és „süllyedő” kvart-menetek

ringatóznak (lásd a Serly-kiadás 187. és 190. ütemét). Ez a hangulati hullámszám onnan ered, hogy a szólóbrácsán és üst-dobon megszólaló főtemában két, kvartokból építkező magyar népdal foszlányai rejtőznek. Egyik a vidám hangulatú „Két szál pünkösdrózsa...” népdal – 'A-G-Fisz-E – (D)-C-H-A hangkészlettel – amit Bartók a 37. hegedűduóban dolgozott fel, és „A magyar népdal” című könyvében adott közre. A népdal jelenlétét a Brácsaverseny variációihoz készített

„előtanulmány” bizonyítja, amit Bartók a kézirat 1. oldalának aljára jegyzett le. A variáció jellegű, kvartokból építkező tanulmányban benne lüktet a népdal ritmikája, és előbukkannak belőle a kvint-váltó dallam hangjai.

A főtemában rejtőzik egy lá pentaton dallam is ('F-,Esz-C-Bé-Asz hangkészlettel) – nagy valószínűséggel a „borongós”, Páva-dallam –, amit Bartók lejegyzéséből ismerünk. A népdal, a benne megszólaló hajlításokkal és díszítőhangokkal a

1. kottapélda

2. kottapélda

3. kottapélda

kvart-ringatózás szép példája! A főtémából foszlánszerűen elővillanó népdalok hangjait a főtéma utótagjából előringatózó, „hősi” variáció hangsora foglalja hangulati egységbe: 'Asz-,G-F-Esz-(D)-C-H-A-G. A főtémának két hangnemi központja van: A és C. Lássuk most a főtémát (1. kottapél-
da), majd utána – a főtémához igazodó transzpozícióval – a Páva-dallam eltérő hajlításokkal énekelt, két kezdősorát, a bennük megszólaló „emelkedő” és „süllyedő” kvart-menetekkel (2. kottapél-
da).

Hogy a főtémában a Páva-dallam jelenléte mennyire bizonyítható, erről valószínűleg megoszlanak a vélemények. Ugyanakkor tény, hogy Bartók halála után a Brácsaverseny kéziratát egy borítékban találták meg, amire Bartók ezt írta: „Viola Concerto és dal”. Bartók Pétertől tudjuk, hogy a zeneszerző halála után Bátor Viktorral, Bartók hagyatéki végrehajtójával együtt leltárt csináltak a kéziratokról, és utána biztos helyre szállították azokat. Később a kéziratokat kivették eredeti borítékjukból, és megfelelően osztályozták őket. Bartók Péter azonban 2016-ban már nem emlékezett rá, hogy melyik dal volt a Brácsaverseny borítékjában. Feltételezzük, hogy a dal nem volt teljesen független a Brácsaversenytől, hiszen Bartók arra számított, hogy halála után valaki majd befejezi a borítékban hátrahagyott versenyművet.

Lássuk most a kvart-skálára épülő Allegrettót, ugyanis ennek a segítségével

kísérjük figyelemmel a struktúra helyreállítását. Először a lassú tétel 57. ütemét és az Allegretto 26-27. ütemét – az ott megszólaló két akkord környezetét – vesszük szemügyre. Vajon találunk-e olyan logikai összefüggést, amely elvezet bennünket a probléma megoldásához? (3. és 4. kottapél-
da)

Mivel az 57. ütem akkordja a G-hangra, a 27. ütem akkordja pedig a C-hangra épül – a kvartokban ringatózó főtémából kiindulva – most vizsgáljuk meg a következő „emelkedő” és „süllyedő” kvart-meneteket:

G-'A -H-C – C-,Bé-Asz-G ,
C-D-E-F – F-Esz-Desz-C

Ezt követően figyeljük meg a lassú tétel végén felhangzó főtéma-variáció lüktetését (3. kottapél-
da). A 4/4-es főtéma utótagjára épülő, „hősi” variáció három oktavval emelkedik feljebb, 3/2-es (!) lüktetéssel. A lefelé „süllyedő” szakaszban a lüktetés 3/2 + 3/2-es ütemekben folytatódik. Az 57. ütem drámai erővel megszólaló akkordja után azonban a lüktetés elakad, és az ütem befejezetlen marad. Hogy milyen folytatásra gondolt itt Bartók, ez az Allegretto 26-27. ütemének szólóbrácsa-szólamából derül ki, amit a kíséret 28-30. ütemében Bartók még alá is támaszt (4. kottapél-
da). De Bartók továbbhaladási szándékát jelzi az is, hogy a lassú tételt követő kadenciát már hangulati emelkedésről árulkodó, enharmoni-

kus váltással jegyezte le (3. kottapél-
da).

Az Allegretto 23-26. ütemében a szó-
lóbrácsa variációja a főtéma 'F-,C kvartjában rejtőző, „emelkedő” (C-'D-E-F) és „süllyedő” (F-,Esz-Desz-C) kvart-menet hangjain araszol lefelé (4. kottapél-
da). Ezt a variációt az Allegretto középrészéhez a 26. ütem kapcsolja hozzá, amelyben ezeknek a kvart-meneteknek a foszlányai ereszkednek lefelé. A variáció a 27. ütem akkordjának C-hangjához – az Allegretto hangnemi központjához – ezekkel a 'D-Desz-C hangokkal érkezik meg, majd ezeknek a segítségével lendül felfelé (C-'Desz-D). Az Allegretto középrészében (híd) a kíséret az ide-oda ringatózó 'D-,Desz-C hangokkal folytatja a variációt, miközben lefelé „süllyed” a kvart-skálán (A-Asz-G – E-Esz-D). Miután a „híd” variációja lezárul a C-hangon, a 34. ütem kíséretében felhangzó verbunkos férfitanóból már a főtémából ismert G-'A-H-C – C-Bé-Asz-G, C-'D-E-F – F-Esz-Desz-C kvart-menetek ringatóznak elő. Láttuk tehát, hogy az Allegretto 28-30. ütemének kíséretében a főtémában megszólaló G-'A-H-C – C-,Bé-Asz-G kvart-menetek „süllyedő-emelkedő” foszlányai jelentek meg: 'A-,Asz-G – G-Asz-A. És ezzel el is érkeztünk a probléma megoldásához. Ugyanis a nyolcad-szünettel induló 29. ütem azzal az „emelkedő” Asz-G-Asz-A ringatózással lendül át a 30. ütem A-hangjára, ami a lassú tétel 57. ütemének végéről hiányzik! Mivel azonban az 57.

4. kottapél- da

32 *poco rit.*

39 *f*

46 *mf*

53 *cresc.* *ritacca*

ütemben drámai hangulati emelkedés történik, az akkordot követő „emelkedő” hullám enharmonikus váltással jelenik meg: 'Gisz-Fiszisz-Gisz-Giszisz. A lassú tétel így már tökéletesen kapcsolódik a kézirat 15. oldalára lejegyzett, 14 ütemes ritornellhez (3. kottapélda).

A Brácsaversenyben megfigyelhetjük, hogy Bartók gyakran alkalmaz enharmonikus váltásokat, ha „emelkedő” vagy „süllyedő” irányba vezető hangulatvál-

tást szeretne előidézni (lásd az 1. tétel 101-102. és 111-112. ütemének kapcsolódását, és a 2. ritornell után felhangzó Allegrettót), és szívesen használ „ringatózó” 3/2-es vagy 3/4-es ütemet, amikor valamit elő akar készíteni, vagy össze akar kapcsolni. Így lett 3/2-es az 1. tétel 80. és 145. üteme (utána jelenik meg a főtéma), és a Finálé gyors részének 29. üteme (utána szólóbrácsa-variáció kezdődik). A 114-116. ütemben olyan 3 ütemes bevezetés

lőket, amely a felhangzó scherzo-téma megszólalását készíti elő.

Allegretto

A Finálé az Allegrettóval indul, 2/4-ben. Mivel az Allegretto struktúrája csak a kompozíciós munka végső fázisában alakult ki, rekonstruálni kellett. A helyenként csak vázlatosan lejegyzett részek valószínűleg gondot okozhattak Serly-

nek is, mivel közreadásában csak az első 26 ütem jelent meg, 33 ütem hiányzik belőle. Az Allegretto energikus dupla kvart- és kvart-ugrásokkal kezdődik. A „harci kürtök” megszólalása után a szólóbrácsa öserővel „vagdalkozó” kvart-hármashangzatai kezdenek ritmikai variációba, miközben a „csataképet” a kíséret dupla- és tripla-kvart ugrásai teszik még mozgalmassabbá. Ahogy az 1. tétel elején megszólaló főtéma, és annak variációja esetében történt, az Allegretto 1-12. üteméből az 'F-,Esz-C-Bé-Asz hangok ringatóznak elő (Páva-dallam), és ezek jelennek meg az Allegretto végén, a 2 + 2 ütemes főtéma-variációban is (3. ritornell). Az üstdob már az Allegretto elején jelzi, hogy a 10 ütemes bevezetés 5 egységre tagolódik (Fibonacci-szám). Az első 2 + 2 ütemben – tehát az 5. ütem előtt (Fibonacci-szám) – ismét a Prológus 6-7. ütemében hallott timpani-ütések hangzanak fel (tá szűn tá szűn), fél-értékekben lüktetve. A következő 2 ütemben az energikus lüktetés negyed-értékekben folytatódik, és végül a nyolcadokban „aprózódó”, 2 + 2 ütemes szakasz készíti elő a kanásztánc-ritmika megszólalását.

Az Allegretto Bartók végső elképzelése szerint formálódott szimmetrikus egységgé (10 + 8 + 8 + 7 + 8 + 8 + 10 ütem). Ha Bartók az Allegretto 11-18. ütemének akkordikus brácsavariációját a 26. ütem után megismételte volna – eredetileg erre gondolt, amint Erdélyi Csaba zenekari kíséretében látjuk –, akkor a 26. ütem 3/4-es lett volna. De végül ezt a megoldást elvetette, mert az Allegrettót szimmetrikus egységgé akarta formálni. Ezért – a 27. ütemtől kezdve –, az Allegretto közepére olyan 7 ütemes „híd”-at illesztett be, amely 3/4-es ütemmel kezdődik és végződik. A két 3/4-es ütem között 5 ütemes szakasz található, tehát a híd is szimmetrikus egység. A híd vezet át az Allegretto 26 ütemes „csatajelenetéből” a kanásztánc-ritmikára épülő, verbunkos férfitáncba. Mint tudjuk, Bartók a verbunkos tánc gyökerének a kanásztáncot tartotta. „A Finálé” – amelynek második része 255 ütemből áll, és kiadványunkban Allegro moderato tempóban indul – „a tempót Allegro molto-vá gyorsítja” (az idézet Bartók leveléből való, amit Primrose brácsaművésznek írt). Bartóknak a Finálé táncsorozatára utaló megjegyzéséhez csak annyit fűzünk hozzá, hogy a magyar tánc jellegzetessége a fokozatos-

ság. Tehát Bartók Péter kiadványával elentétben, Bartók nem a „friss” rész kezdetét, hanem az 51. ütem kíséretében felhangzó dudánótát akarta Allegro molto tempóban megszólaltatni!

Az Allegretto 27-59. ütemének teljes rekonstrukciója csak a mi átdolgozásunkban szerepel. A szólóbrácsa kettősfogásokban mozgó variációja az Allegretto 28. ütemében kezdődik (a kéziratban Bartók ezt x-jellel jelölte, a kíséret 28. ütemében). Tehát a kézirat 2. oldalára, külön sorba lejegyzett, hat ütemes, kettősfogásos variációnak együtt kell megszólalnia a néhány sorral feljebb található kísérettel, mivel a kettő összetartozik! (4. kottapélda)

A Fibonacci-szám

A rekonstruált Brácsaverseny 610 ütemből áll. Ez Fibonacci-szám, ami már önmagában is elegendő ahhoz, hogy az arányok szempontjából alapos vizsgálatnak vessük alá a versenyművet az aranymetszés, a Fibonacci számsor alapján: 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, 233, 377, 610.

Említsünk néhány példát. Az 1. tétel főtemája az 5. ütem előtt hangzik el. A bevezető Prológus 13 ütemes. Mivel az 1. tétel 54. ütemében – az első zenekari közjáték megszólalásakor – „lépésváltás” történik, a zenekari kíséret itt fél-értékekben lüktető, szinkópás mozgással lendül át az 55. ütembe. A kidolgozási rész első szakasza – amely 3/2-es lüktetéssel készíti elő a főtéma visszatérését – 13 ütem terjedelmű, és a 89. ütemben zárul. Utána 5 ütemes zenekari közjáték, majd 13 ütemes szólóbrácsa-variáció következik. Az 1. tétel kadenciája – a 3 ütemes zenekari bevezetővel együtt – összesen 21 ütem terjedelmű. Ez a 21 ütemes szakasz a 144. ütem előtt helyezkedik el (a 145. ütemben a szólóhangszer 3/2-es „összekötő kapocs” segítségével ringatózik rá a visszatérő főtémára). A kadencia, az utána felhangzó főtéma, és annak variációja (127-160. ütem) együtt összesen 34 ütem.

A lassú tétel témája a 233. ütem előtt hangzik el! (Fibonacci-szám) A lassú tétel követő 14 ütemes kadencia (2. ritornell) valójában 13 ütemes, akárcsak a Prológus, mivel a lüktetés logikájából adódóan, a kadencia 2. ütemében 3/2-es ütem kezdődik – hasonlóan az 1. tétel 205. üteméhez –, és a magas Disz-hang megszólalásakor szintén.

Az Allegretto 55 ütemes, amely az utána megszólaló, 2 + 2 ütemes főtéma-variációval (3. ritornell) együtt 59 ütemet tesz ki. Az 5. ütem előtti 2 + 2 ütemes szakaszban fél-értékekben lüktetnek azok a komor timpani-ütések (tá szűn tá szűn), amelyeket a Prológus 6-7. ütemében hallottunk. Mivel a Prológus következő ütemében üstdob-variáció kezdődik – szűn tá szűn (tá) dobbanásokkal –, ugyanezek a dobütések megkomponálva jelennek meg a szólóhangszer hangsúlyában, az Allegretto 13. és 21. üteme előtt (Fibonacci-számok), a 13. ütem előtt negyed-, a 21. ütem előtt nyolcad-lüktetéssel. Utána a szólóbrácsa már a Prológus folytatásában megszólaló dobütések szerint hangsúlyoz (tá szűn szűn tá).

A kanásztánc-lüktetéssel megszólaló verbunkos férfitánc az Allegretto 34. ütemében kezdődik. Itt jegyezzük meg, hogy az Allegretto terjedelme Serlynél 28 ütem (ami a kézirat szerint 26 ütem, ugyanis Serly a 10 ütemes bevezetést önkényesen 12 ütemessé alakítja át), Erdélyi Csaba közreadásában 26 + 16 = 42 ütem (ebben a zenekar megismétli az akkordikus variációt), Bartók Péter kiadásában 26 + 16 + 7 = 49 ütem (ő is megismétli az akkordikus variációt, és beilleszti a 7 ütemes „híd” kíséretét is).

A Finálé „friss” részének elején megszólaló téma-töredékek – a hozzájuk tartozó „sarkantyús tánclepekkel” együtt – 21 ütemes egységet alkotnak. Ez a szakasz a versenymű 377. üteme előtt helyezkedik el! (Fibonacci-szám) A gyors rész közepén felhangzó Scherzo szintén 55 ütemes. Előtte 3 ütemes bevezetés szólal meg, és végül a Scherzo 5 ütemes utótaggal egészül ki. Még 13 ütem van hátra a versenyműből, amikor a gyors rész 241-246. ütemének kíséretéből elővillan a scherzo-téma (4. ritornell). A versenymű 5 ütemes befejező szakasszal zárul.

A Brácsaverseny Fibonacci számsor alapján helyreállított struktúrájáról 2011 októberében tartottam előadást az International Viola Society Würzburgban megrendezett kongresszusán, „Bartók's Viola Concerto and the golden ratio” címmel. Ezt először a német „Die Viola” Magazin 2011/2 száma ismertette, majd az „Australian and New Zealand Viola Society Journal” 2012/júniusi száma írt róla, közölve a cikkünkhöz mellékelt 3. és 4. kottapéldát is (további információ: rakosviola@gmail.com).

Rakos Miklós

Zenei edukáció, műveltség, kognitív képességek

Interjú Víg Andreával, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektorával

A magyar szimfonikus zenekarok évek óta egyre nagyobb súlyt fektetnek a közönség-utánpótlás nevelésére. Ennek érdekében változatos, egyéni, de kevésbé összehangoltak tűnő gyermek- és ifjúsági programokkal igyekeznek felkelteni a jövő generációinak érdeklődését a komoly zene és főként a rendszeres koncertlátogatás iránt. Bár egyelőre nincsenek felmérések, illetve megbízható statisztikák arról, hogy mennyire eredményesek és hatékonyak ezek az edukációs programok, anynyi azonban sejthető, hogy rendszeres és jól megalapozott iskolai ének-zene oktatás nélkül nem lehet elmélyíteni azokat az ismereteket, amelyek egy-egy komolyzenei koncert értő élvezetéhez szükségesek. Zenei edukáció és ének-zene oktatás kapcsolatáról kérdeztük Víg Andrea hárfaművészt, a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem rektorát.

! Ön hogyan látja azt a vertikumot, ami ma napjainkban Magyarországon az ének-zene tantárgy oktatását jellemzi? Elsősorban nem arra a bázisra gondolok, amit az ének-zene tanítás, illetve a zeneiskolai hálózat a hivatásos muzsikuskok képzése tekintetében jelent, hanem a közönség nevelésére, az ország általános zenei kultúrájára.

– Ez a kérdés összetett, mert a zenekarok által a laikus közönség – gyerekek és felnőttek – számára összeállított sokféle, színes, és többségükben nagyon színvonalas sorozatokat mi figyeljük. Azt kell mondanom, hogy minden zenekar nagyon kitesz magáért. Elsőként említeném például a MÁV Szimfonikusok *Unokák és nagyszülők* című sorozatát, ami azon túl, hogy nagyon kedves színfoltja a kínálatnak, egyben nagyon jó üzenetet is közvetít. A rendszeres teltházak és az egyéb visszajelzések szerint pedig rendkívül sikeres. De szinte minden együttesnél van valamilyen hasonlóan színvonalas és egyedi kezdeményezés. Említhetném a Nemzeti Filharmonikus Zenekart, a Budapesti Fesztiválzenekart, a Danubia Zenekart, és szinte kivétel nélkül valamilyeni fővárosi és vidéki zenekart. Véleményem szerint mindegyikük programkínálata figyelembe veszi az adott korosztályt, és arra fűzi fel azt a tematikát, illetve műsorvezetést, amire a sorozat épül. Szerintem az sem baj, ha vannak átfedések a kínálatban, mivel más-más törzsközönséget szólítanak meg. Tehát ez

nem egy konkurenciát indukáló tényező, hanem valóban hozzáadott érték, amit a zenekarok egyrészt képesek megszervezni, másrészt nagyon öröndetes, hogy a fiatalok a családjukkal, vagy az iskolájukkal látogathatják ezeket a kiemelkedő eseményeket.

! Igen, de ezek a valóban kiemelkedő, ha úgy tetszik, kivételes alkalmak nem pótolhatják azt a rendszeres „hétköznapi” műhelymunkát, amely a zene nyelvének, mint kifejezési eszköznek az elsajátításához, illetve megértéséhez szükséges, bármilyen alapfokon történjék is ez.

– Ami az oktatást illeti, azt is ketté kell választani, mert más az, amikor a közoktatásban jelenik meg a művészeti nevelés, és ezen belül a zene, és az is nagyon más, ha professzionális képzésről beszélünk, mivel ezek különböző szegmensek. Ezek egy adott korosztályon belül ott válnak el, amikor meghatározzuk, hogy melyek azok az ismeretek, amelyek az általános zenei műveltséghez szükségesek, és melyek azok, amelyeket a pálya iránt érdeklődő, átlag feletti zenei adottságú gyerekeknek kell elsajátítani.

! Ennek ellenére úgy érzem, hogy az a bázis, amelyre például a zenekari edukáció épülhetne rendkívül heterogén.

– Ez mindig is heterogén lesz. A gyerekek tudását, még akkor is, ha ugyanabba az osztályba járnak, számos tényező befolyásolja. Függ attól, hogy milyen csalá-

di háttérrel rendelkeznek, de rendkívül meghatározók az eltérő képességek is, hiszen másképp értékelnek azok a gyerekek, akiknél a hallás adottság, mint azok, akiknél inkább az érzelmekre lehet hatni. Ezen túlmenően természetesen az is döntő, hogy milyen óraszám, milyen feltételek között taníthatja a tárgyat a tanár, bármilyen lelkes és felkészült legyen is. Ez tehát soha nem lesz homogén. Ugyanakkor azt nyugodtan kijelenthetem, hogy ha egy jól felépített, strukturált rendszeres képzést kapnak, és megfelelő – tehát nem szinte értelmetlenül kicsi – léptékben, akkor arra a bázisra már lehetne építeni. Kisebb gyerekeknél ugyanis rendkívül fontos az ismétlés, annak érdekében, hogy rögzüljenek az ismeretek. Ha egy héten csak egyszer van énekóra, háromnegyed órában, abból persze nagyon sok nem fog megmaradni. A zenei neveléshez ráadásul nem csak az éneklés és zenehallgatás tartozik, hanem bizonyos alapfokú zenei intelligencia elsajátítása, például a kottaolvasás és írás. Néhány generációval ezelőtt még általános volt, hogy alapfokon mindenki tudott kottát olvasni, kicsit írni is. A saját képességeinek határain belül pedig megtanult énekelni. Ugyanakkor az is magától értetődő volt, hogy ezeket a művészeti tárgyakat szaktanár tanította. Most ez nem természetes, és szerintem ez nagyon helytelen. Ugyanis ez az a pont, ahol igazából nagyon félremehet az ének-zene oktatás ügye. Éppen ezért nagyon fon-

Dr. Vigh Andrea

FOTÓ: FELVÉGI ANDREA

tosnak tartom, hogy a művészeti tantárgyakat – amelyek, ha alacsony óraszám-ban is, de még szerepelnek az órarendben – szaktanár tanítsa.

! Az előző kérdésben én is éppen ezt értettem homogenitás alatt, nem pedig a képességeket. Vagyis a rendszerességet és meghatározott feltételek teljesülését. Ön hogyan látja, megfelelő óraszám esetén lenne-e elegendő számú, megfelelően képzett énektanár?

– Ennek a lehetőségét kizárólag egy fokozatosan felépülő rendszerben látom. Annak ugyanis, hogy egyetlen mozdulattal az egész országra rákényszerítsünk egy nagyobb mértékű óraszámot, vagy képzést, nem tartom helyesnek. Az ilyesmi ugyanis többnyire ellenállást vált ki, bár

miről legyen is szó. Ezzel szemben úgy gondolom, hogy amit a Zeneakadémia a saját erejéből létrehozott és minden támogatás nélkül végez, az járható út. Az autentikus kodályi nevelést természetesen a mai kor igényeinek és társadalmi körülményeinek megfelelően próbáljuk meg az óvodától kezdve felépíteni. Ez a fajta képzés jelenleg két helyen folyik az országban. Az egyik helyszín Budán, a Városmajor utcában van, ahol ugyanabban az utcában található valamennyi közoktatási intézmény-típus, vagyis az óvoda, az általános iskola és a gimnázium. Ugyanaz a szaktanár veszi át az első osztályba lépő nagycsoportos óvodást, aki majd egészen a gimnáziumig tanítja. Gyakorlatilag ez egyetlen ív. A gyerekeknek tehát magától értetődő, és a

mindennapjaik része lesz, hogy a tanár végigkíséri a zenei fejlődésüket a teljes általános iskolai cikluson át. Ezen túlmenően a Magyar Tudományos Akadémiával kötött szerződés keretében részt veszünk egy agykutatással foglalkozó projektben, amelynek keretében az agyi képalkotó csoport munkatársai most értékelték ki és zárták le az első két év eredményeit, amely rendkívüli tanulságokkal szolgált. Azokban az osztályokban ugyanis, ahol nem emelt számban tanították a matematikát, viszont a mi szaktanáraink tanították az ének-zene tantárgyat, a tanulók jobb eredményeket produkáltak, mint azok az egyébként matematika tagozatos gyerekek, akikkel nem a mi szaktanáraink foglalkoztak. Egyszóval, a nem matematika tagozatos, de megbízható zenei képzésben részesülő gyerekek jobb eredményt értek el matematikából, mint a matematika tagozatos tanulók.

! Hol van a második ilyen típusú iskola, amelyről említést tett?

– Kecskeméten, éppen abból a megfontolásból, hogy ne csak a fővárosi gyerekek számára legyen elérhető ez az iskolatípus. Ott egy református iskolában tanítunk, ami azonban egyáltalán nem zenei tagozatos, és ezt szeretném hangsúlyozni. A budapesti Koós Károly Általános Iskolában is az volt a kérésünk, hogy legyen egy tagozatos osztály, de a többi ne legyen az, hanem teljesen átlagos tanulók járjanak oda. Tehát nem kiváló adottságú gyerekek tanulnak ezekben az osztályokban, hanem zeneileg teljesen átlagos képességűek. Ennek ellenére a kutatók fehéren-feketén kimutatták, hogy a kognitív képességek terén sokkal jobb eredményeket érnek el azok a gyerekek, akik rendszeres és megalapozott ének-zenei képzésben részesülnek. Ugyanakkor azt is nagyon fontos hangsúlyozni, hogy minél kisebb gyerekekkel kezdjük el fokozatosan a zenei nevelését, annál természetesebben szocializálódnak az éneklésre, és a komoly zenére. Nem lesz számukra „kínos” a komoly zene, mint például az első lázadásukat élő kiskamaszoknál. Ők többnyire már szégyellik, hogy a társaik előtt énekeljenek, éppen ezért nehéz megnyerni őket az igényes zene ügyének. Ennek ellenére végtelenül örülünk, ha valaki 14 éves korában jelentkezik felvételre a Városmajori Gimnázium ének-zene tagozatára, mert ek-

korra döntötte el, hogy szeretné, ha az élete részévé válna a zene.

I Mindezt hallgatva az tűnik fel számomra, hogy ez a rendszer mintha egyszer már felépült volna. Nagyon magas színvonalú volt ugyanis az ének-zene oktatás az óvónőképző-szakiskolákban, következőképpen az óvodákban is. Országsszerte ismert volt Forrai Katalin vagy Kokas Klára neve az óvodai ének-zene nevelés vonatkozásában, de éppígy említhetném Szabó Helgát, Lukin Lászlót, Bartalus Ilonát az általános és a középiskolásoknál. Mindenki számára emlékeztetések az általuk vezetett ifjúsági hangversenyek a Zeneakadémián. De létezett a kétféle iskolatípus is, az ének-zene tagozatos általános iskoláknak köszönhetően, ahol szaktanár tanított a mindennapi énekórákon, de ugyanígy szaktanár tanított az általános iskolákban is, legalábbis a felső tagozaton. A gimnáziumokban karvezetés szakon végzett, mai kifejezéssel élve „mester” diplomás tanárok tanították az ének-zene tantárgyat. Igazából nem értem, hogy hol ment félre ez a történet, vagyis miért kell most Önöknek mindent újra kezdeni, összesen két kísérleti iskolával?

– Én nem úgy fogalmaznék, hogy újra kell kezdeni, ez talán nem helyes, inkább azt mondanám, hogy mi ebben mélyen hiszünk, és azt látjuk, hogy ennek van a legjobb eredménye. Tehát az hozza a legnagyobb eredményt, ha ilyen alapon, ebben az életkorban kezdjük el a zenei nevelést, ezzel az autentikus anyaggal, ezzel a módszertannal. Például nem szorítjuk iskolapadba a kicsiket, az első és második osztályosokat. Ez nem azt jelenti, hogy nem ülnek le a padba és nem tanulnak kottát írni, hanem azt jelenti, hogy az órának egy jelentős részét, több mint a felét mozgással töltik, úgy hogy közben zenére, ritmusra tapsolnak, lépnek, járnak, énekelnek. Tehát egy nagyon komplex, összetett mozgássort végeznek, ami rendkívül sok idegpályát köt össze. A cél ugyanis az, hogy minél több idegpálya kapcsolódjon össze, ami nemcsak az esztétikai érzék és a zenei képességek, hanem a kognitív készségek fejlődését is hatalmas mértékben segíti elő, különösen ebben a zsenge életkorban.

I Ha jól értem, akkor a Kodály-módszeren alapulva, módszertani megújulásról is szó van...

– Igen, teljesen egyértelmű, hogy Ko-

dály koncepciója a mi Credónk. Ugyanakkor azt is figyelembe kell venni, hogy az elmúlt fél évszázadban rendkívül felgyorsult a bennünket körülvevő világ. Az idő egészen más dimenzióba került, mint korábban. A digitális kultúra minden tekintetben megváltoztatta az életünket. Nagyon felerősödött általa például a vizualitás. A gyerekek pedig sokkal jobban kezelik a tabletet és a mobil telefont, mint a tanító néni. Erre pedig reflektálnunk kell, tehát ezt nem zárhatjuk ki az életből.

I Az persze nem baj, ha a gyerek a Smetana Moldvát tölti le az internetről, ha valaki megmutatja neki, hogy az is rajta van. De akkor végül is mi az, amiben a Kodály-módszerhez ragaszkodnak?

– Az ének-központúsághoz és a hallásfejlesztéshez mindenképpen. Én egyébként az írás-olvasáshoz is szeretnék ragaszkodni, bár tudom, hogy vannak olyan tendenciák, melyek szerint elég lenne csak olvasni a kottát. Egyébként ez érdekes dolog, én legalábbis rengeteg gondolkodtam rajta. Mert valóban nagyon nehéz megtanulni az öt vonal közé, illetve a vonalra odailleszteni azt a kis kottafejet. Ez a kis motorikus mozgás egy hat-hét éves gyerek számára rendkívül bonyolult. Tehát egy részről ezt nagyon megértem. Ugyanakkor nemrég jöttem haza Japánból, és láttam, ahogy a japán kisgyerekek írni tanulnak. A gyerekek ott négy éves korban kezdik el az írás tanulást, és sokkal tovább tanulják, mert a japán ábécé összetettebb, sokkal több betűt és írásjelet foglal magában, mint a magyar, és maga az íráskép is cizelláltabb. Éppen ezért úgy gondolom, hogy nálunk sem kell lemondani a kottaírásról, hiszen ez is rengeteg idegpályát mozgat meg. Tehát ha a japán gyerekek képesek megtanulni leírni a saját jelrendszerüket, akkor talán a magyar gyerekeket sem veszi annyira igénybe, ha legalább egy kicsit megtanulnak kottát írni.

I Kérdés, hogy ezt ilyen fiatal korban mennyire lehet tartalmi elemekkel összekapcsolni, és mennyire szorítkozzon inkább csak egy bizonyos írástechnika elsajátítására?

– A legösszetettebb, legkomplexebb művészeti ág a zene. Van hallás része, van vizuális része, ami egy meghatározott jelrendszer, nevezetesen a kottakép felismerését szolgálja, van motorikus ré-

sze, ami az olvasott és felfogott hangok reprodukálását célozza, és van hallás-kontroll része, ami ellenőrző funkciót tölt be, vagyis, hogy az előállított hang megfelel-e a kottaképnek. Ennél összetettebb folyamatot nehezen lehet elképzelni. Talán éppen ennek lehet köszönni, hogy épp a zenetanulás hozza a legtöbb eredményt. A sport is nagyon magas eredményt produkál, és mindenképpen vízvázasztó, hiszen azok a gyerekek, akik aktívan sportolnak nagyobb teljesítményt érnek el más területen is, mint akik nem. A zene által viszont kimutathatóan az összekapcsolt idegpályák száma fejlődik a legnagyobb mértékben. Mindenki mozog, beszél valamilyen szinten, tehát a sport, a tánc, a rajzolás vagy a szavalat sokkal általánosabban és közvetlenebbül megtapasztalható az emberek számára. Az éneklés vagy a zenélés viszont a folyamatos kontroll és az erre válaszul adandó korrekció révén az egyik legelvonatottabb megnyilvánulási forma.

I Mikor kezdték el felépíteni ezt a felmenő rendszert?

– Három évvel ezelőtt, amikor átvettem a rektori feladatokat. Ez nagyon hosszú távú munka, hiszen még 15 év van addig, míg az első óvodáscsoport érettségizni fog. Meggyőződésem azonban, hogy csak ennek van igazán értelme és jövője. Végül is még mindig zenei nagyhatalomként tekintenek ránk külföldön. Nem értem, hogy miért kellene elengedni a magyaroknak azt az igényét, ami a zene iránt megnyilvánul.

I Tervezik-e hogy bővítik ennek az iskolatípusnak a hálózát?

– Próbálkoztunk vele, hogy bővítjük, de egyelőre ezen a két helyen volt fogadókészség, hiszen ez az intézményektől is rendkívül nyitott, segítőkész magatartást, és áldozatkészséget kíván. Ráadásul semmilyen dotációt nem kapunk ezért, sem az állami, sem a magánszférától. Ezt a programot a Zeneakadémia a saját forrásaiból igyekszik finanszírozni. Következésképpen az iskolákban tanító pedagógusok bérét is a Zeneakadémia fizeti. Egyébként örömdetes, hogy mióta zajlik ez a projekt, a részt vevő iskolákban rendkívül megnőtt a jelentkezők száma, hiszen a szülők hamar felismerték, hogy milyen előnyökkel jár ez a fajta nevelés a gyermekeik számára.

I *Hogyan látja a régebbi tradícióra visszanyúló és egykor jól bevált ének-zenei tagozatos általános iskolák helyzetét?*

– Én úgy látom, hogy megvannak még a bástyák. Tehát szerintem ezek megerősítése és támogatása lenne a legfontosabb. És emellett vannak olyan kiemelkedő erődítmények, mint a Kodály Kórusiskola Sapszon Ferencel, vagy a Szabó Dénes fémjelzte nyíregyházi zenei intézményrendszer és a belőlük kinőtt Cantemus, illetve Pro Musica kórusok fantasztikus világa. Lenyűgöző, hogy mit tudnak Sapszon Ferenc és Szabó Dénes tanítványai, és lenyűgöző az a karizmatikus szellem, és személyiségközpontú nevelés, ami az általuk vezetett iskolákban és együttesekben tapasztalható. Egyébként biztos vagyok benne, hogy szerte az országban, elsősorban a nagyobb vidéki városokban sok olyan iskola van még, ahol nagyon jó az ének-zenei oktatás, és nagyszerű kollégák tanítanak. Elnézést, hogy név szerint most csak ezt a két kollégát említettem, de az ő szellemiségüknek valóban országos kisugárzása van. Mivel sok jó ének-zene tanár van a pályán, úgy érzem, hogy még semmi nincs elveszve. Igaz, hogy a 24. órában vagyunk, de szerintem még visszafordítható a folyamat. Kétségtelen, hogy a rendszerváltás

óta sorvadt az ének-zene oktatása. Ezt ki kell mondani, mert ez így van. De még vissza lehet hozni, és a helyes mederbe terelni, mert hatalmas érték forog kockán. Én annak a híve lennék, hogy fokozatosan és alulról fölfelé építkezve tegyük meg ezt.

I *Miután az ének-zene oktatás rendkívül személyfüggő, és amint láttuk Sapszon Ferencel, és Szabó Dénesek kellenek hozzá, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem mit tud tenni annak érdekében, hogy addig is, amíg a következő Sapszon-, illetve Szabó-generáció felnő, valahogy a helyükre biltenjenek a dolgok?*

– Pár évvel ezelőtt megújult a tanárképzés az Egyetemen. Ennek a kidolgozásában összefogtunk a vidéki intézményekkel, amit innen is szeretnénk megköszönni. Az öt felsőoktatási zenei intézmény közösen dolgozta ki azt a tanárképzési rendszert, ami jelenleg is harmonikusan működik, és szakmai kérdésekben a legnagyobb egyetértés van közöttünk. Az a tapasztalatom, hogy egyre több tehetséges fiatal tudunk ez által elindítani a pályán. Több mint öt éve, hogy megkezdődött az osztatlan tanárképzés is. A karvezetés tanszak mellett felvehető egy másik szak, mint például az egyházzene, vagy

a zeneelmélet, ami által sokkal mobilsabb a rendszer és a diplomák is jobban használhatóak, mert az elhelyezkedésnél úgy lehet összeállítani az óraszámokat, hogy egész állás jöjjön létre. Elvitathatatlan a személyiség meghatározó szerepe az ének-zene tanításban, de szakmai tudás nélkül a személyiség önmagában nem tud hatni.

I *Megfelelő számú jól képzett szaktanárral valóban vissza lehet hozni nagyobb óraszámokban az ének-zene tanítást a közoktatási intézményekbe?*

– Az lenne jó, ha heti két énekóra lenne, és emellé lehetne biztosítani sávosan legalább hetente egyszer egy énekkari foglalkozást. Ez már jelentősen megnövelné az ének-zene oktatás eredményességét. Emellett működhetne egy-egy kiemelt zenei tagozatos iskola, ahová azok a gyerekek jelentkezhetnének, akik ezt tényleg nagyon szeretik csinálni. Tehát senkire sem kényszeríteném rá a többletórát, hanem maradjon ez a lehetőség választható. Akinek ugyanis kicsit szerényebb a hallása, az lehet, hogy nem örülne, ha heti öt énekórája lenne, és ez felesleges is. A zenei nevelésről való lemondással szemben hatalmas veszteséget okozna a társadalomnak.

(Kaizinger Rita)

A zenei terület díjazottjai nemzeti ünnepünk, március 15. alkalmából

Huszonhárom fiatal tehetség vehette át a **Kodály Zoltán zenei alkotói**, a **Fischer Annie zenei előadó-művészeti**, valamint a **Lakatos Ablakos Dezső dzsessz-előadóművészeti** ösztöndíjakat a Zeneakadémián. Fischer Annie-ösztöndíjban 13 hangszeres és énekes szólista, Kodály Zoltán-ösztöndíjban 7 zeneszerző, zenetudós, Lakatos Ablakos Dezső-ösztöndíjban 3 fiatal dzsesszmuzikus részesült. Az ösztöndíj időtartama 12 hónap, 2017. január 1-jétől december 31-áig szól.

Kodály Zoltán-ösztöndíjban részesült **Alpár Balázs** zeneszerző, **Bíró Viola** muzikológus, **Kekkné Horváth Adél** muzikológus, **Szabó Ferenc János** muzikológus, **Virágh András Gábor** zeneszerző, **Bukáné Kaskötő Marietta** muzikológus és **Ránki András** muzikológus.

Fischer Annie-ösztöndíjat vehetett át **Csabay Domonkos** zongoraművész, **Molnár Anna** mezzoszoprán énekművész, **Osztrosits Eszter** hegedűművész, **Nyári László** hegedűművész, **Szabó Marcell** zongoraművész, **Baranyai Barnabás** gordonkaművész, **Duleba Livia** fuvalaművész, **Janca Dániel** ütőhangszeres művész, **Kalafszky Adriána** szoprán énekművész, **Mészáros Zsolt Máté** orgonaművész, **Orbán Kornélia** hárfaművész, **Pregun Tamás** zongoraművész és **Staszny Zsófia Mária** szoprán énekművész.

Lakatos Ablakos Dezső-ösztöndíjat vehetett át **Karosi Júlia** énekművész, **Ludányi Tamás** szaxofonművész és **Serei Dániel** ütőhangszeres művész.

A kulturális tárca (akkori nevén Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma) 1998-ban alapította meg a Fischer Annie-ösztöndíjat, amelyet a következő években kibővített a dzsessz, a táncművészet, a zeneszerzés és zenetudomány, valamint a képző- és iparművészetek különböző ágaira. Az egyéves ösztöndíjak legfeljebb három ízben ítélték meg egy embernek.

Körkép Nagy-Britanniából: brit zenekarok társadalmi szerepvállalása

A Magyar Zenekarok Szövetségének brit testvérszervezete, az ABO, vagyis a Brit Zenekarok Szövetsége nemrégiben tette közzé azt a 2015-ös értékelést, amely a Szövetség tagjainak társadalmi aktivitását mutatja. Az összesen 57 zenekarból 29-en vettek részt a felmérésben, ami azt igazolja, hogy a brit hivatásos zenekarok társadalmi aktivitása meglehetősen sokoldalú és innovatív. Saját szavaikat idézve: *a brit zenekarok vezető szerepet töltenek be a világban a kreatív zenélés és az aktív részvétel megközelítését illetően, továbbá úttörők az innovatív módszerek létrehozásában és alkalmazásában.* Ennek ellenére a zenekarok edukációs programjai természetesen Nagy-Britanniában is a közoktatást támogatják a legnagyobb mértékben, hiszen nekik is elsődleges érdekük a közönség utánpótlás nevelése. Ugyanezt támasztja alá az az adat is, hogy a felmérésre válaszoló 29 együttesből 93% tevékenysége irányul a közoktatásban tanuló, tehát az általános és középiskolás korosztályra. Ennél valamivel kevesebben, de még mindig nagyon magas, 80%-os arányban foglalkoznak speciális nevelési igényű – például autista – gyerekekkel és fiatalokkal. Egyaránt 79–79% a felsőoktatással, illetve az ifjúsági együttesekkel rendszeresen együttműködő együttesek aránya. 69% egészen kisgyermekkel, míg 65% mentális problémákkal küzdő idős emberekkel foglalkozik az idősök napközi otthonaiban, bentlakásos idősotthonokban, vagy rehabilitációs központokban: például agyvérzés következtében maradandóan sérült páciensekkel. Ezen túlmenően elég sok olyan zenekar van, amely speciális zenei foglalkozásokat tart tanulási nehézségekkel küzdő, vagy olyan felnőtteknek, akiknek valamilyen többlet lelki támaszra, megerősítésre van szüksége. Ugyanakkor egészséges felnőtteknek is szerveznek programokat, amely sokkal nagyobb arányban számít a résztvevők aktivitására, mint mondjuk az itthoni kínálat. A célközönség ez esetben főként olyan zenekedvelőkből áll, akik szívesen ismerkednek meg a zenekar életének műhelytitkaival, vagy előadásokat szeretnek hallgatni különféle zenei témákról, egyes művekről. Utóbbi kicsit a Magyarországon meghonosodott, úgynevezett „baráti körök” működéséhez hasonlítható, azzal a különbséggel, hogy sokkal nagyobb mértékben számít a részt vevők személyes közreműködésére.

Általánosságban elmondható, hogy a Brit Zenekari Szövetséghez tartozó együttesek edukációs tevékenységének széles palettája egyaránt magában foglal informális és formális alkalmakat. Az informális nevelés alanyai a legkülönbözőbb korosztályba tartozó és háttérű emberek, akik a kórházaktól, vagy más egészségügyi intézményektől, idős otthonoktól kezdve a börtönökön át a művelődési központokig, sőt a szupermarketekig, bárhol elérhetők. A formális nevelési szektorba pedig az óvodák, iskolák, zenei általános iskolák, valamint felsőoktatási intézmények tanulói tartoznak, tehát akik még részt vesznek valamilyen szervezett oktatási-nevelési formában.

A fiatal korosztályokra irányuló társadalmi tevékenység Nagy-Britanniában azonban informálisan kiterjed azokra is, akik valamilyen oknál fogva már nem részesülnek semmilyen szervezett, intézményes oktatásban. Vagy azért, mert a tanköteles kort elérve lemorzsolódtak a közoktatásból, esetleg befejezték általános iskolai tanulmányaikat, vagy elhagyták a szakmunkás-képzőt, de nem is dolgoznak. Ezt a társadalmi csoportot mozaikszóval NEET-ként jelölik, és azokat értik alatta, akik sem a tanulásban, sem a foglalkoztatottságban, sem a szakképzésben nem érintettek: *not in education, employment or training.* Az önálló megjelölés is mutatja, hogy meglehetősen fontos társadalmi csoportról van szó, és a zenekarok idejekorán felismerték, hogy nagyon oda kell figyelni ezekre a gyakorlatilag a társadalom peremén egyensúlyozó fiatalokra és fiatal felnőttekre. Más részről, jelentős számú zenekar foglalkozik olyan fiatalokból álló amatőr művészeti együttesekkel, akik tanulmányaiktól, vagy hivatásuktól függetlenül, szabad idejükben játszanak zenekarban, énekelnek kórusban, vagy vesznek részt különféle kreatív művészeti csoportokban, egy szóval *out of school-* programokban, és hálások a profiktól érkező szakmai útmutatásért. Következésképpen, elég magas – 55% – azoknak az együtteseknek az aránya, amelyek ehhez hasonló úgynevezett „továbbképzéseket” tartanak. Természetesen ez alatt a fogalom alatt nem kizárólag a nálunk használatos szűkebb értelemben vett, elsősorban „szakmai” továbbképzéseket kell érteni. Az angol kifejezés e vonatkozásban felöleli mindazokat az informális művelődési alkalmakat, amelyek nem annyira a szakmai,

mint inkább a személyiségfejlődésről szólnak, valamint a szabadidő intelligens, kreatív eltöltéséről, megfelelő professzionális támogatás mellett.

Lényegesen kisebb az aránya azoknak az együtteseknek, amelyek egészségügyi intézmények, elsősorban kórházak és a hospice-hálózatok munkáját segítik. Nyilván ennek az is az oka, hogy ezeknek az intézményeknek a működése rendkívül összetett és sajátos alkalmazkodást kíván a „civil” segítőkötől. Vagyis sokkal bonyolultabb megszervezni és a napi rutinnal összehangolni egy gyógyító intézményben megvalósítandó művészeti tevékenységet, mint a lényegesen kiszámíthatóbb napirenddel működő iskolai vagy idős otthoni foglalkozásokat. Mindenesetre figyelemre méltó, hogy két operai együttes is – a Glyndebourne-i és a Skót Opera – foglalkozik demenciával élő emberekkel.

Feltűnő, hogy míg ifjúsági zenekarokkal a válaszadó 29 együttesből 23 dolgozik rendszeresen, felnőtt amatőr együttesekkel már sokkal kevesebben. A Szövetség „ars poeticája” szerint, *ahol tehetségeket fedeznek fel, ott a zenekarok jelen vannak, hogy gondozzák és fejlesszék őket. A Brit Zenekarok Szövetsége biztosítja, hogy a jövő muzikusait a legkiválóbb zenekari művészek inspirálják, és hogy zenei képességeiket hivatásos zenekari muzikusokkal együttműködve fejleszthessék.* Nyilván az sem véletlen, hogy a válaszoló zenekarok alig valamivel több, mint harmada támogat felnőtt amatőr együtteseket, hiszen itt már nagyon kevés esélye van a valódi tehetséggondozásnak. Szóval kifejezve, utóbbi tevékenység mindössze 34%-ot tesz ki. Az informális tevékenységek sorában ezután 31%-kal azok a zenekarok következnek, amelyek mentálhigiénés intézményekkel működnek együtt. Végül jelentős távolság van a két legnehezebb célcsoportra irányuló zenekari edukációs aktivitás skáláján. A legalsó két fokon helyezkednek el a büntetés-végrehajtási, illetve javító-nevelő intézmények: a brit zenekarok 14%-a működik együtt felnőtt börtönökkel, míg mindössze csak 7% azoknak a zenekaroknak a száma, amelyek a fiatalok akadémiai nevelő intézeteibe látogatnak el rendszeresen. Magyarországon a börtönökben zajló edukációs tevékenység főként a színjátszás vonatkozásban eredményes, hiszen aktív közös muzsikálásba elég nehéz bevonni előtanulmányokkal nem rendel-

kező közreműködőket, míg a szavalatra, színjátszásra inkább akad vállalkozó. Ugyanakkor az is árulkodó, hogy a 29 zenekarból mindössze kettő olyan akad – a Royal Philharmonic Orchestra és a Manchester Camerata –, amelynek edukációs célcsoportja között a fiataloké is megtalálható.

A felmérés szerint az összesen tizenhárom különböző társadalmi tevékenységből átlagosan mintegy hat-hét félélt vállal-

nak a zenekarok. Ezek között is elsősorban az ifjúság zenei nevelésében vesznek ki a részüket. Arról nem szól a felmérés, hogy a speciális társadalmi szerepvállalásért részesülnek-e az együttesek valamilyen külön támogatásban az állam, vagy a régió részéről. Egyedül a Bornemouth Symphony Orchestra végez tizenegy-féle társadalmi munkát. Mellettük öt olyan együttes van még, amely 10–10 féle tevékenységet folytat párhuz-

amosan. (Ezeket a táblázatban csillag jelöli). Figyelemreméltó, hogy a BBC Filharmonikus Zenekara mellett a nálunk is nagyon kedvelt Felvilágosodás Korának Zenekara is a legaktívabbak között szerepel, és két skót együttes is van a legtöbbet vállalkozók között. Vélhetően utóbbiak a Manchester Cameratával együtt azt a regionális felelősséget is átérik, amely az ország, illetve a régió zenei művelődését tekintve hárul rájuk.

ZENEKAR	Mentális csoport- intézmények	Időskori demen- ciával élők	Kórház/ Hospice	Javító- nevelő int.-ek	Felnőtt bvt.-int.- ek	Sajátos nevel- ési igényű fiatalok	Óvodás- korúak	Ált. iskola	Közép- iskola	To- vább- képzés	Felső- oktatás	Ifjú- sági együt- tesek	Amatőr zene- karok
Academy of Ancient Music								x	x	x	x		
Aurora Orchestra			x			x	x	x	x		x		
Bath Philharmonia						x		x	x		x		
BBC National Orchestra of Wales						x		x	x		x	x	x
BBC Philharmonic Orchestra*	x	x				x	x	x	x	x	x	x	x
BBC Scottish Symphony Orchestra								x	x	x	x	x	x
BBC Symphony Orchestra		x				x	x	x	x		x	x	x
Birmingham Contemporary Music Group						x	x	x	x		x		x
Bournemouth Symphony Orchestra	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	x
Britten Sinfonia					x	x	x		x				
City of Birmingham Symphony Orchestra		x				x	x	x	x	x	x	x	
City of London Sinfonia	x	x	x			x	x	x	x		x	x	
Glyndebourne Opera	x	x				x	x	x	x	x	x	x	
Hallé Orchestra		x			x	x	x	x	x	x	x	x	
London Philharmonic Orchestra		x				x		x	x			x	
London Sinfonietta								x	x		x	x	x
London Symphony Orchestra		x	x			x	x	x	x	x	x	x	
Manchester Camerata*	x	x		x	x	x		x	x	x	x	x	
Music Co-OPERative Scotland (Scottish Opera)		x	x				x	x	x	x	x	x	
Orchestra of the Age of Enlightenment*	x	x	x			x	x	x	x	x	x	x	
Orchestras Live	x	x			x								
Philharmonia Orchestra		x				x		x	x	x	x	x	x
Royal Liverpool Philharmonic	x	x	x			x	x	x	x		x	x	
Royal Philharmonic Orchestra	x			x	x	x	x	x	x	x		x	
Royal Scottish National Orchestra*		x	x			x	x	x	x	x	x	x	x
Sage Gateshead	x	x	x			x	x	x	x			x	
Scottish Chamber Orchestra*		x	x			x	x	x	x	x	x	x	x
Scottish Opera		x					x					x	
Sinfonia Viva		x	x			x	x	x	x	x	x	x	

(Forrás: <http://www.abo.org.uk/education/music-education.aspx> forította Kaizinger Rita)

Korhűség vagy stílushűség?

Az európai zenei szaklapokban időről időre előkerül a régizene korhű előadásmódjának kérdése. Ennek aktualitását a zenekarok repertoárján szereplő barokk és klasszikus művek adják, illetve a közönség egyre szélesebb rétegéhez eljutó ismeretek nyomán feltámadó igények. Vashegyi György a magyarországi helyzetről, a saját tapasztalatairól és a régizene oktatásáról beszélt.

Amióta megalakultak az első olyan együttesek, amelyek a régizene korhű előadását tűzték ki célul, már bizony több évtized is eltelt. A közönség zenei ízlése is változott, az elvárások is mások. Vajon a szimfonikus zenekarok játékmódjának mennyiben érezhető ez a változás?

– Mielőtt válaszolnék, néhány alapfogalmat érdemes tisztázni: egyáltalán mit értünk régizenén? Kicsit filozofikus kérdésnek tűnik, de nem annak szánom: véleményem szerint régizene minden olyan kompozíció, amelynek a szerzője már nem él. Petrovics Emil életműve ebben az értelemben már régizene, mert ha előadom egy művét, nem tudom megkérdezni, egészen pontosan mire gondolt, amikor egy-egy előadási jelet beírt a kottába. Ha viszont Gyöngyösi Levente darabját vezénylem, tőle bármikor meg tudom kérdezni, kezdek-e korábban egy *crescendót*, mint ahogy a kottában jelezte; vagy beleegyezik, vagy azt mondja: nem, szándékosan kértem ott és nem előbb – a lényeg, hogy olyan információt kapok tőle, amelyet csupán a kottából nem szerezhetnék meg! Minél régebbre megyünk vissza az európai zenetörténetben, annál több a nehézség: bizonyos darabokból még létezik a szerző által is jóváhagyott lemezfelvétel, korábbról már csak kották vannak. Ám van egy nagy buktatója a kottának: ugyanaz a jel teljesen mást jelent 1800-ban, mint 1900-ban, sőt előfordulhat, hogy pont az ellenkezőjét! Ennek egyik példája a dilemma: az *Andantino* vajon gyorsabb, vagy lassabb az *Andanténál*? Nem lehet egyértelműen megválaszolni, mert 1750-ben biztosan lassabb, 1850-ben pedig biztosan gyorsabb. Az *Andante* tempójelzés 1720-ban sokszor még virtuóz tételek előtt állt, az *Allegro* szinonimájaként használták. Az említett száz évben tehát az *Andantino* kicsit lassabb tempóból kicsit gyorsabbá változott! A kutatásokból sok ilyen dolog egyértelműen kiderül; ha nem tudjuk megkérdezni a szerzőt, akkor bizony kutatnunk kell, és számomra elsősorban ez jelenti a régizenei hozzáállást. A lényeg: a régizene stí-

lushű előadásában nem a hangszerek a fontosak, hanem a kutatás által megszerzhető információk – a kutatás ugyanilyen fontos része az ismeretlen zeneszerzők és művek felfedezése, megismerése. Meggyőződésem, hogy sokszor csak a véletlen műve, kit és mennyire ismerünk a múlt nagyjai közül – de ez már egy másik beszélgetés tárgya lehetne...

A ma általánosan ismert és elterjedt szimfonikus zenekari játékmód nagyjából az 1930-as, 1940-es években alakult ki – ez pontosan az az időszak, amikor megjelentek az első igazán fontos lemezfelvételek. A hangrögzítés egyfajta uniformizálódással járt együtt, s ez biztosan nem tett jót a zenének, a zenészeknek – hirtelen mindenki egyformán akart játszani, vagy legalábbis hasonlóan valakizhez. Ha már az egyformaságnál tartunk: az sem tesz jót, hogy ma csupán egyfajta zongoránk van, a Steinway D-modell és másolatai. Ez ugyan remek zongora, de lényegében alkalmatlan mindazokra a zenékre, amelyeket nem erre írtak, azaz szinte mindenre 1870 előtt! Mozart, Beethoven, Schubert és Schumann szerintem nem ismerné fel rajta a saját műveit – ha erre a hangszerre írtak volna, biztosan másfajta zenét komponálnak... Visszatérve a zenekarokra: a legtöbb magyarországi szimfonikus zenekarral többször dolgozhattam együtt az elmúlt évtizedekben. Azt hiszem, a '90-es évek közepe óta mindent vezényeltem – talán a Fesztiválzenekar és a Győri Filharmonikusok kivételével –, emellett 2001-től az Operaházban is száznál több előadásom volt, főleg Mozart-operákból, de dirigáltam Bellini-, Rossini- és Verdi-operákat, valamint barokk és kortárs premiért is. Azt hiszem, valamennyire ismerem a zenekarok hozzáállását: a zenészek nagyon kíváncsiak, mert a jó zenész élete végéig boldog, ha tanulhat valamit. A fiatalok nyilván valamivel frissebbek, nyitottabbak, de nekem nagyon sok idős zenész barátom van, akik tökéletesen megőrizték fogékonyságukat. Azt is leszögezhetjük: mindenki szereti, ha érti, hogy mit

csinál. A zenekari zenészt sokszor úgy kezelik, mint egy gépet – ez senkinek nem tesz jót. Ha viszont érti, hogy mit és miért úgy csinál, a saját kreativitását is hozzáadhatja a játékához. Szerintem egy karmesternek elemi kötelessége, hogy elmagyarázzon bizonyos dolgokat, miérteket. Ha például azt kérem, ne vibráljanak, akkor el is mondom, hogy ez nem csak az én mániám, hanem pontosan tudjuk ebből és ebből a forrásból, hogy régen így játszottak.

Úgy gondolom, érdemes megkülönböztetni a korhű és a stílushű előadást; stílushű egy modern hangszereken játszó együttes is lehet, míg a korhűséghez hozzákapszódik a korhű hangszerek használatának igénye. Vajon stílushűségre vagy korhűségre érdemes törekedni?

– Magyarországon az elmúlt húsz évben karmesterként valószínűleg én foglalkoztam a legtöbbet azzal, hogy hagyományos zenekarokkal, azaz mai, úgynevezett „modern” hangszereken hogyan lehet stílushű előadásokat csinálni, főleg barokk és bécsi klasszikus repertoárból. Egy mai szimfonikus zenekar esetében a stílushűség lényegesen fontosabb, mint a korabeli hangszereken való korhű előadás. A stílushű előadás elérése érdekében biztos, hogy nem célravezető, ha csak azt mondom, mit ne csináljanak: ha lehet, pozitív célokat kell kitűzni. Rövid próbaidőszak alatt – de máskor is – az egyértelmű instrukciók segítenek igazán, mint például: a felütés súlytalan. Ennek kapcsán azt érdemes tisztázni, miben más Bach és Mozart, mint például Brahms. Vannak olyan zenei alapvetések, melyek mindannyiunk zenei neveltetésének alapját képezték, s amelyeket a mai zenészek emiatt mindenre érvényesnek vesznek, például, hogy: „A zene felütések láncolata”. Ezt Hugo Riemann valóban leírta, de fontos tudni, hogy a késő romantikában fogalmazta meg a gondolatot! Ez jó példája annak, hogy ami a romantikus zenére igaz, az nem feltétlenül igaz a régebbi zenékre, sokszor egyenesen kontraproduktív – a korábbi

FOTÓ: SCHILLER KATA

századokban a felütés bizony súlytalan, olyan, mint a névelő a főnév előtt. Különböző helyzetben persze lehet súlyos – a hangsúlyosabb, expresszív felütés szerintem Joseph Haydn „újítása”: ő ezt általában *forzatóval* jelöli –, de ha nincs rajta kiemelési jel, akkor 1810 előtti zenékben soha nem szabad hangsúlyozni. Például amiatt sem jó, ha megvibrálunk egy felütést, mert automatikusan hangsúlyossá válik tőle. A próbákon ilyesmiket igyekszem elmondani, de lehetőleg nem tiltásokkal. Joseph Joachim hegedűiskolájában, ami 1907-ben jelent meg, az áll: a *vibrato* soha nem lehet folyamatos, és nem helyettesítheti a jobb kéz hangképzését – lényegében ugyanazt mondja 1907-ben, mint Leopold Mozart 1756-ban! Más kérdés, hogy sajnos néhány vonós játékos esetében ha megáll a bal kéz, rögtön megáll a jobb is – ez szerintem se tesz jót a hangzásnak... Auer Lipót azt írja: soha nem szabad megvibrálnunk két egymást követő hangot, hanem választanunk kell

köztük – olyan elv ez, mint az összes emberi nyelvben a hangsúlyos és hangsúlytalan elemek váltakozása, ami megadja a ritmust, a lüktetést. Egyébként amit ma romantikus játékmódnak hívunk, annak valószínűleg semmi köze a romantikához, mert ott nem létezett folyamatos zenekari *vibrato*! Csak szólóban vibráltak, mert az egy díszítési elem; mint egy reflektor, amit a megfelelő időben felkapcsolnak, és a színpadon megvilágítanak vele egy lényeges pillanatot. A zeneszerzők különben soha nem a jövőnek komponáltak, Beethoven sem álmodott Steinway zongoráról! Nincs olyan szerző, aki úgy gondolkodna: jelenleg ugyan szörnyen szól, amit írok, de száz év múlva hátha feltalálnak egy olyan hangszert, amelyen a zeném jobban fog szólni... Hogy pontosan milyenek voltak a korabeli hangszerek, az a kutatás fontos része, de az igazi alapkérdés a művek megszólaltatásához kötődő szellemi háttér megismerése.

■ Mivel zenei kérdésekben általában nem csak egyetlen jó megoldás lehetséges, egy karmesternek érdemes kipróbálni több artikulációt, tempót is, hogy kiderüljön: az adott pillanatban, az adott zenekarnak melyik lenne a legjobb, a legtermészetesebb.

– Ha az ember tudja, mit szeretne, és jól elő is készíti, akkor a mai magyar zenekarokkal – nyilván együttesenként különböző színvonalon, de – bármilyen zenei megoldás kivitelezhető. Én mindenhova a saját kottáimat viszem: kottatáramban megvan például Haydn összes szimfóniájának a kijelölt zenekari anyaga, Mozarttól legalább tíz teljes opera szölamanyaga és még nagyon sok más. Ezekben az anyagokban azok a vonások, artikulációk, levegővételek vannak beírva, amelyeket én szeretnék; a legtöbbet magam írtam be az elmúlt húsz évben. Ez azért fontos, mert az Operaházban például nagyon kevés a próbalehetőség: pont emiatt az ottani dirigálás számomra nagyon jó iskola is volt, hiszen ott szembesültem leginkább a munkám eredményével... A sok próba, kísérletezés persze jó lenne, de ez csak akkor lehetséges, ha a produkciók száma nem halad meg egy optimális mennyiséget; a túlterheltség óhatatlanul minőségi romláshoz vezet. Az Operában az átlagosnál sokkal fontosabb az erőteljes előkészítés: ha nincs lehetőség szóbeli instrukciókat adni, mindennek benne kell lennie a kottában. Például a *Così fan tutte* esetében életemben már háromszor is kijelöltem a teljes zenekari anyagot, pedig talán ezt a művet vezényeltem a legtöbbször. Az már más kérdés, hogy egy beírt *tenutót* teljesen máshogyan játszik el egy zenész az Orfeo Zenekarból, mint egy operaházi tag. Ez nagyon tanulságos: meg kell találni azt a nyelvet, amelyen meg lehet szólítani a zenészeket, és ők a saját konvencióikkal megértik, én mit szeretnék. Egyes zenék esetében az Orfeo Zenekarban például „romantikusabb” vonásnemekre van szükség, míg az Operaházban éppen „ortodox”, „barokkosabb” vonásnemet kell használni a stílushű előadás érdekében.

A vonásnem különben egyfajta terápia: terelnie, segítenie kell a zenészt a zeneileg helyes megoldás felé. Egyes koncertmesterek nem szeretik, ha a karmesterek beleszólnak a dolgukba, ők ilyenkor azt állítják: „Én ezt bármilyen vonásnemmél meg tudom csinálni: mondd, hogy szóljon, és eljátszom!” Ez biztosan így van, de a vonásnemnek nem az a célja, hogy kü-

lönleges odafigyeléssel meg lehessen csinálni a helyes dolgot! Sokkal inkább az, hogy a muzsikus fáradtan, esetleg gyengébb koncentrációval is képes legyen automatikusan a jó zenei megoldást produkálni. Leopold Mozart 1756-os hegedűiskolájában hihetetlenül fontos zenei alapvetéseket ír le, és szinte a mániája a vonásnem. Azt mondja, sok hegedűst ismer, akik jók lehetnének, de rossz vonásnemeket használnak – többek között nekik akart segíteni a könyvével.

I A régebbi művek előadásának elkerülhetetlen kérdése a zenekari létszám. A mai szimfonikus zenekarok lényegesen nagyobbak a bécsi klasszikusok zenekarainál; mennyiben érdemes törekedni arra, hogy ezeket a műveket kisebb együttes szólaltassa meg?

– A barokk és bécsi klasszikus művek jelentős részét egyszerűen nem lehet hetven emberrel előadni. A Purcell Kórus és az Orfeo Zenekar 2014-ben azért vesztette el a kiemelt státuszát, mert az Előadóművészeti Törvény szerint 12 kórustagot és 12 zenekari tagot állásba kellett volna vennünk. Ez két okból is lehetetlen volt számunkra: egyrészt az erre a célra kapott támogatás egyáltalán nem fedezte ennek a költségeit, másrészt viszont nem is tudtunk volna mit kezdeni ezzel a 12-12 kórustaggal és zenésszel – sajnos nincs olyan oratórium, amelyet ilyen apparátussal a Műpában elő tudnánk adni. A barokk és bécsi klasszikus repertoár egy nagyon variábilis dolog. Szükségünk csak az 1600-1800 közötti időszakra! Erre nem lehet egy állandó létszámú zenekart fenntartani. A világon mindenhol szabadúszó zenészek játszanak az erre szakosodott együttesekben. Megjegyzem, például Londonban sokszor még a nagyobb szimfonikus zenekarokban is.

I Ezek szerint a Rádiózenekar ne játszszen Karácsonyi oratóriumot?

– Nagyon jó, ha játszik: játsszon csak, de lehetőleg ne tíz prímme! Egy bizonyos tartományban rugalmasan lehet a zenekari létszámot kezelni, de ha egy együttes kilép ebből a tartományból, akkor olyan problémákat generál, amelyek a létszám és az arányok rendezésével automatikusan megoldódnának. A nagyobb vonóskarhoz például duplázni kell a fafúvósokat: ahogyan Németországban sok helyen ma is teszik például Brahms-szimfóniákban.

I Ebben a kérdésben az is szerepet játszik, hogy a hangszerek sokat változtak. Azt azonban nyilván nem lehet várni egy nagyzenekartól, hogy cseréljék belhúrokat a fémeket...

– 1900 körül a hegedűn még mind a négy húr tiszta bélből volt: ez tény, ugyanakkor a hangszerek változása, akár cserélődése mindig is folyamatos és természetes volt. Amikor Mendelssohn 1829-ben újra bemutatta a *Máté-passiót*, nem azért húzott ki belőle egy órányi anyagot, mert nem találta szépek a zenét, hanem mert egyszerűen nem voltak megfelelő hangszerei az előadáshoz: nem volt már viola da gamba, oboa d'amore és oboa da caccia – s ezek bizony olykor pótolhatatlanok voltak. Persze voltak olyan más praktikus, vagy akár teológiai megfontolásai is, amelyekről vezérelve néhol az énekszólamokat is egy oktávval feljebb vagy lejjebb tette. Mendelssohn szerintem nem akart átiratot készíteni, hanem húsz évesen elő akarta adni a *Máté-passiót*. Ugyanakkor bizonyos helyeken újfajta artikulációkat írt a kórusnak is. Ezek nem barokk, inkább kora-romantikus artikulációk, de nagyon jók, felettebb izgalmasak. Vajon a XXI. században, ismerve az eredetit és a Mendelssohn-félét, hogyan kell játszani a *Máté-passiót*? Modern hangszereken sok mindent meg lehet csinálni, csak gondosan és körültekintően kell kiválasztani, mit szeretnénk.

I A kutatások eredményei rendelkezésünkre állnak. Ezek szerint a muzsikuskok részéről az együttműködő szándék is érezhető. Már csak az a kérdés: mennyiben segíti a stílushű előadásmódot a képzés? Van-e az oktatásban kellő hangsúly a barokk és klasszikus zene előadási gyakorlatán?

– A régizene hivatalos MA-oktatása a Zeneakadémián 2011-ben indult, a Régizene Tanszék – ma: Régizene Szakcsoport – megalapításával. Akkor négy hangszerrel – fortepiano, barokk hegedű, fuvola és oboa – indultunk, olyan nemzetközi szaktektintélek irányításával, mint például Malcolm Bilson vagy Simon Standage. Ennek egyfajta előzményeképpen 2007-ben, Batta András rektor úr felkérésére a zenekari képzésen kezdtem el dolgozni az Egyetemen, s ezzel párhuzamosan régizenei mesterkurzusok formájában készítettük elő a tanszék megalapítását. Mivel a hangszeres képzésben az a kialakult szokás, hogy zömében már jól ismert, sokszor hangról

hangra tudott darabokat tanulnak főtárgyórán, háttérbe szorul a lapról olvasás, ami pedig a zenekari játék egyik legfontosabb alapja. Ezért éveken keresztül Haydn- és Mozart-szimfóniákat blattoltunk a növendék-zenekarokkal: úgy tapasztaltam, hogy e készségüket előzőleg nem fejlesztették eléggé. Az akkori növendékeim, akik ma hivatásos zenekarokban játszanak, nagyon hasznosnak ítélték ezt a közös munkát. Szerintem különben a bécsi klasszika egy olyan alap, amely most sem kap elég súlyt sem a képzésben, sem pedig a zenekarépítésben, pedig óriási jelentősége lenne – ha jól tudom, Simon Rattle is szokta hangsúlyozni ezt. Harmadik éve tanítok oratórium-vezénylést is a Zeneakadémián. Erre a kurzusomra a karmester szakos hallgatók járnak: elsősorban azokkal a darabokkal – főleg operákkal, oratóriumokkal, kantátákkal – szeretek foglalkozni, amelyeket korábban már magam is vezényeltem. 2012 óta három alkalommal tartottam a Zeneakadémián egy-egy hetes mesterkurzust karmester hallgatóknak énekes növendékek és az iskolai zenekar közreműködésével Haydn, Händel és Mozart műveiből.

Mint említettem, a Zeneakadémián 2011-ben indult a – jelenleg a Vonós Tanszékhez tartozó – Régizene Szakcsoport története: mivel 2013 óta sajnos egyetlen államilag finanszírozott helyet sem kaptunk, MA-növendékeink évek óta nincsenek, így a szakcsoport és a régizene zeneakadémiai MA-oktatása jelenleg nem működik az Egyetemen. Előrelépés viszont, hogy BA harmadik évfolyamon minden hangszeres számára kötelező tárgy lett a régizenei előadói gyakorlat: ez egy előadás-sorozat, mely azt hivatott biztosítani, hogy ma már a Zeneakadémiáról ne lehessen úgy kikerülni az életbe, hogy valaki egyáltalán nem hallott a historikus játékmódról, annak alapjairól. Fontos eredményünk, hogy Paulik László és Balogh Vera barokk hegedű és fuvola társhangszeres oktatása nagyon sikeres: ezt a tárgyat valóban csak azok veszik fel, akiket komolyan érdekel. A magyar zeneoktatás egyik erőssége, hogy alap- és középfokon remek alapozás zajlik: a konzervatóriumok gondosan kiválasztott, technikailag és zeneileg igen jól felkészült zenészeket bocsátanak ki – akikkel aztán felsőfokon is jól lehet dolgozni.

Mechler Anna

Sven Scherz-Schade

A régizene szakértői

A historikus vonós zene, a kapcsolódó képzés és a zenei piac

A kezdetek kezdetén, közel 30 évvel ezelőtt keményen meg kellett dolgozniuk a közönségért és az elismerésért. A historikus előadói gyakorlat azonban napjainkra elterjedtté vált, és a közönség zenehallgatási szokásain és ízlésén is alakított. Mindez hatással van a régizene világára is.

Napjainkban alig van olyan zenekar, amely a klasszikusok, romantikusok és modern zeneszerzők műveit felölelő repertoárja mellett ne játszana éves programja keretében legalább egy alkalommal régizenet, különösen barokk zenét. Felvetődik a kérdés: ezáltal feleslegessé válhatnak a régizenére „specializálódott” zenészek? És napjaink igen nagyszámú „specialistái” mind felületesen dolgoznak? Sarlatánok zenélnek a zenei piac innovációs nyomása alatt, akik már nem is veszik annyira komolyan a historikus előadásmódot? Az ilyen és hasonló kérdések nem utolsósorban a jelen kor klasszikus zenei világának Európában végbemennő generációváltását is érintik.

A historikus előadói gyakorlatnak sikerült az áttörés és az érvényesülés. A régizene világában és azon túl is általános doktrínává vált, hogy a régi idők zenéit nemcsak a leírt hangjegyek logikája, azaz önmagában a mű alapján lehet interpretálni, hanem a zenetudományi ismeretek alapján a témakörhöz és konkrétan az adott műhöz kapcsolódóan gyűjthető kiegészítő információk segítségével is. A historikus előadói gyakorlatnak köszönhetően a zeneirodalom számos remekművének új interpretációját ismerhettük meg. Reinhard Goebel 1973-ban alapított zenekarával, a Musica Antiqua Kölnnel például úgy vette fel Johann Sebastian Bach Brandenburgi Hangversenyeit, hogy azt annak idején határozottan provokatívnak tartották. A provokáció – és historikus szempontból még ez is tisztázásra vár – nagyon is kíváncsú volt, hiszen a ’68 utáni években a művészek, és így a klasszikus zenét játszó zenészek is, ki akartak törni szüleik generációjának áporodott levegőjéből. Mozart darabjait Ausztriában és Németországban például mindaddig úgy adták elő, mintha semmi sem történt volna...

A náciak Mozartot – naiv módon és politikai célzat nélkül – édes kis rokokó hősnek állították be. Ez a felfogás a háború után sokáig fennmaradt, senki nem próbálta megcáfolni, a konzervatív Salzburg kőbe véssett elvként tekintett rá. A zenei interpretációk historikus megközelítésének elve így módon valóságos felszabadulást jelentett. Nikolaus Harnoncourt (1929-2016) osztrák karmester, csellista és a historikus előadásmód egyik úttörője azon művészek egyike, akiknek ma hálásak lehetünk azért, hogy Mozart újra jövőképesse vált. 1972-től tanított a salzburgi Mozarteumban, amelynek később tanszékvezetője is lett. Tisztjét 2010 óta Reinhard Goebel tölti be. A nemrégiben az Üben & Musizieren folyóiratban megjelent „Zenei paradicsommadár-ürülék” című írásában egy tapasztalt és sikeres művész elégedetlenségével szembesülhetünk, aki kénytelen megállapítani, hogy a hangversenyek szereplői, a zenei munkaerőpiac és a zenei képzés többi résztvevője nem képes felnőni a historikus előadásmód elmúlt harminc évben elért eredményeihez és minőségi normáihoz.

A historikus előadásmód óriási nyomást gyakorol a klasszikus zenei piacra. Vannak egyrészt az élen járó, mértékadó, neves együttesek – szándékosan nem említünk most neveket, hogy a témában senkit se részesítsünk előnyben vagy szorítsunk háttérbe –, amelyek irigylésre méltóan sikeresek, művészileg innovatívak, közkedveltek, ünnepeltek, és pénzügyileg is nyereségesek, hiszen a zenei hangfelvételek piaca különösen a barokk és a régizenei hagyományos CD-k terén továbbra is kiváló eladási számokkal büszkélkedhet. Ha azonban a jéghegy csúcsáról lefelé tekintünk, mást láthatunk: „a saját repertoárral bíró, igazi teljes munkaidős” együttesek lényegében véve kihaltak” – állítja Goebel. A hang-

versenyekhez viszont megfelelő zenekari zenészekre lenne szükség.

A közönség lényegében véve mindig és egészen biztosan érdeklődéssel és nyitottan fogadja, ha mondjuk Bach Máté passiója vagy Karácsonyi oratóriuma historikus hangszereken kerül előadásra. Ez nemcsak a fúvósokra, hanem a vonósokra, hegedűsökre is vonatkozik. A karmesterek és kórusvezetők szeretnének megfelelni a közönség elvárásainak, és számos hegedűst alkalmaznak, akik azonban nem minden esetben rendelkeznek megfelelő képzettséggel. Goebel szerint „lényegében számos statisztát” alkalmaznak, „akik a ’csinálva tanulás’ módszerével válnak ’specialistákká’”. Kérdés, hogy ez elfogadható-e a zenei „eredmény” szempontjából. A historikus előadásmód képviselői által kitűzött célok szempontjából minden bizonnyal elfogadhatatlan, és rossz felfogásban előadott, hiteltelen interpretációkhoz is vezethet.

A hegedűsök körében érzékeny téma a vonótartás körüli bizonytalanság. A mélyen tartott csukló tipikus barokk vonótartásnak számít, emellett a vonót valamivel a kápa felett fogják állítólag a súlypont áthelyezése érdekében. Leopold Mozart Hegedűiskolájában ez másképp szerepel. De az is lehet, hogy az augsburgi zenész barokk elődeinek játéktechnikáját kívánta saját felfogásával helyreigazítani. És ezen a ponton bele is vághatnánk a zenetörténet nagy vitáiba, amelyek felvetik egyrészt a „kinek van igaza” kérdést, másrészt a művész lelkiismereti szabadságának kérdését is. A historikus megközelítés azt jelenti, hogy a zenész igyekszik zenei és intellektuális szempontból is a lehető legjobban megismeri minden forrást, és kidolgozni azt, amit a technika és az interpretáció terén a leginkább meg tud belőle valósítani.

Na igen! A művészet csodálatos dolog. De sok munkával jár. Melyik zenekari zenész, szólista vagy tuttista engedheti mindezt meg magának, ha a filharmónia vagy a városi színház egy-egy előadása érdekében elvárják tőle, hogy Purcell vagy Händel valamely darabját amennyire lehet, autentikus módon játssza? Nem lehet-

nek sokan. A munkabeosztás nemigen teszi ezt lehetővé. A zenész zenész és nem zene-tudós. Az arra való készség, hogy foglal-kozzon vele (és energiát is fektessen bele), nagymértékben összefügg a generációs ho-vatartozással is. A tendenciák azt mutatják, hogy az idősebbek inkább másokra, olyan igazi specialistákra bíznák a historikus előadásmódot, akik valóban értenek hoz-zá. A fiatalabbaknál összefolynak a határ-rok a zenészek és a specialisták között.

A zenei pályán tanuló növendékek többsége napjainkban már a főiskolán sze-retne megismerkedni a historikus előadás-móddal, és itt általában a barokkra és a régizenére gondolnak. A bolognai folya-mat és az alap- és mesterképzés bevezetése következtében a „barokkhegedű” önálló képzéssé nőtte ki magát. Vitatott azonban, hogy jó-e, ha a zenészek már a képzés leg-elején ezen az úton indulnak el. „Ez az ok-tatóktól függ, és attól, összességében hány féle játéktechnikát közvetítenek” – mondja Rüdiger Lotter. A 47 éves hegedűmű-vész, a Hofkapelle München vezetője Düsseldorfban „normális, modern” hege-dülést tanult, és ezzel párhuzamosan bőví-tette a historikus előadásmóddal kapcsola-tos tudását és ismereteit.

Amikor ő volt diák, még az a szóbeszéd járta, hogy a barokk hegedűjátékkal az ember elrontja a saját, kemény munkával kialakított technikáját. „Butaság” – állítja Lotter. De megfordítva már van benne valami: a hegedűjáték technikája 1650 és 1820 között alakult ki, és a fejlődési folya-mat a 19. században Paganinivel zárult le teljesen. Lotter szerint „az a barokkhege-dű képzés, amely például a játéktechnika tekintetében nem haladja meg a Corel-li-szonátákat, az eltorzítása annak, ami a hegedűvel a zenetörténet folyamán ösz-szességében történt”. Azaz az ilyen mér-tékben leszűkített képzés a lehetőségek eltérő elmozdításával jár, nem is beszélve arról, hogy csökkenti az érvényesülési esélyeket a jóval szélesebb körű zenei munkaerőpia-con. Lotter docensként szerzett tapaszta-lataira is tud hivatkozni, és ismeri számos leendő barokkhegedűs gyenge játéktech-nikai színvonalát, amelyet Goebel írásá-ban tipikusan a „szűklátókörűen képzett” vonósoknak tulajdonít.

1994-ben alapították a Baden-Württem-berg tartományban található trossingeni Állami zenei főiskola Régizene Intézetét, amelynek „Régizene” alapképzését igény-be vehetik – kvázi továbbképzésként – a korábbi hagyományos tanulmányaikat

már lezárt, mesterképzésben részt vevő diákok és a tanulmányaikat éppen meg-kezdő diákok is. Werner Matzke csellista és a trossingeni intézet helyettes vezetője tisztában van a pro és kontra érvekkel. „Mindkettőnek megvan a maga előnye” – mondja, és a legérzékenyebb vonóste-mát hozza fel érvként: „a barokk hangszer vonótechnikája, ha az ember tényleg jól akarja csinálni, nagyon más, mint a ha-gyományos vonótechnika. Minél tovább tart a hagyományos vonótechnikát oktató képzés, annál nehezebb azt kiiktatni.” A 18-19 éves diákok egyszerűen könnyeb-ben formálhatók, mint az idősebbek.

Nehéz megfogalmazni, de leegyszerű-sítve Matzke így magyarázza el a barokk hangszer vonótechnikáját: „Nem jobbra és balra húzzuk a vonót, hanem a mozgá-sok kerekéi és a hangformáknak megfe-lelőek. Teljesen más a súlykezelés, mert a felfelé húzást tehermentesen kell végezni. Aki tud játszani egy barokk cselló bél-húrjain, az a modern hangszereken is ki-váló vonótechnika elsajátítására képes.” A történelmi forrásokat firtató kérdésre Matzke is azonnal Leopold Mozart He-gedűiskoláját említi. Nem állítja, hogy nem létezik a barokk vagy korábbi korok vonóhasználatát oktató irodalom, hanem érveit a karsúlyra és a fiziológiai össze-függésekre alapozza.

Engedtetessék meg egy mellékes gondolat még a témához: nem kellene a historikus

előadásmód minden érintettjének jobban előtérbe helyeznie azt, hogy mi mindent *nem* tudunk a 21. században? Számos tár-sadalomtudományi ismeretre volna szük-ség ahhoz, hogy a jelenlegi historizálási folyamatokat tárgyilagosan, romantikus idealizálások nélkül szilárdítsuk meg.

Az elmúlt években Werner Matzkenak voltak olyan végzős diákjai, akik kizáró-lag régizenét tanultak, és sikeresen elhe-lyezkedtek a munkaerőpiacon. Voltak azonban olyanok is, akik hagyományos csellóképzéssel folytatták tanulmányai-kat. „Ez a jelenleg kevésbé megszokott sorrend, amit azonban nyugodt szívvel tudok ajánlani” – mondja Matzke. Aki modern hangszert tanult, és a régizenét választja továbbképzésként, az azért is tesz így, hogy „nagyobb kínálattal” le-gyen jelen a zenei munkaerőpiacon. Van-nak zenekarok, amelyek meghirdetett ál-lásaikhoz elvárják a barokk vonó használatának ismeretét. A főiskolák pe-dig azzal válaszolnak ezekre az igényekre, hogy egyedi képzéseket és kurzusokat indítanak, és minden bizonnyal hamarosan megjelennek az erre vonatkozó tanú-sítványok is. Korunk ily módon minden-esetre számos forrást hagy hátra az utókornak. Ki tudja: a historikus felfogás szempontjából mindez még érdekes lehet a jövő évszázadok számára.

(*Das Orchester* 17 01 –
Köszönjük a közlés jogát)

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

I. HEGEDŰ ÁLLÁSRA határozott és határozatlan idejű kinevezéssel

Kötelező anyag:

Mozart: G-dúr, vagy, D-dúr vagy A-dúr hegedűversenyének I. vagy II. – III. tétele, kadenciával
Bach: két különböző karakterű partita vagy szonátatétel
Egy szabadon választott romantikus koncerttétel vagy karakterdarab

Zenekari anyag:

Mozart: Jupiter szimfónia IV. tétele kidolgozásig
Brahms: III. Szimfónia I. tétele ismétlődő jelleggel
R. Strauss: Don Juan – szimfonikus költemény első oldala
Bartók: Concerto III. tétel (Elégia) első 5 sor; V. tétel első két oldal és a fuga

A zenekari részletek letölthetők a zenekar honlapjáról (www.sso.hu)

Követelmények:

- felsőfokú végzettség
- erkölcsi bizonyítvány (az állás elnyerése esetén)
- magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

- szakmai önéletrajz
- zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A próbajáték időpontja: 2017. május 22. hétfő 10:00

Az állás, sikeres próbajátékot követően azonnal betölthető.

Jelentkezési határidő: 2017. május 15.

Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar, 9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3.
taky.gyorgy@sso.hu

Információ: Táky György, tel: 20/3600234, e-mail: taky.gyorgy@sso.hu

Szombathely, 2017. március 23.

Kiss Barna
igazgató

Koncertekről

Kamaraest a Francia Intézetben – 2017. március 13.

A MÁV Szimfonikus Zenekar éves programjában még nem szerepelt – a hangverseny talán válasz-gesztus arra, hogy Csaba Pétert, az együttes művészeti igazgatóját januárban a Francia Köztársaság Becsületrendjének lovagi fokozatával tüntették ki.

Nem volt szükség különösebb reklámhadjáratra – gyorsan terjedt a hír: a MÁV Szimfonikus Zenekar művészeinek kamaraestjére kerül sor március 13-án. Az ingyenes, ám regisztrációhoz kötött koncert iránt rendkívül nagy érdeklődés mutatkozott; hosszú-tömött sorban váraкоztak a kezdésre az érdeklődők, jóllehet, a részletes műsor csak a helyszínen derült ki. Megérte; s hogy a minőséget valamennyi hallgató érzékelte, annak bizonyossága az a fegyelmesség, amely leggyakrabban csak a neves vendégművészeknek jár ki.

Nyitányként a színpalak mögött csendült fel Debussy közkedvelt fuvoladarabja, a Syrinx, a zenekar szólófuolálásának, Párkai Krisztinának igényes-szép tolmácsolásában. Aztán a francia kultúra szerelmesének, az életművével első-sorban Franciaországban otthonra talált Lajtha Lászlónak a művét hallhatuk. A Quatre hommages tételei három francia zeneszerzőnek állítanak emléket (részben valamely művük rövid részleteinek idézetkénti felelevenítésével), Jannequinnek, a „nagy” Couperinnek és Ravelnek, továbbá Romain Rolland regényhősnének, Colas Breugnonnak. Ez utóbbi tétel gondolatilag még több rétegű, mint a korábbi zeneileg stilizáló tételek. Hiszen Colas Breugnon az író hitvallásának szócsöve (boldog, aki az élet megpróbáltatásai során is önmagához mű marad, s megerősödve kerül ki a csapásokból), egyszersmind Lajtha számára az ő megpróbáltatásai idején erőt adó hős. Ráadásul, Roland a mű komponálását megelőző évben hunyt el. Az értően tolmácsolt stílusjátékok

sorozata (mindez természetesen Lajtha saját zenei nyelvén), majd a „reneszánsz ember” vérbő életkedvét is megörökítő, lendületes finálé hallatán megbizonyosodhattunk arról, hogy hangversenyéletünk műsorához csatlakozva, hiánypótló mű előadásának lehettünk tanúi. Remekeltek az előadók (Párkai Krisztina – fuvola, Kőrösi Miklós – oboa, Sándor János – klarinét, Falusi Melinda – fagott), biztos szólamtudás birtokában felszabadultan játszva az igényes kompozíciót. A francia kamaramuzsika egyik legismertebb darabjával, Ravel művével folytatódott a műsor. A Bevezetés és allegróban a fuolálás és klarinétos partnerével a hárfás Felletár Melinda társult, s egy olyan vonósnegyes, amelynek primáriusa a zenekar művészeti vezetője, egyben vezető karmestere, Csaba Péter volt (partnerei: Király-Domány Bernadett – hegedű, Ludmány Emil – mélyhegedű és Rózsa Richárd – gordonka). Ez a szinte hárfa-concertinót rejtő mű ismételtelen arra figyelmeztetett: nem érdemes megelégedni azokkal a stilizált zeneszerző-képekkel, amelyek a leggazdagabb utóéletű mű komponistájaként tünteti fel (Vivaldi = A négy évszak, Ravel = Bolero).

Remek választás volt finálénak César Franck hegedűre és zongorára komponált A-dúr szonátáját választani. Az igényes mű magávalragadóan csendült fel az ünnepelt és Gulyás Márta tolmácsolásában. Jóllehet, az utóbbi években-évtizedekben ritkán lépett fel hangszeres művészként Csaba Péter, megmaradtak azok a kvalitásai, amelyek már fiatalon nagy jövőt jósoltak neki. Hegedűhang, amelyet ő irányít, makulátlan intonáció, problémátlan technika, s nem utolsósorban magától értetődően biztos formálás. Mindaz, amit együttes irányítójaként is célul tűzhet ki, egyszóval: igényes muzsikálás. Ismét egy példa (az ellenpéldák rengetegében), hogy nem csupán az a hangszeres megy karmesternek, akinek megromlott a viszonya a hangszerével (avagy a gyakorlással).

A Francia Köztársaság Becsületrend-

jének lovagja – lovagiasan együtt muzsikált együttese tagjaival, és tovább öregbítette azt a tevékenységét, amelyért erre a rangos kitüntetésre méltatták: a francia kultúra és zeneművészet terjesztését, pontosabban: népszerűsítő megismertetését. (Fittler Katalin)

MÁV Szimfonikus Zenekar – 2017. március 22.
Zenekadémia

A Zeneakadémián rendezett Erdélyi Miklós-bérlet 5. hangversenye Beethoven-estet kínált, többféle érdeklődést kielégítve. A régóta hűséges bérleti közönség számára újdonságot elsősorban a vendégművészek jelentettek, de bizonyára nem kevesen jöttek azért, hogy élőben újrahallgassák a közkedvelt „Pastorale” szimfóniát, vagy épp a műfajilag „érdekes”, ám a kutatók által vitatott értékűnek tekintett Hármasszert. Az est, stílusosan, nyitánnyal kezdődött, a Prométheusz-balet kísérrőzenéjének bevezető tételével, ez talán még a zenekari játékosoknak is „újdonság” volt.

A Beethoven-életműben (többé-kevesbé) jártasnak kétségkívül a rövid Prométheusz-nyitány kínálta a legizgalmasabb hallgatnivalót, korábbi élmények-ismeretek nélkül kizárólag magára a zenei anyagra koncentrálna.

A Hármasszert szolista-csoportjának az összeállítása nem bizonyult szerencsésnek, noha a szereplőválasztás szempontjai papírforma szerint átgondoltak is tűnhettek. Akár izgalmas interpretációt is eredményezhetett volna a két fiatal koreai és a náluk generációval idősebb, csodagyereksége óta több évtizednyi pódiumművészi gyakorlattal rendelkező gordonkás együttese. Ráadásul a német dirigens, Michael Balke tehetetlen volt az aránytalanságokkal szemben. Számomra talány, miért nem elégedtek meg ezúttal a zongora fedelének a felnyitásával – a teljesen nyitottá vált rezonáló tér indokolatlanul felerő-

sította a zongoraszólamot, amire aligha lett volna szükség. Sangeil Shin fölényesen győzte „erővel” szólama követelményeit, a maga részéről körültekintően is játszott, figyelve a karmesterre (akitől a dinamikát illetően semmiféle segítséget nem kapott) és a zenekarral „kommunikáló” szakaszokban zenekarbeli alkalmi muzsikusp partnereire. A hegedűs Sannia Cheong kétségkívül szép hangon játszott, ám olyannyira megmaradt a maga szólama világában, hogy talán még csak nem is kereste játszanivalója helyét a szólistaegyüttesben. Éppen ezért még feltűnőbb volt a gordonkás Stefan Kropfisch „honfoglalása” a pódiumon; mintha egyedüli szólista lett volna, olyannyira érvényre juttatta szólamának minden (kétségkívül részletesen kidolgozott-megformált) szegmensét. Pedig nem kis kamaramuzsikusi múlttal is rendelkezik – testvéreivel triózik rendszeresen, évtizedek óta. Alkalmi partnereivel ő sem kereste ezúttal a zenei kontaktust; előtérbe-törekvését Sangeil Shin a felfokozott hangerővel tudta ellensúlyozni. Volt tehát törekény-szép hegedűszólam, érzékenyen árnyalt gordonkaszólam, masszív zongoraszólam – és gazdag zenekari környezet. És karmester, aki nem támasztott elvárásokat muzsikusaival szemben, hanem velük egyetértésben volt elégedett a mindenkor megszűlő hangzással. Így is tetszett neki – másra-többre nem vágyott, nem törekedett.

Ezen az esten kétségkívül a dirigens érezhette magát legjobban. Michael Balke legnagyobb erénye a lelkes zeneszeretete. A karmesternek, aki talán túl korán is erő-próbáló feladatokat kapott, s igyekezett mindazoknak megfelelni, az operákhoz képest áttekinthetőbb irányítanivalóhoz jut a koncertpódiumon. Hiányossága néha erényként kamatozik: a zene áradását szuggéráló mozdulatai nyomán a zenekari játékosok hosszabb zenei egységekben gondolkodva, ténylegesen nagyobb felületekből építkeznek. Mindehhez járul, hogy külön érzéke van a hirtelen váltásokra (jó terep ehhez az operapartitúrák világa!), ezért karakterekben gazdag, kontrasztos hangzást hív életre. Szerencséje volt a MÁV Szimfonikus Zenekarral, kiváltképp a szimfóniában, hiszen

felkészült, rutinos együttest kapott. A napjainkban szinte általánossá vált vendégkarmesteri praxis ezúttal harmonikus együttműködés eredményeképp kellemes hallgatnivalóhoz juttatta a közönséget. Újrahallgatni lehetett tehát a VI. szimfóniát, anélkül, hogy többlélményhez (vagy -tudáshoz) jutottunk volna. Aki eddig nem szerette a Hármassversenyt, most sem szegődött rajongói táborába. De ellenérzéseket sem keltett, egyetlen hangja sem.

(Fittler Katalin)

Nemzeti Filharmonikusok – 2017. március 9. MŰPA

A fővárosi hangversenylátogató visszatérő vendégként köszönthette Lawrence Fostert, aki ezúttal Mozart, Haydn és Dvořák egy-egy művének dirigenseként lépett fel. A művek legalább annyira, mint alkalmi muzsikusp partnereié, ugyanis Foster azok közé a karmesterek közé tartozik, akik pályájuk során hosszabb időt töltöttek egy-egy zenekar élén, tehát a vendég szereplés korántsem merül ki valamiféle tetszetős ko-reográfiában. Foster kölcsönös kapcsolat kiépítésén is dolgozott, amennyiben valamennyi hangszerest (illetve szólamot) örömteli muzsikálásra inspirált. Leginkább a hangverseny második részében, Dvořák 8., G-úr szimfóniájában kamatozott ez. Kis képzavarral úgy jellemezhetném, hogy háromdimenziós hangzásképre törekedett, amikor nemcsak a megformált tematikus elemek dinamikai kiemelésére törekedett, hanem ezek egymásutánjából összetett szerkezeteket tett hangzó valósággá. Legemlékezetesebb mozzanatai ennek a szándéknak az imitációs szakaszok, amelyek arányosan épültek, függetlenül attól, hogy egy-egy következő belépést kisebb vagy nagyobb hangerejű hangszerek-hangszercsoportok szólaltatnak meg. Mindenkor összjátékra inspirálta a muzsikusokat, tehát olyasfajta figyelemre, hogy mindig mindenki arányosan találja meg a helyét a születő folyamatokban. És ebben több hangszercsoport lelkes partnernek bizonyult; amikor augmentáltan csatlakoztak a

rezek, szinte érezhető volt a játék-öröm. A fafúvósok, mint mindig, jól megformált szólókkal jeleskedtek, de az est igazi „hősei” a mélyvonósok lettek. Mind a gordonka-, mind a nagybőgő-szólam játékosai egy emberként, maximális érzékenységgel követték a dirigens (mozdulatokkal kifejezett) elképzeléseit. Foster egyébként megkülönböztetett figyelemmel fordult felénk, s arra is volt ideje-energiája (és mozdulatkészlete), hogy egy-egy kiemelkedően szép megoldás iránti elégedettségét azonnal nyugtázza.

Foster elegánsan vezényel, differenciált mozdulataival muzsikusaikat inspirálja mindannak a dinamizmusnak a kifejezésére, amelyet – könnyebb megoldásként – gyakran vizuális élményként közvetítenek, táncos mozdulataikkal, más dirigensek a közönségnek. A jó értelemben vett rutin az, ami kamatozott. Hogy Foster mindig tudta, mikor kell lelkesíteni (gazdag kíséret felett) a dallamjátszókat, s mikor lehet őket magukra hagyni, megbízva bennük, s inkább olyan töltőanyag-fordulatokkal foglalkozni, amelyek a partitúra tökéletesebb hangképét biztosítják.

Az ismertetőkből gyakran olvasható öröm, táncos lejtés, és hasonló hangulatok-karakterek gazdag tárháza tárult fel ezen az esten, ily módon nem csupán ismét hallhattuk (s főként nem: újrahallgattuk) e szimfóniát, hanem részei lettünk mindazoknak az életérzéseknek, amelyeket Dvořák hangokba öntött.

Felhőtlenül boldog együttműködés légkörét árasztotta Haydn D-dúr gordonkaversenye, Várdai István szólójával. Stradivari-hangszerével kölcsönösen „egymásra találtak”, és a hangszín-varázst követően méltán emelte meg a gordonkát is a sokadik meghajláskor a szólista, kedvesen utalva arra, hogy „neki” is része van a sikerben. Habár nyilvánvaló, hogy önmagában, tehát „adekvát” játékos nélkül tehetetlen lenne a legremekebb instrumentum is.

A műsor nyitószáma, Mozart D-dúr „Párizsi” szimfóniája kevésbé maradandó élményt okozott – a Nemzeti Filharmonikusok gazdag-sokszínű műsor-palettáján kevés hely jut az ilyesfajta aprólékos kidolgozottságot, az arányok

nüanszaival operáló kompozícióknak. Szinte miniatúráknak tűnnek azokhoz a hangfreskókhoz képest, amelyek megszólaltatóiként igazán hatásos az együttes.

Szép gesztus volt, hogy a műsor előtt Samuel Barber Adagiójával kívánt megemlékezni Kocsis Zoltánról a dirigens. Még hatásosabb lett volna, ha a tételt követő igényes hangolásra korábban került volna sor. A gesztus értékén mit sem változtatott, s nyilvánvaló, hogy a közönség legalább annyira a szívével, mint (kritikus) fülével hallgatta e megunhatatlan tételt.

(Fittler Katalin)

**A Budapesti Tavasz Fesztivál két emlékezetes estje:
a Komische Oper Berlin Zenekara Budapesten -
2017. április 20. 19:00
Erkel Színház, április 21.
Zeneakadémia Nagyterem**

A zenekar „lent és fent” – ez csupán az együttes elhelyezkedésére vonatkozik; április 20-án az Erkel Színházban Mozart remekével, A varázsfuvolával örvendeztették meg a közönséget, másnap pedig a Zeneakadémián adtak emlékezetes hangversenyt.

Közhely, de tény: A varázsfuvola „megunhatatlan”, kíváltképp színpadon. Aki már szinte „kívülről fújja”, azt a legkülönbözőbb rendezések inspirálják műismerete elmélyítésére – mert a legmeghökkenőbb rendezés is (vagy talán épp az!) inspirálja a felháborodott hallgatót a műről szerzett tudása aktiválására. Mert amíg valaki felsorolja a kifogásait, gyakorlatilag strukturanalizist végez! Amikor viszont meghökkenítő újdonságokkal szembesül a közönség, az érdekességek szóbeli megfogalmazásával gyarapítja tapasztalatait.

A rendkívüli érdeklődés ékesen bizonyította: a hazai közönség eleve bizalmat szavazott a vendéglőadásnak. Hogy is ne, amikor ezúttal az élő zenés színházi élmény „házhoz jött”! Mert „borítékolható” volt, hogy lesz meglepetés. Lett is.

A magyar Nánási Henrik 2012 óta főzeneigazgatója a berlini Komische

Opernek, ebben a minőségében épp A varázsfuvolával debütált, s azóta a megannyi operaházba elvitte társulatával ezt a produkciót. Nagy öröm, hogy hozánk is eljutott – s az is, hogy az egykor Schikaneder társulatának (s színháza korántsem arisztokratikus közönségének) készült mű az egykori Népszínházban került színre. Sokan vagyunk, akik a felhőtlen szórakozás kategóriájába soroljuk azt az élményt, amit akkor és ott kaptunk.

A három berlini operaház közül a nagyságát tekintve legkisebb a Komische; háború utáni történetének meghatározó alakja volt a korszakos jelentőségű osztrák rendező, Walter Felsenstein – s azóta is szinte alapkövetelmény az intézmény működésében az érdekes-izgalmas látványvilág.

A varázsfuvola, Barrie Kosky és Suzanne Andrade rendezésében az első pillanattól az utolsóig elvarázsolta a „készületlen” publikumot (mármint a látványra felkészületlent!).

A meglepetések gazdag tárházába kerültünk – egy végiggondolt koncepció megvalósulásába, amely annyira „saját világ” volt, hogy a legelvetemültebb puritán lelkületűeknek sem jutott eszükbe bármit is számon kérni korábbi (hagyományos) látvány-élményeikből.

Műfaj-közi megjelenítésnek is mondhatjuk, hiszen leginkább a némafilmek látvány-világa adta a hátteret (a daljáték prózai betéteit rövid-frappáns (helyzetjelentő vagy párbeszédes) feliratozással, a szereplők néha szoborszerűen, a háttér kiforgatott elemeinek piedesztáljain énekeltek, máskor szinte képregényt animáló mozgással. Elidegenítés a látványban (többek között a fehérre maszkírozott arcokkal), ugyanakkor a közvetlenség megteremtése emberi esendőségek karikírozásával. Nem véletlen, hogy a legnagyobb sikert Papageno aratta. Játék volt, zenés játék, ahol Mozart zenéje hatásos katalizátorként működött, hogy hasson a mese – mármint az eredeti, sokrétűen értelmezhető történetből mindazoké a mozzanatoké, amelyekre ez a rendezés fókuszált.

Az énekesek teljesítménye alapján érdemes rámutatni az éneklés és interpretálás lényegi különbségére. A berliniek énekeltek, tisztán, de ez a kifejezési

mód mintegy „felfokozott beszéd” volt abban az értelemben, hogy nagyobb figyelemfelkeltésre alkalmas. Gyönyörködtetésre, önmagában, aligha. A szereplők szimpatikusan egyénített archetípusok maradtak, s arra a fajta figyelemre, amelyet egy-egy szereplő jellemfejlődése vált ki, korántsem tartottak igényt.

És a zenekar? Pusztán ennek a fellépésnek az alapján nem sok mindent mondhatnánk el játékaról. Funkciót töltött be, s akit nem kötött le teljesen a látvány (a visszatérő látványelemek némelekre „megunhatatlanként” hatottak, mint a némafilm-bohózatok habos torta effektusa, mások egy idő után újfajta poénokra vágytak), hallhatta: minden a helyén volt. A historikus előadások elkötelezett hívei feltehetően szörnyülködtek volna – a toleránsak is legnehezebben a prózai közjátékzeneként alkalmazott Mozart-zongoradarakat tűrték... A látvány-meglepetések sohasem sértették magát a zenét – az opera-texturában nehéz volt megszokni az „idegen test” zongorahangot.

Mindent egybevetve, tény, hogy ritka alkalom, amikor valamennyi korosztályhoz tartozó nézőnek-hallgatónak jócskán van oka elmosolyodni, kuncogni, sőt, néha a meglepetés hatására hangerősen felnevetni egy operaelőadáson. Animáció, díszlet, jelmez és a fényhatások együttesen azt példázták, hogy a sokatlan, a modern (sőt, a mozzanataiban az eredeti műtől nyilvánvalóan távolálló) megjelenítés empátiás befogadókra képes találni.

Ki-ki eljátszhat azzal, hogy „kakukktojásokat keres”, mely mozzanatok nincsenek benne az eredeti (vagy legalábbis korábbi rendezésekben megszokott) látványvilágban, milyen érdemi mozzanatok maradtak ki, s mik azok a járulékos elemek, amelyeket első látásra készséggel elfogadtunk (a Papagenó társaságában gyakran felbukkanó fekete macska, a maga kifejező látvány-kommentárjaival, nem csupán a macskabarátok szívébe férközt be). Zenés színházi élményt kaptunk, amely minden hallgatójának kellemes estét szerzett.

A zenekar (és karmestere) igazi értékéről a zeneakadémiai hangversenyen bizonyosodhattunk meg. Míg az opera

esetében többéves repertoárdarabot kellett csupán újrátjátszaniuk sokadik alkalommal, a pódiumon művészi megmérettetésnek tettek eleget. Korngold Hegedűversenyét Daniel Barenboim fiának, Michael Barenboimnak a szólójával játszották, majd Mahler IV. szimfóniája következett, Pasztircsák Polina közreműködésével.

A Zeneakadémia felújított Nagyeremének módosult (legtöbbek szerint elrontott) akusztikája ezen az estén aligha adott panaszra okot bárkinek! A zenekar létszámát a pódium nagysága behatárolta – ám amíg a gazdag mahleri hangzásvilágban gyönyörködtünk, aligha gondoltunk arra, hogy a kétségkívül zsúfoltan elhelyezkedő muzikusok milyen halláskárosodásnak vannak kitéve. Vagy talán nem is? Mert a hangerő mérhető „abszolút értéke” igencsak különböző hatásokat képes elérni. Néha ugyanaz a hangerő-szint (hogy ne mondjam: zajszint) bántó, máskor pedig a magabiztos erő érzetét kelti.

Korngold Hegedűversenyét hallgatva letagadhatatlan, hogy a szerző a filmzene-szerzés területén vált igazán otthonossá életének amerikai szakaszában. A sokstílusú operai repertoár birtokában problémamentes játszani volt ez a zenekarnak és a szólistának egyaránt. Michael Barenboim játékaról legyen elég annyit megjegyezni, hogy ideális szimbiózisban van hangszerével, amelynek márkájával a viszonylag könnyen hozzáférhető források egyikében sem hivatkozik – s nem tudni, mikor értékesebb a makulátlan szépségű hegedűhang, ha mesterhegedűből, vagy kevésbé neves instrumentumból csiholja elő a művész. A technikai perfekción túl a hang tónusát kell csodálnunk, amely a leheletfinom és a harsány hangzásoknál egyaránt telt, zengő – olyan intenzív, hogy hatása alól aligha vonhatja ki magát bárki. (A 32 éves művész repertoárján 19 hegedűverseny szerepel, köztük szép számmal vannak 20. századi kompozíciók.)

Mahler IV. szimfóniájánál mutatkozott meg igazán annak a haszna, hogy hosszú évek óta egyazon vezető karmester irányításával alakult ki a jelenlegi együttes jelenlegi hangzás-elképzelése. Itt igazolódott leginkább Nánási Hen-

rik művészi munkájának igényessége. Az impulzív dirigens egyértelműen és kizárólag a zenekar érdekében, a műszolgáltatásban áll. Lelkesít, ha kell, a hosszas folyamatok életben tartásáért, máskor hagyja játszani muzikusait, s akkor int, amikor annak funkciója van (belépéseknél, vagy pontosítandó a több-kevesebb hangerőt). Szívesen hozom összefüggésbe zeneértését azzal, hogy szakközépiskolásként zeneszerzés szakra járt (ami jó esetben azzal jár, hogy mintegy „belülről” érti a szerzői szándékokat, s ezáltal a művek mélyrétegeibe is képes bepillantást adni). A legnagyobb értékét abban az érzékenységben látom, ami úgy globálisan, mint a legapróbb részletekben megmutatkozik.

Március 28-án a Müpa Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében hallhattuk legutóbb élőben Mahler IV. szimfóniáját, akkor a New York-i Filharmonikusokkal, az is egy nagyszerű előadás volt. De szűk egy hónap elteltével már nem tudom felidézni, mikor-hogyan jött be a szólista. Miközben belátom annak „ésszerűségét”, hogy mű közben jöjjön be a színpadra (csakúgy, mint legtöbbször Beethoven IX. szimfóniájában a kórus), valahol mégis zavar az a törés, ami legtöbbször létrejön. Én vagyok az utolsó, aki sajnálná a köszöntő tapsot Pasztircsák Polinától, de kétségtelen, hogy ezáltal két részre szakadt a mű. (Emlékezetes bevonulásához hasonlóan, úgyszintén emlékezetes az a megoldás is, amikor a zene közben, szinte észrevétlenül jön ki a pódiumra az énekes, nem adva lehetőséget a köszöntésére. Egyszer csak ott van, mint egy beleolvadva az előadói közösségbe, s kiemelkedve belőle, amikor szólójára kerül sor.) Menteni a menthetőt (előre kitalált koncepció szerint), a kényszerű megszakítást tudatosan növelte a karmester – lehetőséget adva a szólistának, hogy beleélje magát a műbe – s a köszönetnek, hogy visszazökkenjen.

Ettől kezdve a folytatásról csak a legnagyobb elismerés hangján szólhatunk. A mennyei élet látomása nem pusztán idilli kép lett, hanem Mahler látomásának a megjelenítése, távoli szféra zenéjeként, igazi „musica humana” gesztussal. Pasztircsák Polina anyanyelvi

biztonsággal énekel németül is – interpretációs csoda ez, ami azt eredményezi, hogy szövegértés nélkül is értője lehet bárki. És nagyon valószínű, hogy előadása közben senkinek sem támadt kedve informálódni a műsorismertető magyar szövegfordítását olvasva. A zenei érzékenység mintapéldája, hogy Nánási Henrik úgy irányította – széles dinamikai skálán játszó – együttesét, hogy az soha, egyetlenegy pillanatra se nyomja el a szólista énekét. Pedig Pasztircsák Polina énekére – többszöri hallás után talán általánosíthatóan – az jellemző, hogy „kispórolja” a dinamikai csúcspontokat, hogy azok minél hatásosabbak legyenek, ugyanakkor a halk szférákban színek-árnyalatok sokaságával kápráztatja el hallgató-ságát. Mindehhez pódium (ill. színpadi) előadásokon hozzájárul a látvány: az énekesnő szuggesztív jelenség, szinte sugárzóan közvetíti az általa hangzó életre keltett szépségeket (ráadásul kotta nélkül, egyszerre spontánul és magabiztosan!). A szimfónia zárótételében azért volt különösen hatásos, mert nem afféle ködfüggöny mögötti vízióként jelenítette meg „A mennyei élet” jeleneit, hanem átélte/átélhető valóságként invitálta hallgatóit a képzelte jelenetbe.

Ha A varázsfuvolát kötelező látnivalónak tenném előadóművészeknél is inkább prózai és zenei rendezőknek, ezt a hangversenyt elsősorban zenekari muzikusok számára tartottam volna kötelező zenehallgatásnak, lehetőleg látvánnyal együtt. A koncertmester magát soha nem mórlikáló, szólama számára mindig informatív mozdulatai, s általános érvénnyel az a figyelem, amellyel mind a játszanivaló, mind pedig a karmester mozdulatai iránt viseltettek a muzikusok, példaadó. És az is, hogy a szünetelő szólamok nem afféle légüres csendet hívtak életre a játékosokban, hanem ki-ki a részleteiben kidolgozott, ám egész tételeken végigívelő folyamatokba csatlakozott be, a megfelelő dinamikával. Vagyis, pontosan ettől a „becsatlakozástól” lett megfelelő a dinamika – és ezért fordulhatott elő, hogy a hallgatónak olyan érzése támadt, hogy a gazdag partitúrából „mindent hall”.

Fittler Katalin

A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

művészeti vezető: Csaba Péter

I. hegedű tutti próbajátékot

hirdet határozatlan idejű teljes állásra

Időpontja: 2017. június 24. (szombat), 10 óra

Helye: a zenekar próbaterme (1088 Budapest, Múzeum u. 11.).

A próbajáték anyaga:

I. forduló:

- Mozart: A-dúr K.219, vagy D-dúr K.218 hegedűverseny I. tétel kadenciával
- egy zenekari szemelvény a megadott zenekari anyagból, a zsűri választása alapján

II. forduló:

- 2 szabadon választott Bach tétel a Szólószonátákból és Partitákból
- Szabadon választott romantikus vagy XX. századi mű (5-10 perc)
- egy zenekari szemelvény a megadott zenekari anyagból, a zsűri választása alapján

III. forduló:

Zenekari anyag

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (1088 Budapest, Múzeum u. 11.) vagy e-mailben (office@mavzenekar.hu) kérjük eljuttatni **2017. június 16-ig.**

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga előzetes egyeztetés után a zenekar székházában átvethető 2017. április 18-tól vagy igény szerint elektronikus úton küldjük.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információ a zenekari titkártól kérhető a csgyurkovics@mavzenekar.hu e-mail címen.

Budapest, 2017. április 6.

Lendvai György
ügyvezető igazgató

A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

művészeti vezető: Csaba Péter

prím szólamvezetői próbajátékot

hirdet határozatlan idejű teljes állásra

Időpontja: 2017. június 24. (szombat), 16 óra

Helye: a zenekar próbaterme (1088 Budapest, Múzeum u. 11.).

A próbajáték anyaga:

I. forduló:

- Mozart: A-dúr vagy D-dúr hegedűverseny I. tétel kadenciával
- egy zenekari szemelvény a megadott zenekari anyagból, a zsűri választása alapján

II. forduló:

- egy lassú és egy gyors Bach tétel a Szólószonátákból és Partitákból
- egy szabadon választott romantikus, vagy XX. századi hegedűverseny I. tétel kadenciával

III. forduló:

Zenekari anyag

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (1088 Budapest, Múzeum u. 11.) vagy e-mailben (office@mavzenekar.hu) kérjük eljuttatni **2017. június 16-ig.**

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga előzetes egyeztetés után a zenekar székházában átvethető 2017. április 18-tól vagy igény szerint elektronikus úton küldjük.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információ a zenekari titkártól kérhető a csgyurkovics@mavzenekar.hu e-mail címen.

Budapest, 2017. április 6.

Lendvai György
ügyvezető igazgató

A PANNON FILHARMONIKUSOK-PÉCS NONPROFIT KFT.

próbajátékot hirdet az alábbi állásra

I./ III. KÜRT

A próbajáték anyaga:

- W.A. Mozart No.4 Esz-dúr kürtverseny (KV 495) 1. tétel kadenciával
- R. Strauss Esz-dúr kürtverseny (Op.11) 1. tétel

Zenekari szemelvények:

1. J. Haydn: Sinfonie in C major, 'Maria Theresia' Hob. I:48 (1-29)
2. W.A. Mozart: Così fan tutte, KV 588, 2.Akt Nr.25 (8-9, 21-24, 29-33, 46-55, 76-78, 116-117)
3. L. van Beethoven: Sinfonie Nr.7 A-Dur, op.92, 1.tétel (89-102, 436-végig)
4. F. Mendelssohn: Szentivánéji álom, op 61, Nr.7 Notturmo (1-34, 72-végig)
5. J. Brahms: Sinfonie Nr.2, 2. tétel (17-31 ütem, 1. kürt)
6. R. Strauss: Ein Heldenleben op.40, (1-17, 10-es Ziffer 4 üteme, 78-79 Ziffer, 108-as Ziffertől végig, 1. kürt)
7. R. Strauss: Till Eulenspiegels lustige Streiche op.28 (1. és 3. kürt szóló)
8. M. Ravel: Klavierkonzert G-Dur, 1. tétel (25-ös Ziffer 10 üteme, 1. kürt)
9. P.I. Tschaiowsky Sinfonie Nr.5 op.64, 2. tétel (8-28 ütem, 1. kürt)
10. G. Mahler: Sinfonie Nr.5, 3. tétel: Scherzo (obligát szóló)
11. A. Bruckner: Sinfonie Nr.4, 1. tétel (kezdés-52 ütem, 1. kürt)

Az írásbeli jelentkezéseket kérjük beküldeni az alábbi címre:

Pannon Filharmonikusok-Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4., vagy az office@pfz.hu címre

A zenekari szemelvényeket a jelentkezés regisztrálása után a meghívott pályázónak megküldjük, illetve személyesen a zenekar székházában átvethetők. *Zongorakísérőt igény szerint biztosítunk!*

A próbajáték tervezett időpontja: 2017. május 29. 14.30

A pontos időpontról a meghívott pályázónak később adunk tájékoztatást.

A próbajáték helyszíne: Kodály Központ (7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.)

Az állás betöltése: megegyezés szerint.

Bővebb felvilágosítást a 72/500-328 ill. 20/ 449-8502 telefonszámon adunk!

Pécs, 2017. április 2.

Horváth Zsolt
igazgató

A PANNON FILHARMONIKUSOK-PÉCS NONPROFIT KFT.

próbajátékot hirdet az alábbi állásra

TROMBITA I. váltó II.

A próbajáték anyaga:

- Haydn: Esz-dúr trombitaverseny 1.tétel kadenciával és
- 2. tétel (B trombitán)

Zenekari szemelvények:

- W.A. Mozart: Figaro házassága -1. Akt Nr. 10. 89-115 ütem (1. és 2. trombita)
- G. Donizetti: Don Pasquale - 2. Akt Bild Nr. 5. Vorspiel, Szene und Arie
- P.I. Csajkovszkij: A hatyúk tava - 3. Akt Nr.26. Nápolyi tánc
- G. Verdi: A trubadúr - 1. Akt 1. Szene, 5. Szene (részletek)
- L. Bernstein: Symphonic Dances from West Side Story
- Beethoven: IX. szimfónia IV. tétel Presto-Allegro assai (kijelölt rész)
- Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány (kijelölt rész)
- Muszorgszkij: Egy kiállítás képei Promenade
- Respighi: Róma fenyői 2. tétel (kijelölt rész)
- Sztravinszkij: Petruska 134 - 139 ziffer
- Bartók: Concerto V. tétel 201 - 256 (2. trombita)
535 - 573 (2. trombita)

Az írásbeli jelentkezéseket kérjük beküldeni az alábbi címre:

Pannon Filharmonikusok-Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4., vagy az office@pfz.hu címre

A zenekari szemelvényeket a jelentkezés regisztrálása után a meghívott pályázónak megküldjük, illetve személyesen a zenekar székházában átvethetők. *Zongorakísérőt igény szerint biztosítunk!*

A próbajáték tervezett időpontja: 2017. május 29.

A pontos időpontról a meghívott pályázónak később adunk tájékoztatást.

A próbajáték helyszíne: Kodály Központ (7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.)

Az állás betöltése: megegyezés szerint.

Bővebb felvilágosítást a 72/500-328 ill. 20/ 449-8502 telefonszámon adunk!

Pécs, 2017. április 3.

Horváth Zsolt
igazgató

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

II. HEGEDŰ ÁLLÁSRA

határozott és határozatlan idejű kinevezéssel

Kötelező anyag:

Mozart : G-dúr, vagy, D-dúr vagy A-dúr hegedűversenyének I. vagy II. – III. tétele, kadenciával
Bach: egy partita vagy szonátatétel

Zenekari anyag:

Bartók: Concerto – III. tétel 86 – 99, V. tétel 265 – 278
Mozart: Jupiter szimfónia IV. tétel – az ismétlődő jelleg
Verdi: A végzet hatalma – nyitány

A zenekari részletek letölthetők a zenekar honlapjáról (www.sso.hu)

Követelmények: – felsőfokú végzettség
– erkölcsi bizonyítvány (az állás elnyerése esetén)
– magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

- szakmai önéletrajz
- zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A próbajáték időpontja: 2017. május 22. hétfő 10:00

Az állás, sikeres próbajátékot követően azonnal betölthető.

Jelentkezési határidő: 2017. május 15.
Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3.
taky.gyorgy@sso.hu
Információ: Táky György
tel: 20/3600234
e-mail: taky.gyorgy@sso.hu

Szombathely, 2017. március 23.

Kiss Barna
igazgató

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

TROMBITA MUNKAKÖRRE

határozatlan idejű kinevezéssel

A meghallgatás anyaga:

- Haydn: Esz-dúr trombitaverseny I. II. tétel (kizárólag B-trombitával)
- Egy bármilyen stílusú előadási darab.

Zenekari állások:

- Bartók: Concerto I. tétel 328-389-ig (2. trombita)
II. tétel 90-120-ig (2. trombita)
V. tétel 201-228-ig (csak a 2. trombita)
- Beethoven: 2. és 3. Leonóra nyitány – külsőtrombita-szóló
- Donizetti: Don Pasquale – II. felv. 3. kép Nr.5 Vorspiel, Szene und Arie
- Bizet: Carmen – Vorspiel und Signal (32-től)
- Ravel: Bolero – trombita szóló (6-ig)
- Respighi: Róma fenyői – külsőtrombita-szóló

A zenekari részletek letölthetők a zenekar honlapjáról (www.sso.hu)

Követelmények: – felsőfokú végzettség
– erkölcsi bizonyítvány (az állás elnyerése esetén)
– magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

- szakmai önéletrajz
- zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A próbajáték időpontja: 2017. június 9. péntek 13.30

Az állás, sikeres próbajátékot követően, 2017. november 1-től tölthető be.

Jelentkezési határidő: 2017. június 1.
Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3.
taky.gyorgy@sso.hu
Információ: Táky György, tel: 20/3600234
e-mail: taky.gyorgy@sso.hu

Szombathely, 2017. március 30.

Kiss Barna
igazgató

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

próbajátékot hirdet

ÜTŐHANGSZERES ÁLLÁSRA

határozatlan idejű kinevezéssel

Kötelező anyag:

Sommerfeldt: Music for one percussion player III. t. Xylophone solo
Lylloff: Arhus Etude Nr. 9.

Zenekari állások:

Xilofon:

B. Britten: The Young Person's Guide to the orch. Variation „M”
Kodály Zoltán: Hány szvit VI. t. Császári udvar bevonulása: 1-12 ütem; 123 – 133 ütem; 169 – 176 ütem.
I. Sztravinszkij: Petruska 80-tól a tétel végéig

Harangjáték:

C. Debussy: A tenger 2. – 3. tétel
P. Dukas: Bűvészinas (végig)

Kisdob:

R. Korsakov: Seherezáde 3. és 4. tétel (részletek)
Bartók Béla: Concerto II. t. (első 9 ütem, és a tétel vége)
I. Sztravinszkij: Petruska 134 előtt 1-től 139-ig

Csörgődob:

G. Bizet: Carmen: (Cigánydal)
I. Sztravinszkij: Petruska 201 után 3. ütemtől 206 után 1-ig.

Kasztanyetta:

M. Ravel: Alborada del gracioso (3-tól 4-ig)

Cintányér:

Csajkovszkij: Rómeó és Júlia (nyitány fantázia)
Csajkovszkij: IV. szimfónia 4.t. (272-től 292-ig)
S. Rachmaninov: No.2. Zongoraverseny (III. t.)

Triangulum:

Liszt Ferenc: Esz-dúr Zongoraverseny (All. vivace)
Rossini: Tell Vilmos nyitány

Nagydob:

I. Sztravinszkij: Tavasz áldozat 72-től 74-ig (18 ütem)

A zenekari anyag nagyrészt megtalálható a SCHOTT kiadó Orchester-Probespiel (Pauke/Schlagzeug) kötetében, valamint a Zenekar honlapján a Hírek menüpont alatt...

Követelmények: – felsőfokú végzettség
– erkölcsi bizonyítvány (az állás elnyerése esetén)
– magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

- szakmai önéletrajz
- zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A próbajáték időpontja: 2017. július 17. hétfő 14.00

Az állás 2017. szeptember 1-től tölthető be.

Jelentkezési határidő: 2017. július 10.

Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3.
vagy taky.gyorgy@sso.hu
Információ: Táky György, tel: 20/3600234
e-mail: taky.gyorgy@sso.hu

Szombathely, 2017. március 31.

Kiss Barna
igazgató

BUDAFOKI DOHNÁNYI ZENEKAR

Május 7. vasárnap, 19.30 Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Énekel az ország

Rossini: Petite messe solennelle
Kodály: Budavári Te Deum
Országos Egyesített Énekkar
Vezényel: Hollerung Gábor

Május 12. péntek, 19.00 Klauzál Ház

Budafoki hangversenyesték

Rossini: D-dúr szonáta
Tiszai Péter: Divertimento
Schubert-Mahler: A halál és a lányka
Hangversenymester: Berán Gábor

Május 20. szombat, 11.00 Klauzál Ház

A megérthető zene Junior

NÉPEK ZENÉJE
Csajkovszkij: IV. szimfónia – IV. tétel
Anderson: Ír szvit – részlet
Smetana: Az eladott menyasszony – Komédiások tánca
Chabrier: Espagna
Dohnányi: Rurallia hungarica
Előad és vezényel: Hollerung Gábor

Május 20. szombat, 15.00 Klauzál Ház

Zeneértő leszek

Balogh Sándor – Lukácsné Győző: Lúdas Matyi
Mesejáték öt hangszerre
Házigazda: Lukácsné Győző

Május 21. vasárnap, 11.00 Zeneakadémia

A megérthető zene

AZ EMBERI LÉLEK REZDÜLÉSEI – A MEGHASADT LÉLEK
Gyöngyösi Levente: A gólyakalifa
Előad és vezényel: Hollerung Gábor

Május 29. hétfő, 19.30 Eiffel Műhelyház

Gyöngyösi Levente: A gólyakalifa
Vezényel: Hollerung Gábor
Vezényel: Hollerung Gábor

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 12. péntek 19.00 Duna Palota

Tavaszi bérlet / 5.

A kései Brahms
Brahms: Kettőverseny hegedűre és gordonkára (a-moll), op.102
Brahms: 4. (e-moll) szimfónia, op.98
Közreműködik: Stuller Gyula – hegedű és Stuller Júlia – gordonka
Vezényel: Deák András

2016. május 7. (szombat) 19.30 Klebelsberg Kuno Művelődési Központ

Mesterkoncertek és fiatal művészek

Beethoven: Prométheusz teremtményei – nyitány, op. 43
Schumann: a-moll zongoraverseny, op. 54
Beethoven: 7. (A-dúr) szimfónia, op. 92
Közreműködik: Várjon Dénes – zongora
Vezényel: Baráti Kristóf

2016. május 11. (szerda) 15.30 Duna Palota – Színházterem

Baráth Gergely kürt MA diplomakoncertje
Vitaly Buyanovsky: Espana
W. A. Mozart: D-dúr divertimento 1. tétel (K. 136)
W. A. Mozart: 3. (Esz-dúr) kürtverseny (K. 447)
Richard Strauss: 1. (Esz-dúr) kürtverseny op. 11
Malcolm Arnold: Quintet (km.: Szirmai Jenő, Csányi Imre, Szepesi Ferenc, Sági Viktor)
Vezényel: Rebe Attila

2016. június 13. (hétfő) 19.00 Zeneakadémia – Nagyterem

Karmester vizsga

Beethoven: 5. (c-moll) szimfónia, op. 67 („Sors”)
Vezényel: Jo Yeounho
Liszt: 2. (A-dúr) zongoraverseny
Közreműködik: Ránki Fülöp (zongora)
Vezényel: Rajna Martin
Beethoven: 3. (Esz-dúr) szimfónia, op.55 („Eroica”)
Vezényel: Mónica Lopes Tomás
Da Silva

2016. július 6. (szerda) 15.00 Duna Palota – Színházterem

Duna Nemzetközi Versenymű Kurzus – Gálakoncert

A műsoron zongora-, hegedű- és csellóversenyek részletei
csendülnek fel a kurzus anyagából – Beethoven, Brahms, Csajkovszkij, Haydn, Liszt, Mendelssohn, Mozart, Schumann és Sibelius versenyműveiből – válogatva.
Közreműködik: A Duna Nemzetközi Versenymű Kurzus legeredményesebb növendékei
Vezényel: Deák András

GÖDÖLLŐI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Június 9. péntek 19.00

Gödöllői Királyi Kastély, Lovarda KORONÁZÁSI HÉTVEGE

Liszt: Koronázási mise
Fodor Beatrix – szoprán
Simon Krisztina – alt
Balczó Péter – tenor
Jekl László – basszus
Gödöllői Városi Vegyeskar
Baptista Központi Kórus
Vezényel: Horváth Gábor

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

Május 4., csütörtök, 9.00, 10.30, 14.00

Győr, Richter Terem

Ifjúsági hangverseny, Zenebirodalom Alapítvány

Sztravinszkij: A tűzmadár szvit
vezényel: Berkes Kálmán

Május 11., csütörtök, 19.00 Richter Terem, Győr

Sándor János Hangversenybérlet

Zarathustra
Dohnányi E.: Szimfonikus percek, op. 36
Burkál T.: Klarinétverseny
R. Strauss: Imígyen szóla Zarathustra, op. 30
Vezényel: Hamar Zsolt
Közreműködik: Varga Gábor – klarinét

Május 17., szerda 19.00

Református templom, Pápa

Filharmonikus Hangversenybérlet – Pápa
A barokk esszenciája
J. S. Bach: III. Zenekari szvit, BWV 1068
J.-F. Rebel: Les Éléments
C. Ph. E. Bach: g-moll csembalóverseny Wq.6 (H.409)
J. Chr. Bach: Amadis de Gaule – Overture and Suite
Közreműködik: Spányi Miklós – csembaló
Vezényel: Rácz Márton

Május 18., csütörtök 19.00

Richter Terem, Győr

Istvánffy Benedek Hangversenybérlet

A barokk esszenciája
J. S. Bach: III. Zenekari szvit, BWV 1068
J.-F. Rebel: Les Éléments
C. Ph. E. Bach: g-moll csembalóverseny Wq.6 (H.409)
J. Chr. Bach: Amadis de Gaule – Overture and Suite
Közreműködik: Spányi Miklós – csembaló
Vezényel: Rácz Márton

Május 24., szerda, 19.00

Richter Terem, Győr

Richter János Hangversenybérlet

Kobayashi
P. I. Csajkovszkij: Vonósszerenád, op. 48
Ny. A. Rimszkij-Korszakov: Scherezade
Vezényel: Kobayashi Ken-ichiro

Május 25., csütörtök, 19.00

Richter Terem, Győr

Filharmonikus Hangversenybérlet – Mosonmagyaróvár

Kobayashi
P. I. Csajkovszkij: Vonósszerenád, op. 48
Ny. A. Rimszkij-Korszakov: Scherezade
Vezényel: Kobayashi Ken-ichiro

Június 5., hétfő, 19.00

Erkel Színház, Budapest

Spiritiszták

Selmeczi Gy.: Spiritiszták – hangversenyszerű előadás
Vezényel: Kovács János

Június 9., péntek, 19.30 Pannónhalmi Apátsági Múzeum és Galéria belső kertje, Pannónhalm

Pannónhalmi Klasszikus Esték

Közreműködnek a Győri Filharmonikus Zenekar művészei
Művészeti vezető: Berkes Kálmán

Június 26., hétfő, 20.00 Dunakapu tér, Győr

Szent László-napi ünnepi hangverseny

Erkel F.: Ünnepi nyitány
P.I. Csajkovszkij: b-moll zongoraverseny, op. 23
Liszt F.: Les Préludes
Vezényel: Berkes Kálmán
közreműködik: Bogányi Gergely – zongora

Július 28., péntek, 19.30 Pannónhalmi Apátsági Múzeum és Galéria belső kertje, Pannónhalm

Pannónhalmi Klasszikus Esték

Közreműködnek a Győri Filharmonikus Zenekar művészei
Művészeti vezető: Berkes Kálmán

KODÁLY FILHARMÓNIA – DEBRECEN

Május 6. 19.30 Debrecen, Kölcsey Központ

W.A.Mozart: B-dúr szimfónia K.319
F. Strauss: Kürtverseny op.8
R. Strauss: Kürtverseny Nr.1 op.11
Hacsaturján: Álarcosbál szvit
Ember Dániel – kürt
Vezényel: Káli Gábor

Május 16. 19.30

Debrecen, Kölcsey Központ

Weiner: Concertino zongorára és zenekarra, op. 15
Dohnányi: Változatok egy gyermekdalra, op.25
Liszt-Weiner: h-moll szonáta
Várjon Dénes – zongora
Vezényel: Kovács László

Május 25. 19.30

Debrecen, Páti utcai zsinagóga

„Ímé, szép vagy” – Az énekek éneke zenében és prózában
Palestrinától napjainkig Kodály
Kórus Debrecen
Kodály Filharmonikusok
Debrecen kamaragyűjtése
Vezényel: Szabó Sipos Máté

Június 1. 19.30

Debrecen, Kölcsey Központ

King's Singers, Kodály Kórus
Debrecen, Kodály Filharmonikusok Debrecen
Vezényel: Somogyi-Tóth Dániel, Szabó Sipos Máté

Június 2. 19.30

Debrecen, Kölcsey Központ

King's Singers, Kodály Kórus

Debrecen, Kodály Filharmonikusok Debrecen
Vezényel: Somogyi-Tóth Dániel,
Szabó Sipos Máté

A MAGYAR RÁDIÓ ZENEI EGYÜTTESÉI

Május 18. csütörtök 16.00

Zeneakadémia Nagyterem

Pünkösddőlő

a Magyar Rádió Gyermekkórusának évadzáró pünkösdi koncertje
Válogatás európai és magyar zeneszerzők gyermekkari műveiből.
Vezényel: dr. Matos László
Közreműködik: a Magyar Rádió Gyermekkórusa - Picurkák, Palánták - és Nagykórusa, illetve Lánykara
Zongorán közreműködik: Arany Zsuzsanna

Május 18. csütörtök 19.30

Zeneakadémia Nagyterem

Lehel-bérlet 6.

Haydn: Évszakok
Vezényel: Pad Zoltán
Közreműködik: Kovács Ágnes szoprán, Kálmán László tenor és Tomas Senc bariton

Május 23. kedd 19.30

Műpa, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Dohnányi-bérlet 4.

Beethoven: Missa Solemnis
Vezényel: Kovács János
Közreműködik: a Magyar Rádió Énekkara,
Kriszta Kinga szoprán, Kovács Annamária alt, Horváth István tenor, Rácz István basszus

Május 27. szombat 16.00

Budapest Music Center

Évadzáró pünkösdi koncert
Válogatás európai és magyar zeneszerzők gyermekkari műveiből.
Népi pünkösdi lakodalmi játék.
A Gyermekkórus Leánykarának bemutatkozó előadása.
Vezényel: Vargáné Körber Katalin és dr. Matos László
Közreműködik: a Magyar Rádió Gyermekkórusa Picurkák kórusa és Leánykara

MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 5. 19.00, Zeneakadémia

Erdélyi Miklós-bérlet

Mozart: I. (Esz-dúr) szimfónia, No. 1 K. 16
Grieg: a-moll zongoraverseny, op. 16
Csajkovszkij: II. (c-moll) szimfónia, op. 17
Közreműködik: Jean-Efflam Bavouzet (zongora)
Vezényel: Takács-Nagy Gábor

Május 6. 18.00, Olasz Kultúrintézet

Zongorabérlet

Mozart: I. (Esz-dúr) szimfónia,

No. 1 K. 16
Grieg: a-moll zongoraverseny, op. 16
Csajkovszkij: II. (c-moll) szimfónia, op. 17
Közreműködik: Jean-Efflam Bavouzet (zongora)
Vezényel: Takács-Nagy Gábor

Május 9. 16.30, Búgócsiga

2017 május 9. 18.00, Szeretethang

Május 11. 19.30, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Szöke Tibor-mesterbérlet

Beethoven est
Egmont – nyitány, op. 84
D-dúr hegedűverseny, op. 61
V. (c-moll) szimfónia, op. 67
Közreműködik: Kállai Ernő (hegedű)
Vezényel: Kobayashi Ken-Ichiro

Május 26. 19.00, Zeneakadémia

Lukács Miklós-bérlet

Brahms est
I. (d-moll) zongoraverseny, op. 15
I. szimfónia, op. 68
Közreműködik: Frankl Péter (zongora)
Vezényel: Csaba Péter

Május 27 18.00

Olasz Kultúrintézet

Zongorabérlet

Brahms est
I. (d-moll) zongoraverseny, op. 15
I. szimfónia, op. 68
Közreműködik: Frankl Péter (zongora)
Vezényel: Csaba Péter

Június 9. 18.00, Festetics Palota

Festetics-bérlet

Stamitz: B-dúr klarinétverseny
Seiber M.: Concertino klarinétra és vonós zenekarra
Beethoven: Esz-dúr oktett, op. 103
Mozart: Harmoniemusik (Részletek a Don Giovanni c. operából)
Klarinéton közreműködik és vezényel: Eduard Brunner

Június 24. 1.30, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Szöke Tibor-mesterbérlet

Strauss: I. (Esz-dúr) kürtverseny, op. 11
Arutunjan: Trombitaverseny
Mahler: I. (D-dúr) szimfónia
Közreműködik: David Guerrier (kürt, trombita)
Vezényel: Csaba Péter

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 8. 19.00, Művészetek Háza

Szezonbérlet 8

Wagner: Nürnbergi mesterdalnokok – nyitány
Liszt: A-dúr zongoraverseny
Schumann: IV. d-moll szimfónia
Zongora: Balázs János
Vezényel: Gál Tamás

Május 15. 19.00, Művészetek Háza

Tűzvárás 7

Haydn: Évszakok
Ének: Theodora Raftis, Kálmán László, Fülep Máté
Km.: Zeneakadémia Alma Mater Kórusa
Vezényel: Somos Csaba

Május 23. Kassa

Puccini: Le villi
Ének: Fodor Beatrix, Bándi János
Km.: Kassai Színház kórusa
Vezényel: Gál Tamás

Június 29. 16.00, 18.00, 20.00

Miskolci Nemzeti Színház, Nyári színpad

Promenáda koncertek

NEMZETI FILHARMONIKUSOK

Május 10. szerda 19.30, MÜPA

Csajkovszkij: I. zongoraverseny b-moll, op. 23
Rachmaninov: II. szimfónia e-moll, op. 27
Km.: Farkas Gábor zongora
Vezényel: Kovács János

Május 11. csütörtök, 19.30

Debrecen, Kodály Központ

Csajkovszkij: I. zongoraverseny b-moll, op. 23
Rachmaninov: II. szimfónia e-moll, op. 27
Km.: Farkas Gábor zongora
Vezényel: Kovács János

Május 13. szombat, 20.30

Fiumei úti sírkert

Emlékhelyek Napja – koncert
km: Nemzeti Énekkar (karigazgató: Somos Csaba)
Vezényel: Antal Mátyás

Május 20. szombat, 19.30, MÜPA

Mahler: III. szimfónia d-moll
Km.: Vörös Szilvia mezzoszoprán, a Nemzeti Énekkar Nőkara (karigazgató: Somos Csaba), a Kodály Zoltán Magyar Kórusiskola Gyermekkara (karigazgató: ifj. Sapszon Ferenc)
Vezényel: Eliahu Inbal

Május 25. csütörtök, 19.30, MÜPA

Brahms: Hegedűverseny D-dúr, op. 77
Ravel: Seherezáde – dalciklus
Muszorgszkij-Ravel Egy kiállítás képei
Km.: Szergej Hacsatryan hegedű, Pasztircsák Polina szoprán
Vezényel: Vaszilij Szinajszkij

Május 26. péntek, 19.00

Székesfehérvár, Vörösmarty Színház

Brahms: Hegedűverseny D-dúr, op. 77
Ravel: Seherezáde – dalciklus
Muszorgszkij-Ravel Egy kiállítás képei
Km.: Szergej Hacsatryan hegedű, Pasztircsák Polina szoprán
Vezényel: Vaszilij Szinajszkij

Május 30. kedd, 19.30, ZAK

Beethoven: Szélső és szerencsés hajózás vegyeskarra és zenekarra, op. 112
Mendelssohn: Szélső és szerencsés hajózás, op. 27 – nyitány
Schumann: Négy ének két kórusra, op. 141
Brahms: A végzet dala, op. 54 – oratórium
Dvořák: Himnusz „A Fehérhegy örökösei”, op. 30
Km.: Nemzeti Énekkar (karigazgató: Somos Csaba)
Vezényel: Somos Csaba

Május 31. szerda, 19.00

Nyíregyháza, Kodály Zoltán Iskola

Beethoven: Szélső és szerencsés hajózás vegyeskarra és zenekarra, op. 112
Mendelssohn: Szélső és szerencsés hajózás, op. 27 – nyitány
Schumann: Négy ének két kórusra, op. 141
Brahms: A végzet dala, op. 54 – oratórium
Dvořák: Himnusz „A Fehérhegy örökösei”, op. 30
Km.: Nemzeti Énekkar (karigazgató: Somos Csaba)
Vezényel: Somos Csaba

Június 19. hétfő, 16.00, MÜPA

Wagner-napok (Műpa-rendezés)

Wagner: Rienzi
Főbb szerepekben:
Robert Dean Smith Cola Rienzi
Emily Mage Irene
Falk Struckmann Steffano
Colonna
Michelle Breedt Adriano
Boaz Daniel Paolo Orsini
Cser Krisztián Raimondo
Brickner Szabolcs Baroncelli
Cserhalmi Ferenc Ceccho del Vecchio
Egy békekövet
Hírnök
Km.: Nemzeti Énekkar (karigazgató: Somos Csaba)
Vezényel: Sebastian Weigle

ÓBUDAI DANUBIA ZENEKAR

Május 4. 19.30, Zeneakadémia

PROSPERO SZIGETÉN

Az Otthon vagyunk sorozat 4. koncertje
Beethoven | VI. szimfónia
Beethoven | VII. szimfónia
Vezényel | Kobayashi Ken-Ichiro

Május 7. 19.30

MENDELSSOHN UTAZÁSAI

Mendelssohn utazásai a Zsidó Művészeti Napokon
Helyszín: Uránia Nemzeti Filmszínház
Szólista: Christos Grimpas, cselló (Görögország)
Vezényel: Anton Shaburov, (Oroszország), az I. Felix Mendelssohn Nemzetközi

Karmesterverseny győztese
F. Mendelssohn: Hebridák-nyitány op.26.
E. Muratore: Mi Haish
K. Grigoriou: Adios querida
M. Bruch: Kol Nidrei (new adapted version for the available orchestra setting)
F. Mendelssohn: 4. „Olasz” szimfónia

Május 26. 19.00, Erkel Színház LIGETI GYÖRGY: LE GRAND MACABRE

Ligeti György: Le grand macabre – hangversenyszerű előadás
Német nyelven, magyar felirattal.
Közreműködnek:
Piet von Fass Horváth István
Gioconda Sáfár Orsolya
Giocondo Várhelyi Éva
Nekrotzar Palerdi András
Mescalina Meláth Andrea
Astradamors Gábor Géza
Vénusz Röser Orsolya Hajnalka
Ávónő Miklósa Erika
Fekete miniszter Megyesi Zoltán
Go-go herceg Takács Botond
Karmester: Vajda Gergely

Május 27. 19.00 Veresegyházi templom

Mozart: F-dúr divertimento
Albinoni: Adagio
Schubert: Ave Maria
Grieg: Nagymama menüettje,
Honvág, Bölcsődal
Bach-Gounod: Ave Maria
Bach: Air
Mozart: Exultate, jubilate!
Vezényel: Hátori Máté

Június 15. 19.30 Budapest Music Center – Koncertterem NEMZETKÖZI MESTERKURZUS KARMESTEREKNEK

Záró koncert
Kodály Zoltán: Hány János szvit
Kodály Zoltán: Fölszállott a páva
(Variációk egy magyar népdalra)
Wolfgang Rihm: Verwandlung 2.

Június 16 19.00 Óbuda, Fő tér

Hány kaland – Kodály Zoltán művének keresztmetszete
Kodály: Hány János – szvit
Hogyan tudtál...
Hej két tikom...
Felszántam a császár udvarát...
Toborzó
Tiszán innen...
vezényel: Hátori Máté
Közreműködik:
Kun Ágnes Anna
Haja Zsolt
Schneider Zoltán – moderátor

Június 27.
Miklósa Erika Opera este a Benczúr-kertben
Erkel: Hunyadi-nyitány
Erkel: Hunyadi László – Gara Mária áriája
Strauss: A két Dunán
Strauss: A denevér – Kacagódal
Verdi: Aida bevonulási induló
Bartók: Este a székelvényeknél

Dvořák: Új világ szimfónia – IV. tétel
Csajkovszkij: Anyegin – Levélárja
Kodály: A csitári hegyek alatt
Közreműködik:
Miklósa Erika
Rab Gyula
vezényel: Hátori Máté

Július 21.

Óbuda, Fő tér

Argentín tangóest Dino Saluzzi-val
Közreműködik:
Dino Saluzzi
José Maria Saluzzi
Félix Saluzzi
Mathias Saluzzi
U.T. Gandhi
Vezényel: Luis Gorelik

PANNON FILHARMONIKUSOK – PÉCS

Május 3., szerda 19.00

Kodály Központ
PTE Operabemutató
Friedrich Händel: Xerses
Vezényel: Kocsár Balázs

Május 4., csütörtök 19.00

Kodály Központ
Marie és Elgar
Ludwig van Beethoven:
Fidelio-nyitány
Edward Elgar: e-moll gordonka-
verseny
Szergej Rahmanyinov: II.
(e-moll) szimfónia
Marie-Elisabeth Hecker – gordonka
Vezényel: Vass András

Május 5., péntek 19.30 Müpa, Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

Marie és Elgar
Ludwig van Beethoven:
Fidelio-nyitány
Edward Elgar: e-moll gordonka-
verseny
Szergej Rahmanyinov: II.
(e-moll) szimfónia
Marie-Elisabeth Hecker – gordonka
Vezényel: Vass András

Május 13., szombat 18.00

Kodály Központ
Klasszikus Kobajasi
Ludwig van Beethoven:
Egmont-nyitány
Ludwig van Beethoven:
Hegedűverseny
Ludwig van Beethoven: V.
szimfónia
Kállai Ernő – hegedű
MÁV Szimfonikus Zenekar
Vezényel: Kobajasi Kenicsiró

Május 18. csütörtök 19.00, Május

21.vasárnap 19.00
**Müpa, Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem**
Bellini: A puritánok
Vincenzo Bellini: A puritánok
Jessica Pratt – szoprán – Elvira,

Lord Walton leánya
Francesco Demuro – tenor - Lord
Arthur Talbot, Stuart-párti főúr
Ninh Duc Hoang Long – tenor
- Brown, tiszt, a puritánok híve
Alexey Markov – bariton - Richard Forth, tiszt, a puritánok híve
Sebestyén Miklós – basszus
- Sir George, Walton fivére
Bretz Gábor – basszus - Lord
Walton, kormányzó
III. Nemzetközi Marton Éva
Énekverseny díjazottja – mezzoszoprán
– Franciaországi Henriette (Villa Forte-i hölgy) I. Károly özvegye
A Kolozsvári Opera Énekkara - katonák, harcosok, hírnökök, nemes
hölgyek, apród
Rendező: Némedi Csaba
Vezényel: Riccardo Frizza

Május 22., hétfő 19.00

Kodály Központ
A Puritánok
Vincenzo Bellini: A puritánok
– félig szcenírozott előadás
Kolonits Klára – szoprán - Elvira,
Lord Walton leánya
Francesco Demuro – tenor - Lord
Arthur Talbot, Stuart-párti főúr
Ninh Duc Hoang Long – tenor
– Brown, tiszt, a puritánok híve
Alexey Markov – bariton – Richard Forth, tiszt, a puritánok híve
Sebestyén Miklós – basszus – Sir
George, Walton fivére
Bretz Gábor – basszus - Lord
Walton, kormányzó
III. Nemzetközi Marton Éva
Énekverseny díjazottja – mezzoszoprán
– Franciaországi Henriette (Villa Forte-i hölgy) I. Károly özvegye
A Kolozsvári Opera Énekkara – katonák, harcosok, hírnökök, nemes
hölgyek, apród
Rendező: Némedi Csaba
Vezényel: Riccardo Frizza

Május 27., szombat 15.30 és 17.00,

Kodály Központ
Csigabáz VIII.
Dob-pörgés
Gáspár Emese – ütőhangszerek
Góth Tamás – ütőhangszerek
Kugyelka Zsolt – ütőhangszerek
Rózsafi Gergely – ütőhangszerek
A sorozat állandó házigazdái:
Kiss Szabolcs – Csigabá
Szendrői Zsuzsanna – Csiganyó

Június 1., csütörtök 19.00

Kodály Központ
Finn poéták
Karol Szymanowski: Koncert-
nyitány
Ottorino Respighi: Mixolid
concerto Johannes
Brahms: II. (D-dúr) szimfónia
Olli Mustonen – zongora
Vezényel: Bogányi Tibor

Június 7. kedd 19.00

Kodály Központ
Mesterek és tanítványaik
Vezényel: Vass András

Június 24., szombat 19.00

Kodály Központ
Prima Donna – bemutató
Rufus Wainwright: Prima Donna
Rendező: Alföldi Róbert
Vezényel: Vajda Gergely

Június: Armel Operafesztivál: Prima Donna előadás és gálakoncert

SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 9., kedd és 10., szerda, 9.30 és 10.45

Zenemanók bérlet 4.
Sz. Prokofjev: Péter és a farkas

Május 26., péntek, 19.00

Bartók Terem
Szimfónia bérlet 10.
Kodály Z.: Magyar rondó
P. Vasks: Angolkürtverseny
I. Sztravinszkij: Petruska
Közreműködik: Lencsés Lajos –
angolkürt
Vezényel: Madaras Gergely

Június 2. , 19.00, Bartók Terem

Ajándékkoncert az évad bérletesei
számára
L. van Beethoven: C-dúr
hármasszertény op.56
L. van Beethoven: II. szimfónia,
D-dúr op.36
Vezényel: Alfonso Scarano
Közreműködik:
Anton Sorokow /hegedű/
Meehae Ryo /cselló/
Jimmy Chiang /zongora/

2017.június 11., 19.30,

Gerersdorf plébániatemplom
Vendégszereplés Gerersdorfban
W. A. Mozart: Exultate jubilate
– motetta
W. A. Mozart: Regina coeli
F. Schubert: V. szimfónia, B-dúr
D. 485
Közreműködik: Jobbágy Anett
– szoprán
Singkreis Gerersdorf
Vezényel: Lakner-Bognár Nóra és
Prof. Walter Franz

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 9. kedd 19.30, Szegedi Nemzeti Színház

Fricsay-bérlet/6
M. I. Glinka: Ruszlán és
Ludmilla – nyitány
P. I. Csajkovszkij: D-dúr
hegedűverseny, Op.35
J. Brahms: II. szimfónia, Op.73
közreműködik: Szabadi Vilmos
– hegedű
Vezényel: Vásáry Tamás

Május 13. szombat 11, Kisszínház

Csokimatiné-bérlet/4
Tuba tóbiás kalandjai

Balogh Sándor–Lukácsné Győző: Tuba Tóbiás Szereplők:
Tuba Tóbiás: Hábetler
András/Nagy Zsolt
Pici: Lehőcz Andrea
Vidám ütőhangszeres:
Varga Zoltán
Mesélő: Lukácsné Győző
Vezényel: Balogh Sándor

Május 23. kedd 19.30 BÓNUSZ KONCERT

Hangverseny a Vaszy- és a Fricsay-bérletsorozat számára a Dómban:
J. Haydn: A teremtés közreműködik: Bódi Zsófia – szoprán, Komáromi Márton – tenor, Bakonyi Marcell – basszus, Vaszy Viktor Kórus
Vezényel: Gyüdi Sándor

SZOLNOKI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Május 22. (hétfő) 19.00 Szolnoki Galéria

Fantázia bérlet 7.
A cselló világa
Joseph Haydn: A váratlan találkozás Hob. XXVIII:6 – nyitány
Joseph Haydn: C-dúr gordonkaverseny
Joseph Haydn: D-dúr gordonkaverseny
Közreműködik: Onczay Csaba – gordonka
Vezényel: Izaki Maszahiho

Május 29. (hétfő) 19.00 Cseh mozaik

Liszt Ferenc bérlet 8.
Antonín Dvořák: Scherzo Capriccioso op. 66
Leoš Janáček: A ravasz rókácska kalandjai – szvit JW I/9 (Talich vers.)
Antonín Dvořák: VII. (d-moll) szimfónia op. 70
Vezényel: Izaki Maszahiho

Június 4. (vasárnap) Belvárosi Nagytemplom

Pünkösdi hangverseny
Fantázia bérlet 8.
Műsor: Georg Friedrich Händel: Messiás
Vezényel: Izaki Maszahiho

ZUGLÓI FILHARMÓNIA

Május 13. szombat 15.00 Teakonzert (Zuglói Zeneház)

Május 13. szombat 16.00
Vigadó
Pastorale 4.
Apáról fiúra... – a Vujicsics és a Söndörgő Együttes (+ táncosok)

Május 14. vasárnap 16.00
Vigadó
Pastorale 4.
Apáról fiúra... – a Vujicsics és a Söndörgő Együttes (+ táncosok)

Május 16. kedd 19.30
Zeneakadémia Nagyterem
Diplomakonzert
Kabalevskij: Csellóverseny
Mihály András: Csellóverseny – Puskás Bernadett

Május 28. vasárnap
Eiffel csarnok
Szőnyi Erzsébet: A makrancos királylány gyermekopera
Szőnyi Erzsébet: Az aranyaszárnyú méhecske c. gyermekopera

Június 4. vasárnap
Vigadó
Dohnányi koncert
Dohnányi Ernő: Ünnepi nyitány op.31
Dohnányi Ernő -Papp-Vári Elemérné: Hitvallás-Nemzeti ima (1920)
tenor szólóra, vegyeskarra és zenekarra
Dohnányi Ernő: Ruralia hungarica, op.32/b

Június 21. szerda 19.30
Vigadó
Ifjú tehetségek koncert
A Magyar Művészeti Akadémia rendkívüli tehetségek bemutatására hangversenyt rendez
Közreműködnek a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Előkészítő Tagozat hallgatói

Július 10. hétfő 20.30
(esőnap július 11. kedd 20.30) Vajdahunyad vár
Vajdahunyadvári Zenei Fesztivál nyitókoncert

REGIONÁLIS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE

(A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének tagja)
1088 Budapest, Krúdy Gyula u. 15. III./40.
Elnök: Szabó Sipos Máté
Főtitkár: Horváth Gábor

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar
Levelezési cím: Békés Megyei Szimfonikus Zenekar Közhatszónú Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrassy út 3.
Telefon: 20/4322-948
E-mail: uhrinviktor@freemail.hu
Honlap: www.beke+sszimf.hu
Művészeti vezető: Uhrin Viktor

Egri Szimfonikus Zenekar
Levelezési cím: Egri Szimfonikus Zenekar Kulturális Egyesület
Eger 3300 Knéich K. u. 8.
Telefon: 20/964-1518
E-mail: Honlap: www.egriszimfonikusok.hu
Művészeti vezető: Szabó Sipos Máté

Gödöllői Szimfonikus Zenekar
Levelezési cím: Gödöllői Szimfonikus Zenekar Alapítvány
Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
Telefon: 30/546-1852
E-mail: godollo.zenekar@indamail.hu
Honlap: www.gso.hu
Művészeti vezető: Horváth Gábor

Kaposvári Szimfonikus Zenekar
Levelezési cím: Kaposvári Szimfonikus Zenekar Alapítvány
7400 Kaposvár,
Rippl-Rónai u. 1/a. I. em 6.
Honlap: www.kapossymph.com
E-mail: bela.kuti@gmail.com
Telefon: 06 20 535 1030
Képviselő: Kuti Béla

Karcagi Szimfonikus Zenekar
Daru Andrea (andicond@gmail.com)

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar
Levelezési cím: Kecskeméti Szimfonikus Zenekar Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ
6000 Kecskemét, Deák tér 1.
telefon: 06-20/3230-001
email: ksztitkar@gmail.com
gerhat.laszlo@gmail.com
Honlap: www.hirosagora.hu
Művészeti vezető: Gerhát László

Salgótarjáni Szimfonikus Zenekar
Tóth Tibor (igazgato_vaczi@starjan.hu)

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar Közhatszónú Egyesülete
Székhely: 4400 Nyíregyháza, Szent István u. 12.
mobil: 30 9656 453
E-mail: szabolcsiszimf@gmail.com
Képviselő: Nagy Gyula

Váci Szimfonikus Zenekar Egyesület
Székhely: 2600 Vác, Konstantin tér 8.
Levelezési cím: 2601 Vác, Pf. 297
Telefon/fax: 06-27-314-893
Honlap: www.vszz.net
E-mail: vszz@invitel.hu; vaciszimfonikus@gmail.com
Képviselő: Farkas Pál elnök

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

Budafokei Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhatszónú Nonprofit Kft.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: info@bdz.hu • www.bdz.hu

Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrassy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
http://www.bpo.hu

Duna Szimfonikus Zenekar Duna Palota Nonprofit Kft.

1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
Tel./fax: (+36-1) 355-8330
E-mail: duna.szimf@dunapalota.hu
www.dunaszimfonikusok.hu
Bérletvásárlás, jegyrendelés: Tel.: (+36-1) 235-5500

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
E-mail: office@gyfz.hu • www.gyfz.hu

Kodály Filharmónia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: kovacs.g@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Rádió Zenei Együttesek Szimfonikusok-Énekkar-Gyermekkórus

Cím: 1088 Budapest, Bródy Sándor u. 5-7.
Levelezési cím: 1037 Budapest, Kunigunda útja 64.
Telefon: 328 7078
E-mail: info@mrze.hu • www.mrze.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1087 Budapest, Kerepesi út 1-5.
Levélcím: 1088 Budapest, Múzeum u. 11.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábán u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: info@mso.hu • www.mso.hu.

Óbudai Danubia Zenekar

1061 Budapest, Paulay Ede u. 41. I. em. 1.
Tel.: (+36-1) 373-0228, (+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hu • www.odz.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu • www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu • www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9. Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102

E-mail: orch@symph-szeged.hu • www.symph-szeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368
E-mail: info@szolnokiszimfonikusok.hu
www.szolnokiszimfonikusok.hu

Zuglói Filharmónia Non profit Kft. – Szent István Király Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel.: (36 1) 467-0786

E-mail: rendezveny@zugloifilharmonia.hu
www.zugloifilharmonia.hu

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK
SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA,
A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

A szerkesztőség levelezési címe:
ZENEKAR MŰVÉSZETI BT.
1222 Budapest, Fenyőtoz utca 6.
e-mail: info@zenekarujasag.hu
www.zene-kar.hu
Felelős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

Nyomtat: EPC nyomda

ISSN: 1218-2702

Az interjúkban és a kritikákban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

2017-ben is várjuk
szeretettel vásárlóinkat
üzletünkben és online,
megújult webshopunkon is!

fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.

Telefon: +36 1 210-2790, +36 30 488-6622

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9⁰⁰-17³⁰

Adams Alexander Alphasax Amati Bach Bags Berg Larsen BG Blackburn Buffet Crampon B&S Cannonball
Cherub Conn-Selmer Courtois D'Addario Denis Wick Dotzauer E. Schmid Eastman Edwards Francois Louis
Gard Gator Getzen Hammig Hohner Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth King König & Meyer Kromat
Lebayle Leblanc Lorée Ludwig Majestic Manhasset Marca Marigaux Mateki Melton Miyazawa Muramatsu
Musser Navarro Neotech P. Mauriat Paiste Pearl Powell Premier Rigotti Roy Benson Sankyo Schagerl Schnei-
der Schreiber Seiko Selmer Silverstein Sonaré Steuer Straubinger Studio 49 Theo Wanne Trevor J. James
Vandoren Wilde + Spieth Wittner Yamaha Yanagisawa Zoom